SALA KOMMUN

Äldre- och omsorgsnämnden

KALLELSE

Kallelse till sammanträde

Organ Äldre- och omsorgsnämnden

Plats Stora Konferensen, Vård- och omsorgskontoret, Fredsgatan 23

Tid Tisdagen den 13 oktober 2026 kl. 13.00

Nr	Ärende	Dnr	Sida
1	Val av protokolljusterare		
2	Godkännande av föredragningslista		
3	Besök - Att göra det och på riktigt Föredragning av projektledare Inger Jungehall		
4	Information från verksamheten		
5	Föredragning av ärenden		
6	Månadsuppföljning tom september 2026 (omedelbar justering) (handling tillkommer senare) Föredragning av verksamhetscontroller Emma Moen	2026/6	
7	Riskinventering Internkontrollplan 2027 Föredragning av Tf. vård- och omsorgschef Anneli. L. Sundin	2026/84	2 - 7
8	Yttrande internremiss - Friluftsplan 2027 – 2032 Föredragning av Tf. vård- och omsorgschef Anneli. L. Sundin	2026/73	8 - 101
9	Statistikrapport - Synpunkter, klagomål och förslag, tertial 2, 2026 Föredragning av Tf. vård- och omsorgschef Anneli. L. Sundin	2026/2	102 - 113
10	Tillgänglighetsrond 2026 Föredragning av Tf. verksamhetschef Laila Forsgren	2026/82	114 - 137
11	Anmälningsärenden		
12	Rapporter		
13	Ärenden avgjorda med stöd av delegation		
14	Övriga frågor		

Vård- och omsorgskontoret
Anneli L Sundin
Tf. Vård- och omsorgschef

MISSIV

Riskinventering Internkontrollplan 2027

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET
Äldre- och omsorgsnämnden tilldelas Riskinventering internkontrollplan för år 2027 gällande nämndens verksamhetsområde.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet kommer inte att innebära några ekonomiska konsekvenser.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att godkänna riskinventeringen för internkontrollplan 2027 enligt förslag i bilaga.

Bilagor:

1 Internkontrollplan - Riskinventering 2027

2 Bedömningsmatris – Riskinventering 2027

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Barnperspektivet

FN:s barnkonvention fastslår att ”*barnets bästa skall alltid komma i första hand*”. Detta innebär att ett antal frågor som direkt eller indirekt berör barn ska ställas och beaktas före beslut angående till exempel policy, riktlinje och budget i kommunens samtliga styrelser och nämnder.

Berör ärendet barn direkt eller indirekt	JA ☐	NEJ ☒
Vid JA besvara följande frågor:		
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden	JA ☐	NEJ ☒
Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir lättare eller svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det skapas fler eller färre jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det ökar eller minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐

RISKANALYS INTERN KONTROLL 2027

ÄLDRE- OCH OMSORGSNÄMND - VÅRD- OCH OMSORGSKONTORET

Riskidentifiering			Riskvärdering			Riskhantering	Riskkontroll
Kontroll-område	**Händelse**	**Risk**	**Sannolikhet**	**Konsekvens**	**Riskvärde**	**Befintliga rutiner och arbetssätt för riskhantering**	**Åtgärd**
Efterlevnad av lagar, regler, tecknade avtal och övriga styrdokument	Välfärdsbrottslighet	Otillräcklig inhämtning av fakturaunderlag.	3	3	9	Se över rutiner och arbetssätt så att de säkerställer tillräcklig inhämtning av uppgifter till fakturaunderlag.	
Grunduppdragets utförande - Kvalitet	Krisledning	Avsaknad av krisledning, risk för att inte kunna upprätthålla samhällsviktig service.	3	3	9	Upprättad krisledning, utbilda krisledning.	
Grunduppdragets utförande – Kvalitet	Verkställa biståndsbeslut inom lagstadgad tid	Klarar ej att verkställa beslut inom lagstadgad tid.	3	3	9	Effektivisera processer vid gynnande beslut.	
Grunduppdragets utförande – Kvalitet	Hantering av avvikelser	Otillräckliga analyser av avvikelser på aggregerad nivå.	4	2	8	Efterlevnad av befintliga rutiner och arbetssätt.	

Efterlevnad av lagar, regler, tecknade avtal och övriga styrdokument	Prognos säkerhet	Bristfällig information om ekonomiskt utfall.	3	3	9	Efterlevnad av befintliga rutiner och arbetssätt.	
Grunduppdraget sutförande – Kvalitet	Rekrytering av medarbetare inom legitimerade yrken.	Avsaknad av legitimerade medarbetare.	3	2	6	Attraktiv arbetsgivare. Differentiering av arbetsuppgifter.	
Grunduppdraget sutförande – Kvalitet	Informationsöverföring vid flytt mellan verksamheter.	Avsaknad av rätt information.	3	3	9	Upprätta rutiner för informationsöverföring vid flytt mellan verksamheter, samt vid ny inflytt.	

RISKIDENTIFIERNG
Kontrollområden: Kommunövergripande kontrollområden beslutas av KS och varje nämnd ska bedöma riskerna i den egna verksamheten inom kontrollområdena. Nämndsövergripande kontrollområden anges i riktlinje.

Händelse: Här anges vilken händelse som man bedömt.
Risk: Här beskrivs vad risken består av, vad kan hända? (Allt man kan komma på tas upp för att riskvärderas)

RISKVÄRDERING
Sannolikhet: Hur sannolikt är det att risken inträffar? Bedömning görs enligt skala 1–4.
Konsekvens: Hur allvarlig är konsekvensen av det inträffade? Bedömning görs enligt skala 1–4.
Riskvärde: En samlad bedömning görs av risken utifrån resultatet av bedömningen av sannolikhet och konsekvens.

RISKHANTERING
Befintliga rutiner och arbetssätt för riskhantering: Finns det riktlinjer/rutiner för att hantera risken? Beskriv på vilket sätt och av vem/vilken funktion som risken hanteras. (Kan vara ett underlag till att förstå riskvärderingen)

RISKKONTROLL:
Åtgärd: Ska risken vidare till internkontrollplan eller bedöms riskhanteringen vara tillräcklig? POLITISKT BESLUT.

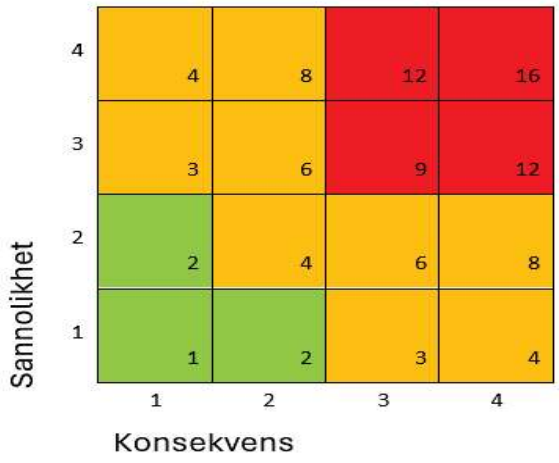
Fyll i händelse/situation i mallen.

RISKVÄRDERING

Bedöm sannolikheten för att risken ska inträffa och vilken konsekvens som den i så fall får och poängsätt respektive risk enligt nedanstående matris.

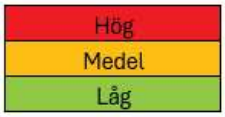
Sannolikhet: Hur sannolikt är det att risken/händelsen inträffar? Bedömningen görs enligt skala 1-4.

Konsekvens: Hur stor blir konsekvensen av det inträffade? Gör bedömningen utifrån olika perspektiv, såsom ekonomi, förtroende och individ.
Bedömningen görs enligt 1-4.

	Sannolikhet	Konsekvens
4	Mycket stor – kan hända varje vecka	Mycket stor – mycket allvarlig skada eller påverkan
3	Stor – kan hända några gånger om året	Stor – allvarlig skada eller påverkan
2	Liten – kan hända med några års mellanrum	Liten – begränsad skada eller påverkan
1	Mycket liten – kan hända med ca 10 års mellanrum	Mycket liten – mindre skada eller påverkan

Bedömning görs utifrån:
-ekonomiperspektiv
-förtroendeperspektiv
-individperspektiv

Vård- och omsorgskontoret
Anneli L Sundin
Tf. Vård- och omsorgschef

MISSIV

Internremiss Friluftsplan 2027-2032

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET
Äldre- och omsorgsnämnden delges internremiss Friluftsplan 2027-2032.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet kommer inte att innebära några ekonomiska konsekvenser.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att anta yttrandet som sitt eget, samt

att översända det till kommunledningskontoret.

Bilagor:

1 Remiss - Friluftsplan 2027-2032
2 Leder Friluftsplan 2027–2032

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Barnperspektivet

FN:s barnkonvention fastslår att ”*barnets bästa skall alltid komma i första hand*”. Detta innebär att ett antal frågor som direkt eller indirekt berör barn ska ställas och beaktas före beslut angående till exempel policy, riktlinje och budget i kommunens samtliga styrelser och nämnder.

Berör ärendet barn direkt eller indirekt	JA ☒	NEJ ☐
Vid JA besvara följande frågor:		
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre	JA ☐	NEJ ☒
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden	JA ☐	NEJ ☒
Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir lättare eller svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det skapas fler eller färre jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det ökar eller minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐

Vård- och omsorgskontoret
Anneli L Sundin
Tf. Vård- och omsorgschef

YTTRANDE

Yttrande internremiss – Friluftsplan 2027 - 2032

YTTRANDE

Äldre- och omsorgsnämnden ställer sig positiv till förslaget till Friluftsplan 2027–2032 remissversion. Nämnden delar planens bedömning att natur och friluftsliv är viktiga resurser för folkhälsa, delaktighet och livskvalitet. Det är särskilt positivt att planen lyfter betydelsen av att göra natur- och friluftsliv tillgängligt för grupper som av olika skäl sällan tar del av naturen samt att natur och friluftsliv lyfts fram som en del av kommunens förebyggande arbete.

Äldre- och omsorgsnämnden ser även positivt på att nämndens ansvar i genomförandet av planen tydliggörs. Nämnden bedömer att friluftsplanen kan utgöra ett viktigt stöd i kommunens arbete för ökad delaktighet och tillgänglighet för invånare med olika förutsättningar och behov.

Nämnden ser positivt på de indikatorer som föreslås i planen men vill samtidigt betona vikten av att det fortsatta arbetet med handlingsplan och uppföljning även belyser invånarnas möjlighet att ta del av och använda kommunens natur- och friluftsmiljöer utifrån olika förutsättningar och behov. Detta skulle komplettera de indikatorer som följer utvecklingen av leder, anläggningar och information samt ge en bredare bild av hur tillgängligheten till friluftslivet omsätts i praktiken för kommunens invånare och hur friluftslivet kan bidra till det förebyggande arbetet.

Sammantaget tillstyrker Äldre- och omsorgsnämnden förslaget till friluftsplan 2027–2032.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet kommer inte innebära några ekonomiska konsekvenser.

FÖRSLAG

Äldre- och omsorgsnämnden föreslås besluta

att anta yttrandet som sitt eget, samt

att översända yttrandet till kommunledningskontoret

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Barnperspektivet

FN:s barnkonvention fastslår att ”*barnets bästa skall alltid komma i första hand*”. Detta innebär att ett antal frågor som direkt eller indirekt berör barn ska ställas och beaktas före beslut angående till exempel policy, riktlinje och budget i kommunens samtliga styrelser och nämnder.

Berör ärendet barn direkt eller indirekt	JA ☒	NEJ ☐
Vid JA besvara följande frågor:		
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden	JA ☐	NEJ ☒
Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir lättare eller svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det skapas fler eller färre jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det ökar eller minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐

From: Kommun Info
Sent: 2026-08-31 11:18:36
To: Samhällsbyggnadskontoret; KFF; Skolkontoret; Vård och omsorg; Jessika Havela; Näringslivskontor Info; Camilla Runerås; Anders Westin; Tomas Bergling; Ingela Kilholm Lindström; Magnus Edman; Mona Johansson; Hanna Westman; Johanna Ritvadotter; Magnus Holm; vastmanland@lansstyrelsen.se; folkhalsa@regionvastmanland.se; info@salaok.se; info@ifksala.se; info@salacykelklubb.se; stf.sala@la.stfturist.se; ordforandesalafvf@gmail.com; bo.r.eriksson@spray.se; scout@equmeniasala.se; salascoutkar@gmail.com; info@svartadalen.se; info@nedredalalven.se; info@tarnabadet.se; lasse.agrokonsult@gmail.com; Viktoria Enmark; Cecilia Lööv
Cc: Tobbe Öman
Subject: Remiss - Friluftsplan 2027-2032
Attachments: Analys Sala kommuns friluftslivsenkät 2026.pdf, Friluftsplan 2027-2032 remissversion.pdf, Leder Friluftsplan 2027–2032.pdf, Friluftsplan 2027-2032 remissversion.docx
Categories: Extrakoll av Marie;Klar

Sala kommun har tagit fram ett förslag till Friluftsplan 2027–2032 och önskar era synpunkter på dokumentet.

Friluftsplanen är kommunens första samlade strategiska styrdokument för friluftsliv. Syftet är att skapa ett långsiktigt, kommunövergripande och systematiskt arbetssätt för att utveckla friluftslivet som en resurs för folkhälsa, livskvalitet, naturupplevelser, attraktivitet och hållbar utveckling.

Planen beskriver kommunens förutsättningar, strategiska inriktningar samt ansvarsfördelning för det fortsatta arbetet.

Planförslaget har tagits fram i samverkan mellan flera kommunala verksamheter. För att säkerställa att planen är ändamålsenlig, realistisk och väl förankrad skickas den nu på remiss till berörda nämnder, bolag, myndigheter och föreningar. Vi ser gärna att ni tar del av förslaget och lämnar synpunkter utifrån ert perspektiv.

Underlaget består av:

- Friluftsplan 2027–2032 remissversion (pdf samt word)
- Analys av Sala kommuns friluftslivsenkät 2026
- Faktablad för kommunens leder

Tillsammans utgör dokumenten underlag för remissen.

Eventuella synpunkter på förslaget till Friluftsplan 2027–2032 ska lämnas skriftligen till Sala kommun senast den **19 oktober 2026**.

Remissvar skickas via e-post till **kommun.info@sala.se**, ange **"Remissvar Friluftsplan 2027–2032"** i ämnesraden.

Med vänlig hälsning

Tobbe Öman
Projektledare
Kommunledningskontoret
Sala kommun

Kommunledningskontoret
Tobbe Öman
Projektledare

Analys av Sala kommuns friluftslivsenkät 2026

Kunskapsunderlag till Friluftsplan 2026–2032

Samlad bedömning

Enkäten visar att natur och friluftsliv är en central del av vardagen och livskvaliteten i Sala. Resultaten ger starkt stöd för friluftsplanens inriktning mot vardagsnära friluftsliv, långsiktig förvaltning av befintliga resurser, förbättrad information och ett tydligare kommunövergripande ansvar. Det mest genomgående budskapet är inte en efterfrågan på en stor mängd nya anläggningar, utan att befintliga leder, naturområden och vattenmiljöer ska vara välskötta, begripliga och möjliga att använda för fler.

Slutsats 1: Förvaltning före expansion. Underhåll av befintliga leder är det mest valda förbättringsområdet, och fritexten beskriver återkommande brister i röjning, spänger, broar, vindfällen, markering och ansvar.

Slutsats 2: Information är en del av infrastrukturen. Digital information och tryckt information får lägre betyg än information på plats. Kommentarerna visar att svårigheten ofta består i att hitta entréer, förstå ledsträckningar och veta vilken service och standard som finns.

Slutsats 3: Närhet är en jämlikhets- och folkhälsofråga. De vanligaste aktiviteterna kräver liten utrustning och sker nära bostaden. Det gör tätortsnära skogar, promenadstråk och vattenmiljöer strategiskt viktiga.

Slutsats 4: Friluftslivet stärker Salas attraktivitet. Svaren kopplar naturen till återhämtning, hälsa, val av bostadsort, stolthet, besök och kulturhistoria. Gruvmiljön, sjösystemet och landsbygdens naturvärden återkommer som särskilda tillgångar.

SALA KOMMUN
Kommunstyrelsens förvaltning
Box 304
733 25 Sala

Besöksadress: Stora Torget 1
Telefon: 0224-74 70 00
Fax: 0224 - 67 78 00
kommun.info@sala.se
www.sala.se

Tobbe Öman
Projektledare
tobbe.oman@sala.se

1. Underlag och metod

Enkäten besvarades av 652 personer. Registrerade svar inkom mellan den 24 april och den 10 maj 2026. Den innehöll fasta svarsalternativ, flervalsfrågor och öppna fritextfrågor. Analysen bygger på enkätverktygets sammanställning, den fullständiga Excel-exporten samt en genomgång av fritexten. Undersökningen bygger på frivilligt deltagande. Den visar vad de svarande upplever och prioriterar, men är inte ett statistiskt representativt urval av samtliga invånare. Resultaten bör därför användas tillsammans med kommunens övriga kunskapsunderlag, verksamhetskunskap och dialoger.

2. Vilka svarade och hur används naturen?

Indikator	Antal	Andel
Bosatta i Sala kommun	591	91 %
Använder natur- och friluftsområden minst varje vecka	370	57 %
Använder områdena minst någon gång i månaden	536	82 %
Natur och friluftsliv är viktigt eller mycket viktigt	537	82 %

Åldersgrupperna är relativt brett representerade, med en medelålder på 44 år och fördelat med 55% kvinnor 45% män

3. Aktiviteter och uppskattade kvaliteter

Vanlig aktivitet	Antal val	Andel svarande
Naturnära promenader	439	67 %
Bär- och svampplockning	240	37 %
Utflykt till ett naturområde för grillning eller fika	232	36 %
Löpning	174	27 %
Dagsvandring	160	25 %
Mountainbike	154	24 %
Cykling	153	23 %
Skidåkning	140	21 %
Friluftsbad	132	20 %

Eftersom frågorna är flervalsfrågor summerar andelarna till mer än 100 procent. Mönstret visar en stor bredd på aktiviteter, men att enkla vardagsnära aktiviteter dominerar och man värderar närhet och tillgängligheten högt.

Viktig kvalitet	Antal val	Andel svarande
Närheten till naturen	446	68 %
Tillgängligheten till vatten och sjöar	372	57 %
Kvalitetssäkrade leder (tydlig skyltning, trygga spänger etc)	321	49 %
Platser att umgås och grilla utan att vandra långt	176	27 %
Bra tillgänglighet för alla	174	27 %
Tysta och avskilda platser för rekreation	163	25 %

Svaren visar på att kvalitetssäkrade leder, alltså att skyltning och spänger är trygga och tydliga är viktigt för upplevelsen.

4. De tydligaste utvecklingsbehoven

Efterfrågad förbättring	Antal val	Andel svarande
Bättre underhåll av befintliga leder	265	41 %
Bättre information (digital, tryckt och skyltar)	246	38 %
Fler vandringsleder	233	36 %
Fler rast- och grillplatser	186	29 %
Fler cykelleder	169	26 %
Bra tillgänglighet för alla	157	24 %
Bättre förutsättningar för kanoter, båtar, kajak etc.	96	15 %
Fler anordnade aktiviteter (ex. guidade turer, evenemang)	90	14 %
Parkeringsplatser	80	12 %

INFORMATIONSKVALITET

Informationsform	Medelbetyg 1–5	Antal som betygsatt
Kartor och skyltar på plats	3.24	598
Digital information	2.93	581
Tryckt information och broschyrer	2.75	516

Resultatet pekar ett visst behov av förbättrad digital information, att den är tillgänglig och uppdaterad. Fritextsvaren visar samtidigt att fysisk skyltning, entréinformation och konsekvent ledmarkering behöver fungera tillsammans med den digitala informationen.

5. Teman i fritextsvaren

Tema	Antal
Vandring och leder	176
Folkhälsa, återhämtning och livskvalitet	109
Skötsel, underhåll och säkerhet	102
Information, kartor och skyltning	97
Stadsnära skog och naturhänsyn	90
Platsattraktivitet, besök och kulturhistoria	88
Vatten, bad, paddling och fiske	72
Rastplatser, grillning och service	63
Barn, unga och organiserade aktiviteter	59
Cykling och mountainbike	51
Föreningsliv, företag och samverkan	49
Tillgänglighet och jämlikhet	29
Parkering, kollektivtrafik och anslutningar	19
Ridning och ridvägar	9

Tabellen samlar innehållsmässiga svar i de fyra öppna frågorna. Ett svar kan finnas i flera teman. Tabellen ska därför användas för att se mönster och tyngdpunkter, inte för att ange exakt statistik.

TOLKNING AV DE VIKTIGASTE TEMANA

Skötsel och underhåll. Respondenterna beskriver både välskötta och sämre skötta miljöer. Återkommande behov gäller röjning, vindfällen, spänger, broar, belysning, skräp och snabbare åtgärd vid felanmälan. Flera svar efterfrågar också tydligare besked om vem som ansvarar och vart fel ska anmälas.

Information och orienterbarhet. Bristen handlar inte bara om mängden information utan om en sammanhängande kedja: att känna till området, hitta entrén, förstå kartan, följa leden och veta vilken service och svårighetsgrad som väntar.

Skog och naturhänsyn. Svaren i fritexten visar på en spänning mellan rekreationsvärden och upplevd påverkan från avverkning. Tätortsnära skogar, gamla träd, tystnad och upplevelsen av orörd natur värderas högt. Detta ger stöd för att friluftslivets sociala värden vägs in tidigt i skoglig planering.

Vatten och service. Bad, paddling, fiske och båtliv återkommer tillsammans med önskemål om bryggor, upptagningsplatser, rastplatser, vindskydd, toaletter, ved och enklare service. Vattenmiljöerna är både vardagsresurs och besöksanledning.

Tillgänglighet. Önskemålen gäller såväl fysisk tillgänglighet för rullstol, rullator och barnvagn som information, kollektivtrafik och närhet. Tillgänglighet behöver därför behandlas som en kedja från hemmet till naturupplevelsen.

6. Platser som återkommer

Plats eller område	Omnämnanden i öppna svar
Långforsen/Måns Ols	19
Gruvdammsrundan	17
Järndammen	16
Annedal	10
Silvergruvans område	9
Helgonmossen	8
Strå Flowtrail	7
Olof-Jons	6
Bråstaskogen	5
Gröna gången	5
Ekeby dammar	4
Svartådalen	4
Hälleskogsbrännan	4
Sätrabrunn	3
Västerfärnebo	3
Salbohed	3
Lärkbacken	2

Platsräkningen fångar endast platser som nämns i fritextsvaren. Höga tal kan innebära både uppskattning och kritik. De återkommande platserna bör användas som signal för en djupare inventering, inte som en färdig rangordning av investeringsbehov.

7. Betydelse för friluftsplanens strategiska inriktning

Strategisk inriktning i planen	Vad enkäten tillför
5.1 Samordning, utveckling och förvaltning	Starkt stöd för långsiktigt underhåll, tydliga kvalitetsnivåer, felanmälan och klar ansvarsfördelning innan nya resurser byggs ut.
5.2 Tillgänglighet och friluftsliv för alla	Närhet och lågtröskelaktiviteter dominerar. Tillgänglighet behöver omfatta fysisk standard, information, anslutningar och användbarhet för olika grupper.
5.3 Folkhälsa, utbildning och engagemang	Svaren kopplar friluftsliv till återhämtning, psykiskt välbefinnande, motion och gemenskap. Barn, unga och föreningar är viktiga vägar in i friluftslivet.
5.4 Attraktivitet, besöksnäring och hållbar utveckling	Vatten, kulturhistoria, leder och landsbygdens naturvärden ses som tillgångar för boende, besök och lokalt företagande. Utveckling behöver bygga på fungerande grundkvalitet.

8. Rekommenderade prioriteringar i handlingsplanen

1 Ta fram en förvaltningsmodell för leder och friluftsområden med ansvarig funktion, kvalitetsnivå, tillsynsintervall och kanal för felanmälan.

2 Genomför en prioriterad inventering av skyltning, spänger, broar, entréer och rastplatser, med fokus på säkerhet och sammanhängande användarupplevelse.

3 Skapa en samlad digital ingång till kommunens friluftsliv med kvalitetssäkrade kartor, entrépunkter, svårighetsgrad, tillgänglighet, service, bilder och aktuell information.

4 Identifiera och värdera tätortsnära skogar och andra områden med höga sociala värden som underlag för skogsstrategi, skogsbruksplan och fysisk planering.

5 Prioritera ett begränsat antal platsvisa utvecklingsinsatser där enkäten och strategisk betydelse sammanfaller, exempelvis Gruvdammsrundan, Järndammen och Långforsens vattenmiljöer.

6 Utveckla tillgängligheten vid lämpliga områden: parkering eller hållplatser och information.

9. Slutsats

Enkäten bekräftar att Sala redan har stora friluftsvärden och svaren pekar på att första och viktigaste uppgiften är att säkra upp en förvaltning av dessa redan befintliga värden. Det stödjer kapitel 6.1 i friluftsplanen Kommunövergripande samverkan – LEDSAM.

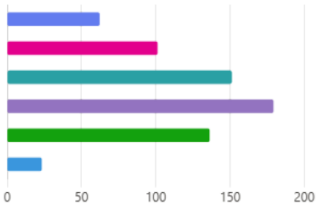
Översikt över svar

Stängt

Svar	Genomsnittlig tid	Varaktighet
652	06:58	25 Dagar

1. Vilken åldersgrupp tillhör du?

Under 18 år	62
18-29 år	101
30-44 år	151
45-59 år	179
60-74 år	136
75 år eller äldre	23

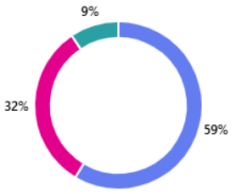
2. Vilket kön identifierar du dig som?

Kvinna	359
Man	291
Annat	1
Vill ej ange	1

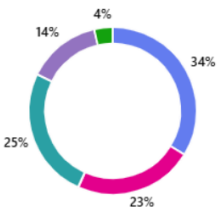
3. Var bor du?

Inom Sala tätort	382
I en mindre ort eller på landsbygden inom Sala kommun	209
Utanför Sala kommun	61

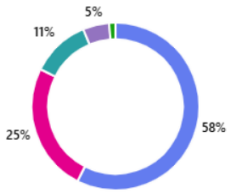
4. Hur ofta nyttjar du kommunens natur- och friluftsområden?

Ofta (flera gånger i veckan)	220
Regelbundet (en gång i veckan)	150
Ibland (någon gång i månaden)	166
Sällan (några gånger om året)	93
Aldrig	23

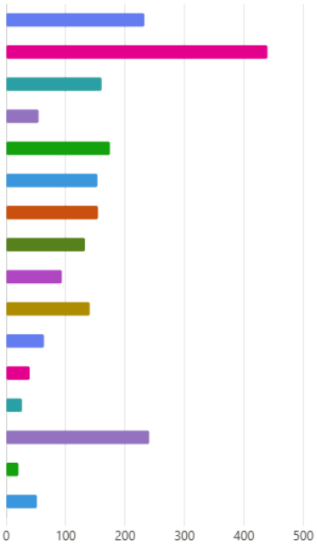
5. Hur viktig är natur och friluftsliv för din livskvalitet?

Mycket viktig	375
Viktig	162
Ganska viktig	74
Mindre viktig	33
Inte alls viktig	8

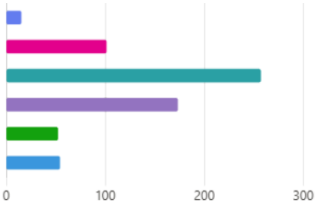
6. Vilka av följande friluftsaktiviteter deltar du oftast i?

Utflykt till ett naturområde för grillning eller fika	232
Naturnära promenader	439
Dagsvandring	160
Vandring med övernattning (ex. Friluftscamping)	54
Löpning	174
Cykling	153
Mountainbike	154
Friluftsbad	132
Fiske	93
Skidåkning	140
Skridskoåkning på naturis	63
Paddling (Kajak, kanot, SUP, roddbåt)	39
Ridning i naturen	26
Bär- och svampplockning	240
Fågelskådning	20
Annat	51

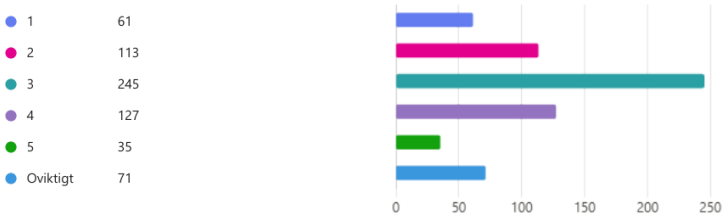

7. Hur upplever du tillgången till information på kartor och skyltar på plats vid de olika lederna och friluftsområdena i kommunen? 1 = Mycket dålig, 5 = Mycket bra.

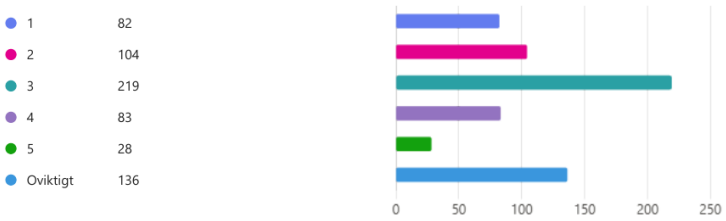
1	15
2	101
3	257
4	173
5	52
Oviktigt	54

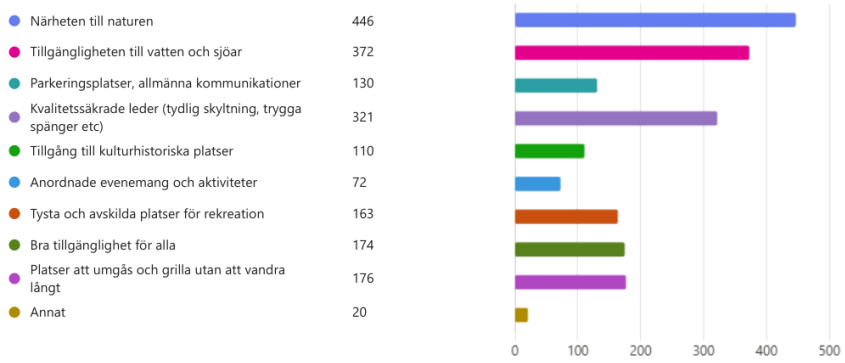
8. Hur upplever du tillgången till digital information (hemsidor etc) om de olika lederna och friluftsområdena i kommunen? 1 = Mycket dåli g, 5 = Mycket bra

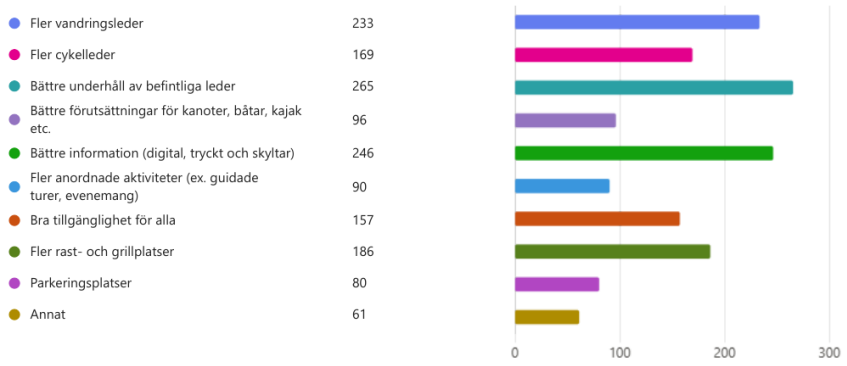
9. Hur upplever du tillgången till tryckt information och broschyrer om de olika lederna och friluftsområdena i kommunen? 1 = Mycket dåli g, 5= Mycket bra

11. Vilka alternativ är viktigast för dig i kommunens natur- och friluftslivsutbud?

12. Vad skulle du vilja se mer av eller förbättra i kommunens friluftslivsutbud?

SALA KOMMUN

Friluftsplan 2027–2032

KOMMUNSTYRELSEN

METADATA OM DOKUMENTET

Dokumentnamn		Dokumenttyp	Omfattar
Remiss Friluftsplan 2027-2032		Plan	Kommunen
Beslutsinstans	**Dokumentansvarig**	**Publicering**	
Kommunstyrelsen	Projektledare	www.sala.se, intranät	

Beslutad datum	Översyn bör göras	Klassificering	Diarienummer
		1.3.1	2026/605
Relation	**Ersätter**		**Författningssamling**

INNEHÅLL

1. Inledning 5
1.1 Bakgrund 5
1.2 Syfte 5
1.3 Planens mål 6
1.4 Avgränsning 7
1.5 Definition av friluftsliv 7
1.6 Målgrupper 7
1.7 Arbetsprocess 7
1.8 Planperiod 7
2. Styrdokument nationellt, regionalt och kommunalt 8
2.1 Nationella utgångspunkter 8
2.2 Nationella ramverket för vandringsleder 8
2.3 Regionala utgångspunkter 8
2.4 Övergripande politiska kommunala mål 8
2.5 Kommunala styrdokument och strategiska samband 9
2.6 Kommunens roll 9
3. Vision 10
4. Nuläge och kommunens friluftsresurser 10
4.1 Sala kommun som friluftslandskap 10
4.2 Kommunens skogsinnehav och skogens betydelse för friluftsliv 10
4.3 Kommunens samlade friluftsresurser 11
4.4 Medborgarperspektiv 15
4.5 Folkhälsa, delaktighet och social hållbarhet 17
4.6 Platsattraktivitet, näringsliv och landsbygdsutveckling 18
4.7 Förutsättningar för genomförande av friluftsplanen 20
5. Strategiska inriktningar för genomförande 22
5.1 Samordning och förvaltning 22
5.2 Tillgänglighet och friluftsliv för fler 23
5.3 Folkhälsa, utbildning och engagemang 24
5.4 Attraktivitet, besöksnäring och hållbar utveckling 24

6. Organisation och ansvar 25
6.1 Kommunövergripande samverkan – LEDSAM 25
6.2 Kultur- och fritidsnämndens ansvar 26
6.3 Kommunstyrelsens ansvar 27
6.4 Social- och arbetsmarknadsnämndens ansvar 28
6.5 Äldre- och omsorgsnämndens ansvar 28
6.6 Skolnämndens ansvar 29
7. Uppföljning och utvärdering 30
7.1 Syfte med uppföljning 30
7.2 Genomförande av uppföljning 30
8. Bilagor 31
9. Slutord 31

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Sala kommun har goda förutsättningar för ett rikt friluftsliv genom sitt varierade landskap och sina unika natur- och kulturmiljöer. **Friluftslivet är en strategisk samhällsresurs som bidrar till folkhälsa, livskvalitet, platsattraktivitet och hållbar utveckling**.

Friluftsliv är inte en enskild verksamhetsfråga, utan ett kommunövergripande ansvar. Frågor om markförvaltning, fysisk planering, folkhälsa, skola, besöksnäring, naturvård och föreningsliv behöver samordnas för att skapa hållbara förutsättningar för friluftslivet.

Friluftsplanen utgör kommunens samlade strategiska styrdokument för hur arbetet med friluftsliv ska samordnas och utvecklas.

1.2 Syfte

Friluftsplanens syfte är att bidra till långsiktiga samhällseffekter genom att skapa förutsättningar för:

- förbättrad fysisk, psykisk och social hälsa
- ökade möjligheter till naturupplevelser, rekreation och fysisk aktivitet
- stärkt attraktivitet som bostads-, besöks- och etableringsort
- en hållbar utveckling genom skydd av natur- och kulturmiljöer

1.3 Planens mål

Målet med Sala kommuns första friluftsplan är att etablera ett kommunövergripande och systematiskt arbetssätt för friluftslivet.
Genom att tydliggöra ansvar, samverkan, strategisk inriktning och prioriteringar skapar planen de organisatoriska och strategiska förutsättningar som krävs för att utveckla friluftslivet över tid.

Planen utgör därmed grunden för kommande handlingsplaner, där prioriterade åtgärder, ansvar, tidplan, resursbehov och former för uppföljning konkretiseras.

Målbild 2032

Vid planperiodens slut ska Sala kommun ha:

- en etablerad kommunövergripande organisation för friluftsliv genom LEDSAM – kommunens samverkansforum för friluftsliv och leder,
- en aktuell handlingsplan med tydliga prioriteringar, ansvar och tidplan,
- årligen följt upp och uppdaterat handlingsplanen samt vartannat år följt upp friluftsplanen, så att samlade erfarenheter, resultat och nya behov utgör underlag för revidering inför nästa planperiod.

1.4 Avgränsning

Planen omfattar kommunens strategiska arbete med att planera, tillgängliggöra, förvalta och utveckla förutsättningarna för friluftsliv.

1.5 Definition av friluftsliv

Sala kommun utgår från Naturvårdsverkets definition av friluftsliv: ”Friluftsliv är vistelse utomhus i natur- och kulturlandskap för välbefinnande och naturupplevelse utan krav på tävling.”

I denna plan avser natur både tätortsnära gröna miljöer och mer sammanhängande naturmiljöer som skog, vatten och landsbygdsområden. Med kulturlandskap avses miljöer som formats av människans brukande över tid.

1.6 Målgrupper

Planen riktar sig till politiska beslutsfattare, kommunens verksamheter, samverkansaktörer samt invånare och besökare.

1.7 Arbetsprocess

Friluftsplanen har tagits fram genom en kommunövergripande arbetsprocess med deltagande från flera verksamheter med ansvar för samhällsutveckling, skogsförvaltning, kultur och fritid, skola och utbildning, vård och omsorg, socialtjänst och arbetsmarknad samt näringsliv, platsutveckling, kommunikation och besöksnäring.

Arbetet har byggt på dialogmöten, gemensamma inspel och tvärsektoriell samverkan för att identifiera kommunens förutsättningar, resurser och utvecklingsbehov kopplade till friluftsliv.

Arbetsprocessen har också bidragit till att tydliggöra olika verksamheters roll och ansvar i genomförandet av planen.

1.8 Planperiod

Friluftsplanen gäller för perioden 2027–2032.

Under planperioden följs handlingsplanen upp och uppdateras årligen. Friluftsplanen följs upp vartannat år och revideras vid behov utifrån förändrade förutsättningar, nya kunskapsunderlag eller förändrade prioriteringar.

2. Styrdokument nationellt, regionalt och kommunalt

2.1 Nationella utgångspunkter

Friluftsplanen utgår från de nationella friluftspolitiska målen.

De tio nationella friluftspolitiska målen specificeras i propositionen *Framtidens friluftsliv*, som antogs av regeringen 2012, och anger den nationella inriktningen för arbetet med att skapa goda förutsättningar för människors friluftsliv.

Naturvårdsverket ansvarar för att samordna uppföljningen av målen och rapportera till regeringen.

2.2 Nationella ramverket för vandringsleder

Naturvårdsverkets nationella ramverk för vandringsleder har tagits fram för att skapa en gemensam struktur för kvalitetssäkring, utveckling och förvaltning av vandringsleder i Sverige. Sala kommun ska använda ramverket som stöd i arbetet med kommunens ledsystem.

2.3 Regionala utgångspunkter

Den regionala utvecklingsstrategin fungerar både som ett styrande dokument för Region Västmanlands verksamheter och som en vägledning för länets kommuner i arbetet med hållbar utveckling, attraktivitet, folkhälsa och regional samverkan.

Friluftsplanen bidrar till målet om ett välmående Västmanland genom att stärka förutsättningarna för friluftsliv. Tillgång till attraktiva natur- och friluftsmiljöer främjar fysisk aktivitet, återhämtning och god folkhälsa. Friluftslivet kan även utgöra ett värdefullt stöd i det hälsofrämjande och förebyggande arbetet, exempelvis genom fysisk aktivitet på recept.

2.4 Övergripande politiska kommunala mål

Friluftsplanen stödjer Sala kommuns övergripande politiska mål och ska bidra till kommunens långsiktiga utveckling.

Friluftsplanen som verktyg för ett växande Sala

Friluftsplanen bidrar till att stärka kommunens attraktivitet som bostads-, etablerings- och besöksort. Genom att tillhandahålla attraktiva natur- och friluftsmiljöer stärks livskvalitet, platsidentitet och lokal utvecklingskraft.

Friluftsplanen som verktyg för ett hållbart Sala

Friluftsplanen bidrar till hållbar utveckling genom att skydda natur- och landskapsvärden, stödja långsiktig förvaltning och främja hållbara sätt att bruka och utveckla natur- och friluftsområden.

Friluftsplanen som verktyg för ett tryggt och rättvist Sala

Friluftsplanen ska bidra till jämlik tillgång till natur och rekreation, stärkt folkhälsa och social sammanhållning genom att skapa goda förutsättningar för friluftsliv i hela kommunen.

2.5 Kommunala styrdokument och strategiska samband

Friluftsplanen är en del av Sala kommuns samlade strategiska styrning och ska samspela med andra kommunala styrdokument där friluftslivets frågor berörs.

Planen har tydliga kopplingar till:

- Översiktsplan 2050
- Näringslivsstrategiskt program 2026–2036
- Landsbygdsprogram 2025–2035
- Idrottsprogram 2026–2032
- Skogsbruksplan
- Skogsstrategi
- Policy för Sala kommuns markägarskap
- Kommunal styrning kopplad till nya socialtjänstlagen (SoL)

2.6 Kommunens roll

Sala kommun ska verka för att utveckla friluftslivet som en strategisk samhällsresurs.

Kommunen har goda möjligheter att påverka hur friluftslivet utvecklas genom sitt ansvar som samhällsplanerare, skogsförvaltare och folkhälsoaktör.

Det innebär ett ansvar att skapa långsiktigt hållbara, attraktiva och tillgängliga förutsättningar för friluftsliv i hela kommunen.

3. Vision

I Sala ska naturen vara en självklar del av vardagen. Genom tillgängliga natur- och friluftsmiljöer ska friluftslivet bidra till hälsa, livskvalitet, gemenskap, attraktivitet och hållbar utveckling för nuvarande och framtida generationer.

4. Nuläge och kommunens friluftsresurser

4.1 Sala kommun som friluftslandskap

Sala kommun har mycket starka förutsättningar för ett varierat och utvecklat friluftsliv genom sitt skogslandskap, kulturlandskap, vattenmiljöer, tätortsnära natur, skyddade naturområden och den starka gruvhistoriska identiteten. Kombinationen av kommunala resurser och skyddade naturmiljöer skapar ett rikt och varierat friluftslandskap med höga värden.

4.2 Kommunens skogsinnehav och skogens betydelse för friluftsliv

Skogen har historiskt haft stor betydelse för Sala kommuns utveckling och är idag även en strategisk resurs i arbetet med friluftsliv, naturvård och platsutveckling. Genom det kommunala skogsinnehavet har kommunen särskilda möjligheter att bevara, utveckla och tillgängliggöra naturmiljöer för invånare och besökare.

Sala kommun äger cirka 3 700 hektar skogsmark, varav merparten är belägen i anslutning till Sala tätort. Skogsinnehavet omfattar produktionsskogar, naturvårdsskogar och tätortsnära skogar med höga rekreationsvärden. Närheten till skog ger kommunens invånare goda förutsättningar för ett tillgängligt och vardagsnära friluftsliv.

Skogens historiska betydelse

Kommunens skogsinnehav har sitt ursprung i de markområden som kronan under 1600-talet upplät till Sala stad i samband med verksamheten kring Sala silvergruva. Genom den så kallade stora skogsprocessen i slutet av 1800-talet fastställdes stadens äganderätt till stora delar av skogsinnehavet. Sedan dess har skogen förvaltats som en långsiktig resurs för kommunens utveckling.

Skogsförvaltning och friluftsliv

Kommunens skogsförvaltning styrs genom skogsstrategin och skogsbruksplanen. Dessa dokument anger inriktningen för hur kommunens skogar ska förvaltas utifrån ekologiska, sociala och ekonomiska värden.

Friluftsplanen kompletterar dessa dokument genom att tydliggöra friluftslivets behov och värden i kommunens skogar. Vid planering och genomförande av skogliga åtgärder ska hänsyn tas till områden som har höga värden för naturupplevelser och vardagsnära friluftsliv. Detta omfattar bland annat befintliga leder, stigar, motionsspår, friluftsområden och andra anläggningar som används för friluftsliv.

Vid översyn av skogsstrategi och skogsbruksplan ska framtida möjligheter att utveckla nya leder, stråk, entréer, rekreationsområden och andra friluftsvärden beaktas. Friluftslivets behov ska därmed utgöra en del av underlaget för den fortsatta utvecklingen av kommunens skogar.

Särskild hänsyn bör tas i tätortsnära skogar och andra områden med höga sociala värden där många människor vistas regelbundet.

Skogsområden med särskild betydelse för friluftsliv

Särskilt betydelsefulla rekreationsskogar finns i och omkring Sala tätort. Stadsskogen och Hyttskogen utgör viktiga områden för motion, naturupplevelser och organiserat friluftsliv. Även kommunens skogar i anslutning till mindre tätorter och serviceorter har stor betydelse för vardagligt friluftsliv.

Framtida utveckling

Ösby naturbruksgymnasium bedriver skoglig utbildning i Sala kommuns skogar och utgör en samarbetspart i arbetet med skogens framtida utveckling. Genom en samverkan kan friluftslivets behov, hållbart skogsbruk och praktiskt lärande stärka varandra och bidra till att kommunens skogar utvecklas för både dagens och framtidens behov.

Friluftsplanen är ett underlag för att säkerställa att friluftslivets behov beaktas i den långsiktiga utvecklingen av kommunens skogar och i arbetet med att stärka tillgängligheten till naturen för nuvarande och framtida generationer.

4.3 Kommunens samlade friluftsresurser

Sala kommun har ett varierat nätverk av friluftsresurser som tillsammans skapar goda förutsättningar för ett rikt friluftsliv. Resurserna består av leder, naturområden, badplatser och besöksmål, men också av statligt skyddad natur och områden som förvaltas av andra aktörer.

Tillsammans utgör dessa resurser grunden för kommunens friluftsliv och skapar förutsättningar för både vardagsnära rekreation och längre naturupplevelser.

4.3.1 Kommunala friluftsresurser

Kommunens egna eller direkt påverkbara friluftsresurser omfattar bland annat:

Tätortsnära rekreationsmiljöer

De tätortsnära rekreationsmiljöerna utgör värdefulla platser för vardagligt friluftsliv, motion och återhämtning. Genom parker, grönområden och motionsspår skapas lättillgängliga miljöer som kan användas året runt av människor i alla åldrar.

Skolnära naturmiljöer

Skolnära naturmiljöer ger barn och unga möjlighet att regelbundet vistas i naturen inom ramen för undervisning och fritidsverksamhet. De bidrar till lärande, rörelse och förståelse för natur- och kulturmiljöer. Samtidigt utgör de en viktig förebyggande investering i barn och ungas hälsa och välbefinnande. Tidiga erfarenheter av natur och friluftsliv stärker förutsättningarna för goda levnadsvanor och kan lägga grunden för ett aktivt friluftsliv genom hela livet.

Badplatser

Kommunens badplatser erbjuder möjligheter till bad, rekreation och naturupplevelser under sommarhalvåret och plogade isar på vintertid. De utgör viktiga mötesplatser för både invånare och besökare och bidrar till ett tillgängligt och varierat friluftsliv i hela kommunen.

Gruvans vattensystem

Gruvans vattensystem är en unik kultur- och naturmiljö som skapades för att förse Sala Silvergruva med vattenkraft. Systemet av dammar, kanaler och sjöar präglar fortfarande landskapet och utgör idag en viktig naturresurs och en identitetsskapande miljö för Sala. Genom det stadsnära promenad- och friluftsstråket Gröna gången kan besökare uppleva delar av det historiska vattensystemet och dess koppling till Sala Silvergruvas historik. Vattensystemet är en outnyttjad resurs för paddlingsupplevelser och det finns en stor utvecklingspotential.

Järndammens friluftsområde

Järndammsområdet tillsammans med Helgonmossen är ett av Salas mest använda rekreationsområden. Området erbjuder vandringsleder och ordnade grill- och rastplatser, motionsspår, fiske och naturupplevelser samt fungerar som en viktig entré till flera av kommunens leder. Det är även ett populärt område för bär- och svampplockning.

Silvergruvans friluftsområde

Sala Silvergruvas område är ett av kommunens mest betydelsefulla områden för friluftsliv och naturupplevelser som samtidigt är av stor vikt för besöksnäringen. Det är ett nationellt kulturarv med höga skyddsvärden, där stor omsorg och varsamhet krävs i utvecklingsfrågor. Här möts gruvmiljöer, dammar, vattensystem och kulturhistoriska lämningar i ett unikt landskap med särskilt goda möjligheter till vandring, cykling och rekreation. Vid utveckling och underhåll av leder måste hänsyn tas så att friluftslivet tillgängliggör kulturmiljön utan att orsaka slitage eller skada dess värden. Området fungerar samtidigt som en entré för flera av kommunens leder och är ett uppskattat utflyktsmål för både invånare och besökare.

Kommunala leder

Kommunen ansvarar för ett antal leder för vandring och cykling som erbjuder varierade naturupplevelser och rekreationsmöjligheter för både kommuninvånare och besökare. En närmare beskrivning av respektive led finns i bilagan ”Leder Friluftsplan 2027–2032”.

- Gruvdammsrundan – Vandringsled 26 km
- Helgonmossen – Vandringsled 8 km
- Ekebymosseloopen – Multiled 8 km
- Knektleden – Mountainbikeled 7 km
- Strå Flowtrail – Mountainbikeled 2 km
- Brunn till Gruva – Gruscykelled 12 km

4.3.2 Skyddad natur

Utöver kommunens egna resurser finns naturmiljöer med stor betydelse för friluftslivet där kommunen inte har förvaltningsansvar.

I Sala kommun finns 28 naturreservat, varav 27 förvaltas av Länsstyrelsen i Västmanland och ett av Sala kommun. Tillsammans utgör de en betydande del av kommunens samlade natur- och friluftsresurser. Reservaten erbjuder varierade möjligheter till naturupplevelser, rekreation och friluftsliv och är en viktig tillgång för både invånare och besökare.

Information om naturreservaten finns via Länsstyrelsen i Västmanland. Exempel på stadsnära reservat är Mergölen, Aspentorp och Katrinelund, som alla har uppmärkta naturstigar. Hälleskogsbrännan är ett stort naturreservat som har flera grill- och rastplatser och vindskydd.

4.3.3 Färnebofjärdens nationalpark

Vid Nedre Dalälven ligger Färnebofjärdens nationalpark, varav en mindre del finns i Sala kommun. Genom nationalparken går Limes Norrlandicus, den biologiska norrlandsgränsen som markerar övergången mellan södra och norra Sveriges natur. Här möts arter och naturtyper från båda håll: myrmarker och barrskogar med norrlandskaraktär möter sydliga lövskogar med bland annat ek och lind.

4.3.4 Svartådalen

Svartådalen är ett värdefullt område för natur- och kulturbaserat friluftsliv och är utpekat som riksintresse för friluftsliv. Området präglas av ett levande odlingslandskap med våtmarker, sjöar och vattendrag som skapar förutsättningar för ett rikt fågelliv och höga naturvärden. Svartådalen erbjuder särskilt goda möjligheter till fågelskådning, paddling samt natur- och kulturupplevelser och utgör en viktig miljö för naturupplevelser, rekreation och friluftsliv för både invånare och besökare.

4.4 Medborgarperspektiv

Som en del av arbetet med friluftsplanen har Sala kommun genomfört en medborgarundersökning för att fånga invånarnas perspektiv på kommunens friluftsliv, användning av natur- och rekreationsmiljöer samt upplevda behov och utvecklingsområden.

4.4.1 Metod och genomförande

Enkäten genomfördes som en webbenkät med fasta svarsalternativ och öppna fritextfrågor. Svaren samlades in mellan den 24 april och den 10 maj 2026. Totalt besvarades enkäten av 652 personer med en medelålder på 44 år. Av dessa uppgav 55 procent att de var kvinnor och 45 procent att de var män.

Enkäten riktade sig till personer som använder kommunens natur- och friluftsmiljöer. Resultatet har analyserats genom en sammanställning av de fasta svarsalternativen och en analys av fritextsvaren.

Undersökningen bygger på frivilligt deltagande och utgör inte ett statistiskt representativt urval av kommunens befolkning. Resultatet ger ett aktuellt kunskapsunderlag om hur de svarande använder och värderar kommunens friluftsmiljöer samt vilka utvecklingsbehov de upplever.

4.4.2 Sammanfattning av resultat

Resultatet visar att natur och friluftsliv har stor betydelse i de svarandes vardag. Av de svarande anger 82 procent att natur och friluftsliv är viktigt eller mycket viktigt för livskvaliteten. 82 procent använder kommunens natur- och friluftsområden minst någon gång i månaden och 57 procent gör det minst en gång i veckan. Det vardagsnära och lättillgängliga friluftslivet dominerar. Naturnära promenader och vandring är den vanligaste aktiviteten tillsammans med utflykter för grillning eller fika. Även mountainbike, skidåkning och friluftsbad har många utövare. Resultatet visar betydelsen av både tätortsnära natur och ett varierat utbud av friluftsmiljöer i hela kommunen. De kvaliteter som värderas högst är närheten till naturen, tillgången till vatten och sjöar samt kvalitetssäkrade leder med tydlig skyltning och trygga spänger.

Det tydligaste utvecklingsbehovet från fritextsvaren är ett bättre underhåll av befintliga leder. Enkäten visar också behov av tillgänglig information både på plats genom skyltning samt uppdaterad digital information. Sammantaget pekar svaren mot att förvaltning och kvalitetssäkring av befintliga resurser bör ges stor betydelse i det fortsatta arbetet.

Tätortsnära skogar och vattenmiljöer lyfts återkommande som viktiga för vardagsmotion, återhämtning och naturupplevelser. Flera svar efterfrågar större hänsyn till rekreationsvärden vid skogliga åtgärder.

Sammantaget ger enkäten stöd för friluftsplanens föreslagna inriktning mot vardagsnära friluftsliv, tillgänglighet, folkhälsa och kommunövergripande samverkan. Resultatet kan ses som ett kunskapsunderlag i framtagandet av en handlingsplan. En redovisning av enkätens resultat och slutsatser finns i bilagan ”*Analys Sala kommuns friluftslivsenkät 2026*”.

4.5 Folkhälsa, delaktighet och social hållbarhet

Kommunens arbete med folkhälsa och social hållbarhet utvecklas mot ett mer förebyggande arbetssätt. I detta arbete utgör natur och friluftsliv en viktig resurs för att stärka människors hälsa, välbefinnande och delaktighet samt bidra till ökad livskvalitet.

För många invånare är naturen en självklar del av vardagen, men för andra kan tröskeln vara hög. Begränsad kunskap om vilka möjligheter som finns, bristande tillgänglighet eller sociala och ekonomiska förutsättningar kan göra att naturens positiva effekter inte kommer alla till del.

4.5.1 Naturen som resurs för hälsa och delaktighet

Natur och friluftsliv är en viktig resurs i kommunens förebyggande, hälsofrämjande och rehabiliterande arbete.

Det är särskilt viktigt att friluftslivet görs tillgängligt för grupper som av olika skäl sällan tar del av naturen. Det gäller exempelvis personer med funktionsnedsättning, äldre, personer med psykisk ohälsa, personer med utländsk bakgrund, arbetslösa och unga som står utanför arbete och studier. För dessa grupper kan naturen fungera som en väg till ökad delaktighet och välbefinnande, skapa nya sammanhang, gemenskap och ett mer aktivt liv.

Kommunens verksamheter har en viktig roll i att introducera människor till naturen. Genom att personal har god kunskap om kommunens friluftsmöjligheter kan de fungera som ambassadörer för naturen och inspirera fler att upptäcka och använda kommunens natur- och friluftsmiljöer. Natur och friluftsliv kan därmed bli en naturlig del av verksamheter som arbetar med rehabilitering, arbetsmarknadsinsatser, socialt stöd och äldreomsorg.

Tillgänglighet handlar inte enbart om den fysiska miljön. Lika viktigt är att information om kommunens friluftsområden är enkel att hitta, förstå och använda. Beskrivningar av leder och områden ska utformas så att det tydligt framgår för vilka målgrupper de riktar sig till och vilka förutsättningar som gäller, exempelvis avseende svårighetsgrad och tillgänglighet. En tydlig och tillgänglig kommunikation skapar förutsättningar för fler att upptäcka och använda kommunens natur.

Natur och friluftsliv utgör också en viktig resurs inom kommunens arbetsmarknadsarbete. Genom att deltagare inom arbetsmarknadsverksamheten medverkar i skötsel av kommunens friluftsresurser kan insatserna bidra både till individens utveckling och till kommunens långsiktiga arbete med friluftsliv.

Arbetet ligger väl i linje med kommunens utveckling mot ett mer förebyggande och hälsofrämjande arbetssätt. Natur och friluftsliv kan därmed fungera som ett tvärsektoriellt verktyg för att nå flera av kommunens övergripande mål inom folkhälsa, social hållbarhet och inkludering.

4.5.2 Barns och ungas rätt till natur och friluftsliv

Barns och ungas möjligheter att vistas i naturen är en viktig del av arbetet för god hälsa, lärande och livskvalitet. Tillgång till naturmiljöer bidrar till fysisk aktivitet, psykiskt välbefinnande och motorisk utveckling.

Enligt barnkonventionen har barn rätt till lek, vila och fritid samt möjlighet att delta i kulturliv och rekreation. Natur- och friluftsmiljöer utgör en viktig del av dessa rättigheter.

Sala kommun ska verka för att barn och unga har god tillgång till trygga och attraktiva naturmiljöer i sin närhet. Särskild vikt bör läggas vid skolnära natur och tätortsnära rekreationsområden som möjliggör vardaglig kontakt med naturen. Genom tidiga och återkommande naturupplevelser skapas förutsättningar för naturvana och ett livslångt intresse för friluftsliv, vilket kan bidra till god hälsa och välbefinnande genom hela livet.

4.6 Platsattraktivitet, näringsliv och landsbygdsutveckling

Friluftslivets betydelse sträcker sig bortom rekreation och folkhälsa och utgör en värdefull resurs för kommunens attraktivitet, besöksnäring och landsbygdsutveckling.

4.6.1 Platsattraktivitet

Friluftslivet gör Sala attraktivt att bo, leva och verka i. Närheten till naturen bidrar till livskvalitet och stolthet över platsen och stärker kommunens förutsättningar för inflyttning, kompetensförsörjning och långsiktig utveckling.

Sala präglas av samspelet mellan småstaden, landsbygden, skogen, naturen och det historiska gruvlandskapet med dess unika vattensystem, vilket tillsammans skapar en tydlig och genuin identitet. Friluftslivet och våra naturområden bidrar till en hög livskvalitet för dagens invånare i vardagen och stärker samtidigt

kommunens attraktivitet för nya invånare, företag och besökare. Det gör det möjligt att leva nära naturen utan att ge avkall på tillgänglighet.

Platsutveckling och kommunikation behöver utgå från prioriterade målgruppers olika behov och drivkrafter.

4.6.2 Friluftslivets betydelse för besöksnäring och landsbygdsutveckling

Besöksnäringen spelar en betydande roll i Salas näringsliv genom att skapa sysselsättning, främja företagande och bidra till lokal utveckling i hela kommunen. Friluftsliv och naturupplevelser kan skapa reseanledningar, bidra till längre vistelser och stärka förutsättningarna för företagande.

Genom samverkan med företag, besöksmål och föreningar kan leder och friluftsmiljöer kopplas till boende, service, lokala matupplevelser och andra aktiviteter. Det skapar mer sammanhängande upplevelser och kan leda till ökad lokal konsumtion och fler affärsmöjligheter.

Sala kommun medverkar i Trails of Västmanland. Det är en regional samverkan som drivs av Region Västmanland tillsammans med länets kommuner och länsstyrelsen med frågor som kvalitetssäkring, utveckling och marknadsföring av leder och naturupplevelser. Samverkansarbetet stärker kommunens friluftsresurser och synliggör Sala för en bredare målgrupp. Kommunens roll är i första hand strategisk och förutsättningsskapande inom det turistiska arbetet. Genom samordning och dialog med näringslivet skapar kommunen goda förutsättningar för företag och föreningar att utveckla upplevelser och tjänster kopplade till friluftslivet.

Utveckling av friluftsliv som resurs för besöksnäringen ska i första hand bygga vidare på befintliga leder, friluftsmiljöer och besöksmål. Genom kvalitetssäkring, samordning, paketering och kommunikation kan deras värde för besökare och lokala aktörer stärkas. Nya leder, friluftsmiljöer och besöksmål ska utgå från identifierade behov och förutsätta ett tydligt ansvar för långsiktig förvaltning och underhåll.

På landsbygden kan friluftslivet stärka lokalt företagande, föreningsliv och service samt bidra till nya utvecklingsinitiativ genom att skapa fler anledningar att besöka, vistas och verka i olika delar av kommunen. Utvecklingen ska ske i nära dialog med lokala aktörer och bygga vidare på varje bygds egna natur-, kultur- och upplevelsevärden.

4.6.3 Kommunikation, marknadsföring och storytelling

Kommunikation och marknadsföring ska bidra till en sammanhållen berättelse om Sala, där friluftslivet knyts ihop med platsens natur, kultur, historia,

näringsliv och vardagsliv. Innehållet behöver målgruppsanpassas för invånare, besökare och potentiella inflyttare samt fokusera på ett urval av särskilt attraktiva och strategiskt viktiga miljöer.

Storytelling, att sätta platser i ett sammanhang och berätta om de unika miljöerna i Sala, ska vara ett förhållningssätt i både kommunikationen och utvecklingen av friluftsmiljöer. Den berättelse som förs vidare skapas av mottagarens samlade upplevelse, inte av kommunens avsikt. Exempelvis information, skyltning, skötsel, trygghet, tillgänglighet och service bidrar till mottagarens upplevelse av Salas friluftsliv, Sala kommun och Sala som plats.

Arbetet ska samordnas mellan kommunens verksamheter, externa aktörer och Trails of Västmanland samt knyta an till platsvarumärket. Arbetsmetoder som Platsmod tillsammans med små och kreativa insatser enligt Salas Popcornmodell kan användas för att skapa synlighet, engagemang och en känsla av framåtdrift.

4.7 Förutsättningar för genomförande av friluftsplanen

Sala kommun har goda förutsättningar att långsiktigt utveckla friluftslivet som en strategisk samhällsresurs genom sina naturvärden, sitt skogsinnehav, gruvans vattensystem, sin historiska identitet och sina friluftsresurser.

Den tvärsektoriella arbetsprocessen med friluftsplanens framtagande har visat att det finns ett brett engagemang för friluftslivets utveckling och en vilja till samverkan mellan kommunens verksamheter. För att denna samverkan ska bli långsiktig och leda till konkreta resultat behöver den ges tydliga organisatoriska förutsättningar.

För att friluftsplanen ska omsättas i praktiken behöver kommunen säkerställa långsiktiga resurser för både samordning och fysisk förvaltning. Genomförandet behöver integreras i kommunens ordinarie verksamhetsplanering och budgetprocess. Friluftsplanen innebär därmed inte att samtliga åtgärder genomförs samtidigt, utan ger underlag för långsiktiga prioriteringar utifrån behov, nytta och tillgängliga resurser.

Samverkansforum för leder och friluftsliv (LEDSAM, se organisering i kap 6.1) ansvarar för att ta fram handlingsplaner, samordna genomförandet, följa upp resultat och föreslå prioriteringar. Detta förutsätter att det finns en tydligt utpekad samordningsfunktion med mandat och kontinuitet att driva arbetet framåt. Utan en sådan funktion finns risk att frågor faller mellan verksamheter och att planen inte får avsedd effekt.

Samordningen ska bidra till att kommunens befintliga investeringar i skogar, leder och friluftsområden används och förvaltas effektivt. Den ska även skapa bättre förutsättningar för gemensamma prioriteringar, samverkan med externa aktörer och föreningsliv samt för att tillvarata möjligheter till extern finansiering.

Parallellt behöver kommunen säkerställa resurser för långsiktig skötsel, kvalitetssäkring och underhåll av de leder och friluftsanläggningar där kommunen redan har ett ansvar.

Omfattning, organisering och finansiering av genomförandet hanteras inom kommunens ordinarie planerings- och budgetprocess. Dessa förutsättningar är avgörande för att friluftsplanens strategier och kommunens beslut ska kunna omsättas i konkreta resultat.

5. Strategiska inriktningar för genomförande

Detta kapitel anger de strategiska inriktningarna för Sala kommuns fortsatta arbete med friluftsliv. Inriktningarna ska vägleda kommunens prioriteringar, ansvarsfördelning och utformningen av den kommande handlingsplanen.

För varje åtgärd i handlingsplanen ska ansvarig nämnd eller verksamhet, utförande funktion, samverkande aktörer, tidplan, resursbehov, finansiering och former för uppföljning anges.

Åtgärder som medför ekonomiska åtaganden ska beslutas av ansvarig nämnd eller annat behörigt beslutsorgan och hanteras inom kommunens ordinarie verksamhets- och budgetprocess.

Under planperioden ska arbetet särskilt präglas av följande övergripande prioriteringar:

- förvalta och kvalitetssäkra befintliga friluftsresurser,
- etablera tydlig samordning, ansvarsfördelning och långsiktiga arbetssätt,
- förbättra tillgängligheten och använda friluftslivet som resurs för folkhälsa, lärande och attraktivitet.

5.1 Samordning och förvaltning

Säkerställa långsiktig kvalitet för kommunens friluftsliv

Kommunen ska säkerställa en långsiktig förvaltning av kommunens infrastruktur för friluftsliv och leder.

Ansvar, kvalitetsnivå och former för tillsyn och underhåll av kommunens leder och friluftsanläggningar ska fastställas i handlingsplanen.

Arbetet ska utgå från de tio nationella friluftsmålen, det nationella ramverket för vandringsleder och Trails of Västmanland.

Integrera friluftslivets värden i kommunens skogsstrategi

Kommunens skogar ska förvaltas så att de stärker friluftsliv, rekreation och naturupplevelser. Vid planering, skötsel och utveckling av kommunal skogsmark ska friluftslivets värden beaktas för att skapa attraktiva och tillgängliga miljöer.

Utveckla kommunens friluftsområden utifrån deras särskilda funktioner

Kommunen ska prioritera och förvalta områden som har särskild betydelse för friluftslivet utifrån deras olika förutsättningar och funktioner. Järndammsområdet är en viktig resurs för friluftsliv och rekreation. Sala Silvergruva utgör en central nod där friluftsliv, kulturmiljö och besöksnäring möts.

5.2 Tillgänglighet och friluftsliv för fler

Prioritera vardagsnära friluftsliv

Kommunen ska prioritera utvecklingen av natur- och friluftsmiljöer som många invånare kan nå i sin vardag. Sammanhängande gröna stråk, tätortsnära naturmiljöer och rekreationsskogar ska utvecklas och förvaltas som attraktiva och lättillgängliga miljöer för rörelse och naturkontakt. Exempel på sådana miljöer är Gröna gången, Stadsskogen och Hyttskogen.

Göra kommunens friluftsresurser tillgängliga för fler

Kommunens leder och friluftsområden ska vara lätta att hitta, nå och ta del av. Genom tydlig digital information, fysisk skyltning och storytelling, tillgängliga miljöer och riktade insatser ska fler invånare och besökare ges möjlighet att ta del av natur och friluftsliv. Information ska samordnas och hållas aktuell i fysisk och digital kommunikation.

Möta framtidens friluftsliv

Sala kommun ska följa utvecklingen inom friluftsliv och aktivt beakta nya lösningar som kan öka tillgängligheten till naturen och stärka friluftslivets utveckling. Nytänkande och utveckling ska vara en naturlig del av arbetet. Elcykeln är ett exempel på en utveckling som bidrar till att fler människor får möjlighet att ta del av natur- och friluftslivet. Där det är lämpligt och förenligt med naturvärden, säkerhet och övriga friluftsintressen ska kommunens leder och friluftsområden vara tillgängliga för denna typ av friluftsliv.

5.3 Folkhälsa, utbildning och engagemang

Integrera friluftsliv i kommunens folkhälsoarbete

Kommunens natur- och friluftsliv ska användas som en resurs inom det förebyggande folkhälsoarbetet. Genom samarbete mellan kommunens verksamheter, civilsamhället och särskilt föreningslivet ska natur- och friluftsaktiviteter användas för att stärka hälsa, gemenskap och livskvalitet för olika målgrupper.

Särskild vikt ska läggas vid insatser som främjar ett aktivt åldrande, stödjer social inkludering och ökar tillgängligheten till natur och friluftsliv, särskilt genom lågtröskelaktiviteter för personer som sällan tar del av friluftslivet.

Stärka barns och ungas relation till naturen

Barn och unga ska vara en prioriterad målgrupp i kommunens arbete med friluftsliv. Sala kommun ska verka för att alla barn och unga ges möjlighet att regelbundet vistas i naturen genom förskola, skola och fritidsverksamhet. Kommunens skolnära natur, tätortsnära friluftsområden och ledsystem ska användas för att stärka barns och ungas kunskap om naturen, rörelseglädje och förståelse för sin närmiljö. Föreningslivets kunskap, verksamheter och engagemang ska tas tillvara för att skapa fler möjligheter för barn och unga att upptäcka och utveckla ett intresse för friluftsliv.

Stödja lokalt engagemang och initiativ inom friluftslivet

Kommunen ska ta tillvara och stödja initiativ från föreningslivet och civilsamhället som skapar fler möjligheter till organiserat och spontant friluftsliv. Genom dialog, samverkan och stöd ska kommunen bidra till att lokalt engagemang kan utvecklas och nå fler målgrupper.

5.4 Attraktivitet, besöksnäring och hållbar utveckling

Stärka Salas attraktivitet genom natur, friluftsliv och kulturhistoria

Kommunen ska använda natur- och friluftsresurserna som en del av arbetet med platsutveckling, attraktivitet och besöksnäring. Arbetet ska i första hand bygga vidare på och stärka värdet av befintliga leder, friluftsområden, kulturmiljöer, besöksmål och boendeanläggningar.

Genom att utveckla och synliggöra sambanden mellan dessa resurser ska Sala skapa attraktiva och sammanhängande upplevelser och stärka sin identitet som en plats där natur, friluftsliv och kulturhistoria möts. Särskild vikt ska läggas vid kopplingarna mellan Sala Silvergruva, kommunens leder och övriga friluftsresurser.

Använda friluftslivet som en motor för landsbygdsutveckling

Friluftslivet ska bidra till att stärka lokala initiativ, föreningsliv, företagande och besöksnäring i hela kommunen. Genom samverkan med lokala aktörer, landsbygdsråd och utvecklingsinitiativ som Leader Nedre Dalälven ska kommunens natur- och friluftsresurser bidra till hållbar utveckling och attraktiva livsmiljöer på landsbygden. Särskild vikt ska läggas vid att ta tillvara potentialen i områden med höga värden för friluftsliv, såsom Svartådalen som är av riksintresse för friluftsliv, samt att stärka relationen mellan andra friluftsområden och destinationer över kommungränserna.

6. Organisation och ansvar

6.1 Kommunövergripande samverkan – LEDSAM

Genomförandet av friluftsplanen är ett kommunövergripande ansvar som förutsätter samarbete mellan flera nämnder och verksamheter. Friluftslivets frågor berör fysisk planering, folkhälsa, föreningsliv, skogsförvaltning, näringsliv, landsbygdsutveckling och platsutveckling, vilket ställer krav på samordning, gemensamma prioriteringar och ett långsiktigt arbetssätt.

För att säkerställa ett samordnat genomförande ska Sala kommun införa ett kommunövergripande tjänstepersonsforum, **LEDSAM – Samverkansforum för friluftsliv och leder**.

Forumet ska vara kommunens arena för samverkan i friluftslivsfrågor och fungera som en motor i genomförandet av friluftsplanen. Här samlas berörda verksamheter för att planera, samordna, prioritera och följa upp kommunens arbete med friluftsliv. Vid behov kan även externa aktörer bjudas in när deras kunskap eller ansvar är betydelsefullt för genomförandet.

LEDSAM är ett samordnande forum och övertar inte det ansvar som enligt reglemente eller avtal ligger på respektive nämnd, kontor eller extern aktör.

LEDSAM ansvarar för:

- att samordna framtagandet, genomförandet och uppföljningen av friluftsplanens handlingsplan samt lämna förslag till revideringar,
- identifiera behov av samverkan mellan kommunens verksamheter och externa aktörer,
- initiera och följa upp kommunövergripande utvecklingsinsatser inom friluftsliv,
- samordna prioriteringar och erfarenhetsutbyte mellan berörda verksamheter.

6.2 Kultur- och fritidsnämndens ansvar

Kultur- och fritidsnämnden har det samordnande ansvaret för kommunens arbete med friluftsliv samt för samordningen och uppföljningen av friluftsplanens och handlingsplanens genomförande.

Nämnden ansvarar särskilt för att:

- sammankalla och leda LEDSAM,
- samordna framtagande och uppföljning av handlingsplaner,
- utveckla, kvalitetssäkra och förvalta de leder och friluftsanläggningar där kommunen har huvudmannaskap genom ägande eller avtal,
- samordna arbetet med föreningslivet kring skötsel, aktiviteter och utveckling av leder och friluftsområden,
- samordna utveckling och förvaltning av kommunala friluftsområden,
- tillämpa det nationella ramverket för vandringsleder i kommunens arbete,
- samordna kommunens medverkan i Trails of Västmanland,
- samverka med länsstyrelsen kring leder och friluftsliv i skyddad natur,
- främja ett aktivt åldrande genom natur- och friluftsaktiviteter,
- främja barns och ungas naturvana, lärande och rörelse genom natur- och friluftsaktiviteter.

6.3 Kommunstyrelsens ansvar

Kommunstyrelsen ansvarar för att friluftslivets frågor integreras i kommunens långsiktiga utveckling, planering och strategiska styrning. Arbetet sker genom Näringslivsenheten, Tekniska kontoret och Samhällsbyggnadskontoret, som tillsammans säkerställer att friluftslivets värden beaktas i arbetet med platsutveckling, skogsförvaltning, landsbygdsutveckling och hållbar samhällsutveckling.

6.3.1 Näringslivsenhetens ansvar

Näringslivsenheten har en central roll i att stärka sambandet mellan friluftsliv, platsattraktivitet, besöksnäring och landsbygdsutveckling. Genom samverkan med företag, föreningsliv och andra aktörer bidrar verksamheten till att utveckla friluftslivet som en resurs för lokal utveckling och ett attraktivt Sala.

Verksamheten ansvarar särskilt för att:

- stärka kopplingen mellan friluftsliv och besöksnäring,
- synliggöra Sala kommuns natur- och friluftsresurser som en del av platsutvecklingen,
- bidra till utveckling av friluftslivet på landsbygden genom samverkan med lokala aktörer, landsbygdsråd och utvecklingsinitiativ som Svartådalen och Leader Nedre Dalälven.

6.3.2 Tekniska kontorets ansvar

Tekniska kontoret har en central roll i att skapa goda förutsättningar för friluftsliv genom förvaltning och utveckling av kommunens skogar, gruvans vattensystem, parker och andra gröna miljöer. Genom en långsiktigt hållbar förvaltning kan natur- och rekreationsmiljöer bevaras, utvecklas och göras tillgängliga för kommuninvånare och besökare.

(Vid beslut om en egen teknisk nämnd övergår samma ansvarsområden till den tekniska nämnden.)

Verksamheten ansvarar särskilt för att:

- integrera friluftslivets värden i kommunens skogsförvaltning,
- integrera friluftslivets värden i förvaltningen av gruvans vattensystem,
- stärka förutsättningarna för vardagsnära natur,
- beakta friluftslivets behov vid skötsel och utveckling av kommunal mark.

6.3.3 Samhällsbyggnadskontorets ansvar

Samhällsbyggnadskontoret har en central roll i att långsiktigt säkerställa tillgången till natur- och friluftsområden genom kommunens fysiska planering. Genom översiktsplanering, detaljplanering och annan fysisk planering skapar verksamheten förutsättningar för ett tillgängligt och sammanhängande friluftsliv.

Verksamheten ansvarar särskilt för att:

- säkerställa tillgång till natur- och friluftsområden i den långsiktiga samhällsplaneringen,
- säkerställa att friluftslivets värden beaktas i översiktsplanering och annan fysisk planering.

6.4 Social- och arbetsmarknadsnämndens ansvar

Social- och arbetsmarknadsnämnden har en viktig roll i att använda natur- och friluftsliv som en resurs för social hållbarhet, inkludering och hälsa. Genom nämndens verksamheter kan friluftslivet bidra till ökad livskvalitet för deltagare samtidigt som arbetsmarknadsinsatser kan stärka utvecklingen och tillgängligheten i kommunens friluftsmiljöer.

Nämnden ansvarar särskilt för att:

- använda natur- och friluftsliv som en resurs för ökad folkhälsa och personlig utveckling genom lågtröskelaktiviteter och rehabilitering,
- skapa möjligheter för deltagare inom arbetsmarknadsinsatser att bidra till skötsel, utveckling och tillgängliggörande av kommunens friluftsresurser som en del av arbetsträning och kompetensutveckling,
- verka för att medarbetare har kunskap om kommunens natur- och friluftsmöjligheter så att natur och friluftsliv kan användas som en tillgänglig, förebyggande och hälsofrämjande resurs inom nämndens verksamheter.

6.5 Äldre- och omsorgsnämndens ansvar

Äldre- och omsorgsnämnden har en viktig roll i att använda natur- och friluftsliv som en resurs för hälsa, välbefinnande och livskvalitet. Genom naturbaserade aktiviteter kan fler ges möjlighet till gemenskap, återhämtning och ett aktivt liv utifrån sina egna förutsättningar.

Nämnden ansvarar särskilt för att:

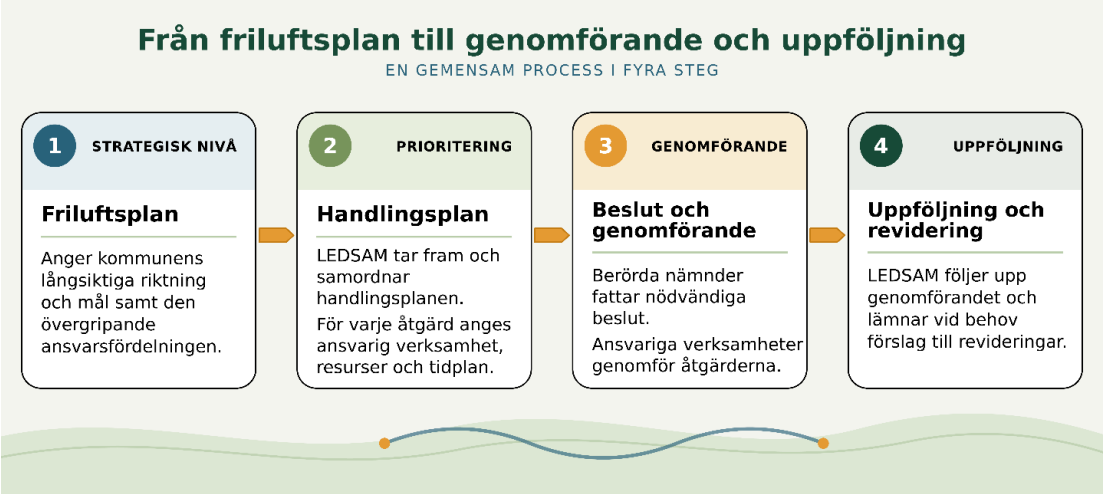
- främja delaktighet, hälsa och livskvalitet genom natur- och friluftsaktiviteter,
- utveckla arbetssätt där natur och friluftsliv används som en del av det hälsofrämjande arbetet,
- verka för att medarbetare har kunskap om kommunens natur- och friluftsmöjligheter så att natur och friluftsliv kan användas som en tillgänglig, förebyggande och hälsofrämjande resurs inom nämndens verksamheter.

6.6 Skolnämndens ansvar

Skolnämnden har en central roll i att ge barn och unga möjlighet att utveckla en livslång relation till naturen. Genom undervisning och vistelse i naturen skapas förutsättningar för rörelse, lärande och förståelse för natur- och kulturmiljöer. Naturvistelse främjar hälsa och välbefinnande samtidigt som den lägger grunden för ett aktivt friluftsliv genom hela livet. Genom skolan får alla barn och unga möjlighet att ta del av natur- och friluftsliv, vilket stärker jämlikhetsperspektivet.

Nämnden ansvarar särskilt för att:

- använda skolnära natur och kommunens friluftsresurser som pedagogiska miljöer,
- stärka barn och ungas naturvana och rörelseglädje,
- öka kunskapen om natur, Salas kulturmiljö och friluftsliv,
- samverka med föreningslivet för att skapa fler möjligheter för barn och unga att upptäcka och delta i friluftsliv.

7. Uppföljning och utvärdering

7.1 Syfte med uppföljning

Friluftsplanen ska kontinuerligt följas upp och utvecklas utifrån nya behov och förändrade förutsättningar. Uppföljningen ska säkerställa att planens mål och strategier omsätts i praktiskt arbete samt ge underlag för framtida revideringar.

7.2 Genomförande av uppföljning

LEDSAM ansvarar för genomförandet av uppföljningen.

Uppföljningen genomförs på två nivåer:

- **Handlingsplanen** följs upp och uppdateras årligen för att säkerställa att beslutade åtgärder genomförs och vid behov omprioriteras.
- **Friluftsplanen** följs upp vartannat år för att bedöma om planens mål och strategier fortsatt är relevanta. Planen revideras vid behov under planperioden och samlat inför nästa planperiod.

Som stöd för uppföljningen tar LEDSAM fram indikatorer i samband med handlingsplanen. Indikatorerna ska vara relevanta och möjliga att följa över tid.

Exempel på indikatorer kan vara:

- antal leder och friluftsanläggningar med aktuell skötsel- och underhållsplan
- antal leder och friluftsanläggningar med aktuell fysisk och digital information
- antal tillgänglighetsanpassade leder och friluftsanläggningar
- antal besökare vid kommunens friluftsområden
- upplevd kvalitet och standard på leder och friluftsanläggningar
- genomförda samverkansinsatser inom LEDSAM
- genomförda utvecklingsinsatser enligt handlingsplanen

Indikatorerna utvecklas i samband med framtagande av handlingsplanen.

8. Bilagor

”*Analys Sala kommuns friluftslivsenkät 2026*”
”Leder Friluftsplan 2027–2032”

9. Slutord

Friluftsplanen ger Sala kommun en gemensam riktning för hur kommunens friluftsliv ska förvaltas och utvecklas. Den tydliggör ansvar, former för samverkan och de prioriteringar som ska vägleda arbetet under planperioden.

Nästa steg är att omsätta planens inriktningar i konkreta handlingsplaner, följa upp arbetet och anpassa insatserna efter framtida behov och erfarenheter.

Planens värde avgörs ytterst av vad den leder till i praktiken.

Friluftsplan
Kommunstyrelsen

SALA KOMMUN
Telefon: 0224-74 70 00 | E-post kommun.info@sala.se | Postadress Box 304, 733 25 Sala

SALA KOMMUN

Friluftsplan 2027–2032

KOMMUNSTYRELSEN

METADATA OM DOKUMENTET

Dokumentnamn		Dokumenttyp	Omfattar
Remiss Friluftsplan 2027-2032		Plan	Kommunen
Beslutsinstans	**Dokumentansvarig**	**Publicering**	
Kommunstyrelsen	Projektledare	www.sala.se, intranät	

Beslutad datum	Översyn bör göras	Klassificering	Diarienummer
		1.3.1	2026/605
Relation	**Ersätter**		**Författningssamling**

INNEHÅLL

1. Inledning 5
1.1 Bakgrund 5
1.2 Syfte 5
1.3 Planens mål 6
1.4 Avgränsning 7
1.5 Definition av friluftsliv 7
1.6 Målgrupper 7
1.7 Arbetsprocess 7
1.8 Planperiod 7
2. Styrdokument nationellt, regionalt och kommunalt 8
2.1 Nationella utgångspunkter 8
2.2 Nationella ramverket för vandringsleder 8
2.3 Regionala utgångspunkter 8
2.4 Övergripande politiska kommunala mål 8
2.5 Kommunala styrdokument och strategiska samband 9
2.6 Kommunens roll 9
3. Vision 10
4. Nuläge och kommunens friluftsresurser 10
4.1 Sala kommun som friluftslandskap 10
4.2 Kommunens skogsinnehav och skogens betydelse för friluftsliv 10
4.3 Kommunens samlade friluftsresurser 11
4.4 Medborgarperspektiv 15
4.5 Folkhälsa, delaktighet och social hållbarhet 17
4.6 Platsattraktivitet, näringsliv och landsbygdsutveckling 18
4.7 Förutsättningar för genomförande av friluftsplanen 20
5. Strategiska inriktningar för genomförande 22
5.1 Samordning och förvaltning 22
5.2 Tillgänglighet och friluftsliv för fler 23
5.3 Folkhälsa, utbildning och engagemang 24
5.4 Attraktivitet, besöksnäring och hållbar utveckling 24

6. Organisation och ansvar 25
6.1 Kommunövergripande samverkan – LEDSAM 25
6.2 Kultur- och fritidsnämndens ansvar 26
6.3 Kommunstyrelsens ansvar 27
6.4 Social- och arbetsmarknadsnämndens ansvar 28
6.5 Äldre- och omsorgsnämndens ansvar 28
6.6 Skolnämndens ansvar 29
7. Uppföljning och utvärdering 30
7.1 Syfte med uppföljning 30
7.2 Genomförande av uppföljning 30
8. Bilagor 31
9. Slutord 31

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Sala kommun har goda förutsättningar för ett rikt friluftsliv genom sitt varierade landskap och sina unika natur- och kulturmiljöer. **Friluftslivet är en strategisk samhällsresurs som bidrar till folkhälsa, livskvalitet, platsattraktivitet och hållbar utveckling**.

Friluftsliv är inte en enskild verksamhetsfråga, utan ett kommunövergripande ansvar. Frågor om markförvaltning, fysisk planering, folkhälsa, skola, besöksnäring, naturvård och föreningsliv behöver samordnas för att skapa hållbara förutsättningar för friluftslivet.

Friluftsplanen utgör kommunens samlade strategiska styrdokument för hur arbetet med friluftsliv ska samordnas och utvecklas.

1.2 Syfte

Friluftsplanens syfte är att bidra till långsiktiga samhällseffekter genom att skapa förutsättningar för:

- förbättrad fysisk, psykisk och social hälsa
- ökade möjligheter till naturupplevelser, rekreation och fysisk aktivitet
- stärkt attraktivitet som bostads-, besöks- och etableringsort
- en hållbar utveckling genom skydd av natur- och kulturmiljöer

1.3 Planens mål

Målet med Sala kommuns första friluftsplan är att etablera ett kommunövergripande och systematiskt arbetssätt för friluftslivet.
Genom att tydliggöra ansvar, samverkan, strategisk inriktning och prioriteringar skapar planen de organisatoriska och strategiska förutsättningar som krävs för att utveckla friluftslivet över tid.

Planen utgör därmed grunden för kommande handlingsplaner, där prioriterade åtgärder, ansvar, tidplan, resursbehov och former för uppföljning konkretiseras.

Målbild 2032

Vid planperiodens slut ska Sala kommun ha:

- en etablerad kommunövergripande organisation för friluftsliv genom LEDSAM – kommunens samverkansforum för friluftsliv och leder,
- en aktuell handlingsplan med tydliga prioriteringar, ansvar och tidplan,
- årligen följt upp och uppdaterat handlingsplanen samt vartannat år följt upp friluftsplanen, så att samlade erfarenheter, resultat och nya behov utgör underlag för revidering inför nästa planperiod.

1.4 Avgränsning

Planen omfattar kommunens strategiska arbete med att planera, tillgängliggöra, förvalta och utveckla förutsättningarna för friluftsliv.

1.5 Definition av friluftsliv

Sala kommun utgår från Naturvårdsverkets definition av friluftsliv: ”Friluftsliv är vistelse utomhus i natur- och kulturlandskap för välbefinnande och naturupplevelse utan krav på tävling.”

I denna plan avser natur både tätortsnära gröna miljöer och mer sammanhängande naturmiljöer som skog, vatten och landsbygdsområden. Med kulturlandskap avses miljöer som formats av människans brukande över tid.

1.6 Målgrupper

Planen riktar sig till politiska beslutsfattare, kommunens verksamheter, samverkansaktörer samt invånare och besökare.

1.7 Arbetsprocess

Friluftsplanen har tagits fram genom en kommunövergripande arbetsprocess med deltagande från flera verksamheter med ansvar för samhällsutveckling, skogsförvaltning, kultur och fritid, skola och utbildning, vård och omsorg, socialtjänst och arbetsmarknad samt näringsliv, platsutveckling, kommunikation och besöksnäring.

Arbetet har byggt på dialogmöten, gemensamma inspel och tvärsektoriell samverkan för att identifiera kommunens förutsättningar, resurser och utvecklingsbehov kopplade till friluftsliv.

Arbetsprocessen har också bidragit till att tydliggöra olika verksamheters roll och ansvar i genomförandet av planen.

1.8 Planperiod

Friluftsplanen gäller för perioden 2027–2032.

Under planperioden följs handlingsplanen upp och uppdateras årligen. Friluftsplanen följs upp vartannat år och revideras vid behov utifrån förändrade förutsättningar, nya kunskapsunderlag eller förändrade prioriteringar.

2. Styrdokument nationellt, regionalt och kommunalt

2.1 Nationella utgångspunkter

Friluftsplanen utgår från de nationella friluftspolitiska målen.

De tio nationella friluftspolitiska målen specificeras i propositionen *Framtidens friluftsliv*, som antogs av regeringen 2012, och anger den nationella inriktningen för arbetet med att skapa goda förutsättningar för människors friluftsliv.

Naturvårdsverket ansvarar för att samordna uppföljningen av målen och rapportera till regeringen.

2.2 Nationella ramverket för vandringsleder

Naturvårdsverkets nationella ramverk för vandringsleder har tagits fram för att skapa en gemensam struktur för kvalitetssäkring, utveckling och förvaltning av vandringsleder i Sverige. Sala kommun ska använda ramverket som stöd i arbetet med kommunens ledsystem.

2.3 Regionala utgångspunkter

Den regionala utvecklingsstrategin fungerar både som ett styrande dokument för Region Västmanlands verksamheter och som en vägledning för länets kommuner i arbetet med hållbar utveckling, attraktivitet, folkhälsa och regional samverkan.

Friluftsplanen bidrar till målet om ett välmående Västmanland genom att stärka förutsättningarna för friluftsliv. Tillgång till attraktiva natur- och friluftsmiljöer främjar fysisk aktivitet, återhämtning och god folkhälsa. Friluftslivet kan även utgöra ett värdefullt stöd i det hälsofrämjande och förebyggande arbetet, exempelvis genom fysisk aktivitet på recept.

2.4 Övergripande politiska kommunala mål

Friluftsplanen stödjer Sala kommuns övergripande politiska mål och ska bidra till kommunens långsiktiga utveckling.

Friluftsplanen som verktyg för ett växande Sala

Friluftsplanen bidrar till att stärka kommunens attraktivitet som bostads-, etablerings- och besöksort. Genom att tillhandahålla attraktiva natur- och friluftsmiljöer stärks livskvalitet, platsidentitet och lokal utvecklingskraft.

Friluftsplanen som verktyg för ett hållbart Sala

Friluftsplanen bidrar till hållbar utveckling genom att skydda natur- och landskapsvärden, stödja långsiktig förvaltning och främja hållbara sätt att bruka och utveckla natur- och friluftsområden.

Friluftsplanen som verktyg för ett tryggt och rättvist Sala

Friluftsplanen ska bidra till jämlik tillgång till natur och rekreation, stärkt folkhälsa och social sammanhållning genom att skapa goda förutsättningar för friluftsliv i hela kommunen.

2.5 Kommunala styrdokument och strategiska samband

Friluftsplanen är en del av Sala kommuns samlade strategiska styrning och ska samspela med andra kommunala styrdokument där friluftslivets frågor berörs.

Planen har tydliga kopplingar till:

- Översiktsplan 2050
- Näringslivsstrategiskt program 2026–2036
- Landsbygdsprogram 2025–2035
- Idrottsprogram 2026–2032
- Skogsbruksplan
- Skogsstrategi
- Policy för Sala kommuns markägarskap
- Kommunal styrning kopplad till nya socialtjänstlagen (SoL)

2.6 Kommunens roll

Sala kommun ska verka för att utveckla friluftslivet som en strategisk samhällsresurs.

Kommunen har goda möjligheter att påverka hur friluftslivet utvecklas genom sitt ansvar som samhällsplanerare, skogsförvaltare och folkhälsoaktör.

Det innebär ett ansvar att skapa långsiktigt hållbara, attraktiva och tillgängliga förutsättningar för friluftsliv i hela kommunen.

3. Vision

I Sala ska naturen vara en självklar del av vardagen. Genom tillgängliga natur- och friluftsmiljöer ska friluftslivet bidra till hälsa, livskvalitet, gemenskap, attraktivitet och hållbar utveckling för nuvarande och framtida generationer.

4. Nuläge och kommunens friluftsresurser

4.1 Sala kommun som friluftslandskap

Sala kommun har mycket starka förutsättningar för ett varierat och utvecklat friluftsliv genom sitt skogslandskap, kulturlandskap, vattenmiljöer, tätortsnära natur, skyddade naturområden och den starka gruvhistoriska identiteten. Kombinationen av kommunala resurser och skyddade naturmiljöer skapar ett rikt och varierat friluftslandskap med höga värden.

4.2 Kommunens skogsinnehav och skogens betydelse för friluftsliv

Skogen har historiskt haft stor betydelse för Sala kommuns utveckling och är idag även en strategisk resurs i arbetet med friluftsliv, naturvård och platsutveckling. Genom det kommunala skogsinnehavet har kommunen särskilda möjligheter att bevara, utveckla och tillgängliggöra naturmiljöer för invånare och besökare.

Sala kommun äger cirka 3 700 hektar skogsmark, varav merparten är belägen i anslutning till Sala tätort. Skogsinnehavet omfattar produktionsskogar, naturvårdsskogar och tätortsnära skogar med höga rekreationsvärden. Närheten till skog ger kommunens invånare goda förutsättningar för ett tillgängligt och vardagsnära friluftsliv.

Skogens historiska betydelse

Kommunens skogsinnehav har sitt ursprung i de markområden som kronan under 1600-talet upplät till Sala stad i samband med verksamheten kring Sala silvergruva. Genom den så kallade stora skogsprocessen i slutet av 1800-talet fastställdes stadens äganderätt till stora delar av skogsinnehavet. Sedan dess har skogen förvaltats som en långsiktig resurs för kommunens utveckling.

Skogsförvaltning och friluftsliv

Kommunens skogsförvaltning styrs genom skogsstrategin och skogsbruksplanen. Dessa dokument anger inriktningen för hur kommunens skogar ska förvaltas utifrån ekologiska, sociala och ekonomiska värden.

Friluftsplanen kompletterar dessa dokument genom att tydliggöra friluftslivets behov och värden i kommunens skogar. Vid planering och genomförande av skogliga åtgärder ska hänsyn tas till områden som har höga värden för naturupplevelser och vardagsnära friluftsliv. Detta omfattar bland annat befintliga leder, stigar, motionsspår, friluftsområden och andra anläggningar som används för friluftsliv.

Vid översyn av skogsstrategi och skogsbruksplan ska framtida möjligheter att utveckla nya leder, stråk, entréer, rekreationsområden och andra friluftsvärden beaktas. Friluftslivets behov ska därmed utgöra en del av underlaget för den fortsatta utvecklingen av kommunens skogar.

Särskild hänsyn bör tas i tätortsnära skogar och andra områden med höga sociala värden där många människor vistas regelbundet.

Skogsområden med särskild betydelse för friluftsliv

Särskilt betydelsefulla rekreationsskogar finns i och omkring Sala tätort. Stadsskogen och Hyttskogen utgör viktiga områden för motion, naturupplevelser och organiserat friluftsliv. Även kommunens skogar i anslutning till mindre tätorter och serviceorter har stor betydelse för vardagligt friluftsliv.

Framtida utveckling

Ösby naturbruksgymnasium bedriver skoglig utbildning i Sala kommuns skogar och utgör en samarbetspart i arbetet med skogens framtida utveckling. Genom en samverkan kan friluftslivets behov, hållbart skogsbruk och praktiskt lärande stärka varandra och bidra till att kommunens skogar utvecklas för både dagens och framtidens behov.

Friluftsplanen är ett underlag för att säkerställa att friluftslivets behov beaktas i den långsiktiga utvecklingen av kommunens skogar och i arbetet med att stärka tillgängligheten till naturen för nuvarande och framtida generationer.

4.3 Kommunens samlade friluftsresurser

Sala kommun har ett varierat nätverk av friluftsresurser som tillsammans skapar goda förutsättningar för ett rikt friluftsliv. Resurserna består av leder, naturområden, badplatser och besöksmål, men också av statligt skyddad natur och områden som förvaltas av andra aktörer.

Tillsammans utgör dessa resurser grunden för kommunens friluftsliv och skapar förutsättningar för både vardagsnära rekreation och längre naturupplevelser.

4.3.1 Kommunala friluftsresurser

Kommunens egna eller direkt påverkbara friluftsresurser omfattar bland annat:

Tätortsnära rekreationsmiljöer

De tätortsnära rekreationsmiljöerna utgör värdefulla platser för vardagligt friluftsliv, motion och återhämtning. Genom parker, grönområden och motionsspår skapas lättillgängliga miljöer som kan användas året runt av människor i alla åldrar.

Skolnära naturmiljöer

Skolnära naturmiljöer ger barn och unga möjlighet att regelbundet vistas i naturen inom ramen för undervisning och fritidsverksamhet. De bidrar till lärande, rörelse och förståelse för natur- och kulturmiljöer. Samtidigt utgör de en viktig förebyggande investering i barn och ungas hälsa och välbefinnande. Tidiga erfarenheter av natur och friluftsliv stärker förutsättningarna för goda levnadsvanor och kan lägga grunden för ett aktivt friluftsliv genom hela livet.

Badplatser

Kommunens badplatser erbjuder möjligheter till bad, rekreation och naturupplevelser under sommarhalvåret och plogade isar på vintertid. De utgör viktiga mötesplatser för både invånare och besökare och bidrar till ett tillgängligt och varierat friluftsliv i hela kommunen.

Gruvans vattensystem

Gruvans vattensystem är en unik kultur- och naturmiljö som skapades för att förse Sala Silvergruva med vattenkraft. Systemet av dammar, kanaler och sjöar präglar fortfarande landskapet och utgör idag en viktig naturresurs och en identitetsskapande miljö för Sala. Genom det stadsnära promenad- och friluftsstråket Gröna gången kan besökare uppleva delar av det historiska vattensystemet och dess koppling till Sala Silvergruvas historik. Vattensystemet är en outnyttjad resurs för paddlingsupplevelser och det finns en stor utvecklingspotential.

Järndammens friluftsområde

Järndammsområdet tillsammans med Helgonmossen är ett av Salas mest använda rekreationsområden. Området erbjuder vandringsleder och ordnade grill- och rastplatser, motionsspår, fiske och naturupplevelser samt fungerar som en viktig entré till flera av kommunens leder. Det är även ett populärt område för bär- och svampplockning.

Silvergruvans friluftsområde

Sala Silvergruvas område är ett av kommunens mest betydelsefulla områden för friluftsliv och naturupplevelser som samtidigt är av stor vikt för besöksnäringen. Det är ett nationellt kulturarv med höga skyddsvärden, där stor omsorg och varsamhet krävs i utvecklingsfrågor. Här möts gruvmiljöer, dammar, vattensystem och kulturhistoriska lämningar i ett unikt landskap med särskilt goda möjligheter till vandring, cykling och rekreation. Vid utveckling och underhåll av leder måste hänsyn tas så att friluftslivet tillgängliggör kulturmiljön utan att orsaka slitage eller skada dess värden. Området fungerar samtidigt som en entré för flera av kommunens leder och är ett uppskattat utflyktsmål för både invånare och besökare.

Kommunala leder

Kommunen ansvarar för ett antal leder för vandring och cykling som erbjuder varierade naturupplevelser och rekreationsmöjligheter för både kommuninvånare och besökare. En närmare beskrivning av respektive led finns i bilagan ”Leder Friluftsplan 2027–2032”.

- Gruvdammsrundan – Vandringsled 26 km
- Helgonmossen – Vandringsled 8 km
- Ekebymosseloopen – Multiled 8 km
- Knektleden – Mountainbikeled 7 km
- Strå Flowtrail – Mountainbikeled 2 km
- Brunn till Gruva – Gruscykelled 12 km

4.3.2 Skyddad natur

Utöver kommunens egna resurser finns naturmiljöer med stor betydelse för friluftslivet där kommunen inte har förvaltningsansvar.

I Sala kommun finns 28 naturreservat, varav 27 förvaltas av Länsstyrelsen i Västmanland och ett av Sala kommun. Tillsammans utgör de en betydande del av kommunens samlade natur- och friluftsresurser. Reservaten erbjuder varierade möjligheter till naturupplevelser, rekreation och friluftsliv och är en viktig tillgång för både invånare och besökare.

Information om naturreservaten finns via Länsstyrelsen i Västmanland. Exempel på stadsnära reservat är Mergölen, Aspentorp och Katrinelund, som alla har uppmärkta naturstigar. Hälleskogsbrännan är ett stort naturreservat som har flera grill- och rastplatser och vindskydd.

4.3.3 Färnebofjärdens nationalpark

Vid Nedre Dalälven ligger Färnebofjärdens nationalpark, varav en mindre del finns i Sala kommun. Genom nationalparken går Limes Norrlandicus, den biologiska norrlandsgränsen som markerar övergången mellan södra och norra Sveriges natur. Här möts arter och naturtyper från båda håll: myrmarker och barrskogar med norrlandskaraktär möter sydliga lövskogar med bland annat ek och lind.

4.3.4 Svartådalen

Svartådalen är ett värdefullt område för natur- och kulturbaserat friluftsliv och är utpekat som riksintresse för friluftsliv. Området präglas av ett levande odlingslandskap med våtmarker, sjöar och vattendrag som skapar förutsättningar för ett rikt fågelliv och höga naturvärden. Svartådalen erbjuder särskilt goda möjligheter till fågelskådning, paddling samt natur- och kulturupplevelser och utgör en viktig miljö för naturupplevelser, rekreation och friluftsliv för både invånare och besökare.

4.4 Medborgarperspektiv

Som en del av arbetet med friluftsplanen har Sala kommun genomfört en medborgarundersökning för att fånga invånarnas perspektiv på kommunens friluftsliv, användning av natur- och rekreationsmiljöer samt upplevda behov och utvecklingsområden.

4.4.1 Metod och genomförande

Enkäten genomfördes som en webbenkät med fasta svarsalternativ och öppna fritextfrågor. Svaren samlades in mellan den 24 april och den 10 maj 2026. Totalt besvarades enkäten av 652 personer med en medelålder på 44 år. Av dessa uppgav 55 procent att de var kvinnor och 45 procent att de var män.

Enkäten riktade sig till personer som använder kommunens natur- och friluftsmiljöer. Resultatet har analyserats genom en sammanställning av de fasta svarsalternativen och en analys av fritextsvaren.

Undersökningen bygger på frivilligt deltagande och utgör inte ett statistiskt representativt urval av kommunens befolkning. Resultatet ger ett aktuellt kunskapsunderlag om hur de svarande använder och värderar kommunens friluftsmiljöer samt vilka utvecklingsbehov de upplever.

4.4.2 Sammanfattning av resultat

Resultatet visar att natur och friluftsliv har stor betydelse i de svarandes vardag. Av de svarande anger 82 procent att natur och friluftsliv är viktigt eller mycket viktigt för livskvaliteten. 82 procent använder kommunens natur- och friluftsområden minst någon gång i månaden och 57 procent gör det minst en gång i veckan. Det vardagsnära och lättillgängliga friluftslivet dominerar. Naturnära promenader och vandring är den vanligaste aktiviteten tillsammans med utflykter för grillning eller fika. Även mountainbike, skidåkning och friluftsbad har många utövare. Resultatet visar betydelsen av både tätortsnära natur och ett varierat utbud av friluftsmiljöer i hela kommunen. De kvaliteter som värderas högst är närheten till naturen, tillgången till vatten och sjöar samt kvalitetssäkrade leder med tydlig skyltning och trygga spänger.

Det tydligaste utvecklingsbehovet från fritextsvaren är ett bättre underhåll av befintliga leder. Enkäten visar också behov av tillgänglig information både på plats genom skyltning samt uppdaterad digital information. Sammantaget pekar svaren mot att förvaltning och kvalitetssäkring av befintliga resurser bör ges stor betydelse i det fortsatta arbetet.

Tätortsnära skogar och vattenmiljöer lyfts återkommande som viktiga för vardagsmotion, återhämtning och naturupplevelser. Flera svar efterfrågar större hänsyn till rekreationsvärden vid skogliga åtgärder.

Sammantaget ger enkäten stöd för friluftsplanens föreslagna inriktning mot vardagsnära friluftsliv, tillgänglighet, folkhälsa och kommunövergripande samverkan. Resultatet kan ses som ett kunskapsunderlag i framtagandet av en handlingsplan. En redovisning av enkätens resultat och slutsatser finns i bilagan ”*Analys Sala kommuns friluftslivsenkät 2026*”.

4.5 Folkhälsa, delaktighet och social hållbarhet

Kommunens arbete med folkhälsa och social hållbarhet utvecklas mot ett mer förebyggande arbetssätt. I detta arbete utgör natur och friluftsliv en viktig resurs för att stärka människors hälsa, välbefinnande och delaktighet samt bidra till ökad livskvalitet.

För många invånare är naturen en självklar del av vardagen, men för andra kan tröskeln vara hög. Begränsad kunskap om vilka möjligheter som finns, bristande tillgänglighet eller sociala och ekonomiska förutsättningar kan göra att naturens positiva effekter inte kommer alla till del.

4.5.1 Naturen som resurs för hälsa och delaktighet

Natur och friluftsliv är en viktig resurs i kommunens förebyggande, hälsofrämjande och rehabiliterande arbete.

Det är särskilt viktigt att friluftslivet görs tillgängligt för grupper som av olika skäl sällan tar del av naturen. Det gäller exempelvis personer med funktionsnedsättning, äldre, personer med psykisk ohälsa, personer med utländsk bakgrund, arbetslösa och unga som står utanför arbete och studier. För dessa grupper kan naturen fungera som en väg till ökad delaktighet och välbefinnande, skapa nya sammanhang, gemenskap och ett mer aktivt liv.

Kommunens verksamheter har en viktig roll i att introducera människor till naturen. Genom att personal har god kunskap om kommunens friluftsmöjligheter kan de fungera som ambassadörer för naturen och inspirera fler att upptäcka och använda kommunens natur- och friluftsmiljöer. Natur och friluftsliv kan därmed bli en naturlig del av verksamheter som arbetar med rehabilitering, arbetsmarknadsinsatser, socialt stöd och äldreomsorg.

Tillgänglighet handlar inte enbart om den fysiska miljön. Lika viktigt är att information om kommunens friluftsområden är enkel att hitta, förstå och använda. Beskrivningar av leder och områden ska utformas så att det tydligt framgår för vilka målgrupper de riktar sig till och vilka förutsättningar som gäller, exempelvis avseende svårighetsgrad och tillgänglighet. En tydlig och tillgänglig kommunikation skapar förutsättningar för fler att upptäcka och använda kommunens natur.

Natur och friluftsliv utgör också en viktig resurs inom kommunens arbetsmarknadsarbete. Genom att deltagare inom arbetsmarknadsverksamheten medverkar i skötsel av kommunens friluftsresurser kan insatserna bidra både till individens utveckling och till kommunens långsiktiga arbete med friluftsliv.

Arbetet ligger väl i linje med kommunens utveckling mot ett mer förebyggande och hälsofrämjande arbetssätt. Natur och friluftsliv kan därmed fungera som ett tvärsektoriellt verktyg för att nå flera av kommunens övergripande mål inom folkhälsa, social hållbarhet och inkludering.

4.5.2 Barns och ungas rätt till natur och friluftsliv

Barns och ungas möjligheter att vistas i naturen är en viktig del av arbetet för god hälsa, lärande och livskvalitet. Tillgång till naturmiljöer bidrar till fysisk aktivitet, psykiskt välbefinnande och motorisk utveckling.

Enligt barnkonventionen har barn rätt till lek, vila och fritid samt möjlighet att delta i kulturliv och rekreation. Natur- och friluftsmiljöer utgör en viktig del av dessa rättigheter.

Sala kommun ska verka för att barn och unga har god tillgång till trygga och attraktiva naturmiljöer i sin närhet. Särskild vikt bör läggas vid skolnära natur och tätortsnära rekreationsområden som möjliggör vardaglig kontakt med naturen. Genom tidiga och återkommande naturupplevelser skapas förutsättningar för naturvana och ett livslångt intresse för friluftsliv, vilket kan bidra till god hälsa och välbefinnande genom hela livet.

4.6 Platsattraktivitet, näringsliv och landsbygdsutveckling

Friluftslivets betydelse sträcker sig bortom rekreation och folkhälsa och utgör en värdefull resurs för kommunens attraktivitet, besöksnäring och landsbygdsutveckling.

4.6.1 Platsattraktivitet

Friluftslivet gör Sala attraktivt att bo, leva och verka i. Närheten till naturen bidrar till livskvalitet och stolthet över platsen och stärker kommunens förutsättningar för inflyttning, kompetensförsörjning och långsiktig utveckling.

Sala präglas av samspelet mellan småstaden, landsbygden, skogen, naturen och det historiska gruvlandskapet med dess unika vattensystem, vilket tillsammans skapar en tydlig och genuin identitet. Friluftslivet och våra naturområden bidrar till en hög livskvalitet för dagens invånare i vardagen och stärker samtidigt

kommunens attraktivitet för nya invånare, företag och besökare. Det gör det möjligt att leva nära naturen utan att ge avkall på tillgänglighet.

Platsutveckling och kommunikation behöver utgå från prioriterade målgruppers olika behov och drivkrafter.

4.6.2 Friluftslivets betydelse för besöksnäring och landsbygdsutveckling

Besöksnäringen spelar en betydande roll i Salas näringsliv genom att skapa sysselsättning, främja företagande och bidra till lokal utveckling i hela kommunen. Friluftsliv och naturupplevelser kan skapa reseanledningar, bidra till längre vistelser och stärka förutsättningarna för företagande.

Genom samverkan med företag, besöksmål och föreningar kan leder och friluftsmiljöer kopplas till boende, service, lokala matupplevelser och andra aktiviteter. Det skapar mer sammanhängande upplevelser och kan leda till ökad lokal konsumtion och fler affärsmöjligheter.

Sala kommun medverkar i Trails of Västmanland. Det är en regional samverkan som drivs av Region Västmanland tillsammans med länets kommuner och länsstyrelsen med frågor som kvalitetssäkring, utveckling och marknadsföring av leder och naturupplevelser. Samverkansarbetet stärker kommunens friluftsresurser och synliggör Sala för en bredare målgrupp. Kommunens roll är i första hand strategisk och förutsättningsskapande inom det turistiska arbetet. Genom samordning och dialog med näringslivet skapar kommunen goda förutsättningar för företag och föreningar att utveckla upplevelser och tjänster kopplade till friluftslivet.

Utveckling av friluftsliv som resurs för besöksnäringen ska i första hand bygga vidare på befintliga leder, friluftsmiljöer och besöksmål. Genom kvalitetssäkring, samordning, paketering och kommunikation kan deras värde för besökare och lokala aktörer stärkas. Nya leder, friluftsmiljöer och besöksmål ska utgå från identifierade behov och förutsätta ett tydligt ansvar för långsiktig förvaltning och underhåll.

På landsbygden kan friluftslivet stärka lokalt företagande, föreningsliv och service samt bidra till nya utvecklingsinitiativ genom att skapa fler anledningar att besöka, vistas och verka i olika delar av kommunen. Utvecklingen ska ske i nära dialog med lokala aktörer och bygga vidare på varje bygds egna natur-, kultur- och upplevelsevärden.

4.6.3 Kommunikation, marknadsföring och storytelling

Kommunikation och marknadsföring ska bidra till en sammanhållen berättelse om Sala, där friluftslivet knyts ihop med platsens natur, kultur, historia,

näringsliv och vardagsliv. Innehållet behöver målgruppsanpassas för invånare, besökare och potentiella inflyttare samt fokusera på ett urval av särskilt attraktiva och strategiskt viktiga miljöer.

Storytelling, att sätta platser i ett sammanhang och berätta om de unika miljöerna i Sala, ska vara ett förhållningssätt i både kommunikationen och utvecklingen av friluftsmiljöer. Den berättelse som förs vidare skapas av mottagarens samlade upplevelse, inte av kommunens avsikt. Exempelvis information, skyltning, skötsel, trygghet, tillgänglighet och service bidrar till mottagarens upplevelse av Salas friluftsliv, Sala kommun och Sala som plats.

Arbetet ska samordnas mellan kommunens verksamheter, externa aktörer och Trails of Västmanland samt knyta an till platsvarumärket. Arbetsmetoder som Platsmod tillsammans med små och kreativa insatser enligt Salas Popcornmodell kan användas för att skapa synlighet, engagemang och en känsla av framåtdrift.

4.7 Förutsättningar för genomförande av friluftsplanen

Sala kommun har goda förutsättningar att långsiktigt utveckla friluftslivet som en strategisk samhällsresurs genom sina naturvärden, sitt skogsinnehav, gruvans vattensystem, sin historiska identitet och sina friluftsresurser.

Den tvärsektoriella arbetsprocessen med friluftsplanens framtagande har visat att det finns ett brett engagemang för friluftslivets utveckling och en vilja till samverkan mellan kommunens verksamheter. För att denna samverkan ska bli långsiktig och leda till konkreta resultat behöver den ges tydliga organisatoriska förutsättningar.

För att friluftsplanen ska omsättas i praktiken behöver kommunen säkerställa långsiktiga resurser för både samordning och fysisk förvaltning. Genomförandet behöver integreras i kommunens ordinarie verksamhetsplanering och budgetprocess. Friluftsplanen innebär därmed inte att samtliga åtgärder genomförs samtidigt, utan ger underlag för långsiktiga prioriteringar utifrån behov, nytta och tillgängliga resurser.

Samverkansforum för leder och friluftsliv (LEDSAM, se organisering i kap 6.1) ansvarar för att ta fram handlingsplaner, samordna genomförandet, följa upp resultat och föreslå prioriteringar. Detta förutsätter att det finns en tydligt utpekad samordningsfunktion med mandat och kontinuitet att driva arbetet framåt. Utan en sådan funktion finns risk att frågor faller mellan verksamheter och att planen inte får avsedd effekt.

Samordningen ska bidra till att kommunens befintliga investeringar i skogar, leder och friluftsområden används och förvaltas effektivt. Den ska även skapa bättre förutsättningar för gemensamma prioriteringar, samverkan med externa aktörer och föreningsliv samt för att tillvarata möjligheter till extern finansiering.

Parallellt behöver kommunen säkerställa resurser för långsiktig skötsel, kvalitetssäkring och underhåll av de leder och friluftsanläggningar där kommunen redan har ett ansvar.

Omfattning, organisering och finansiering av genomförandet hanteras inom kommunens ordinarie planerings- och budgetprocess. Dessa förutsättningar är avgörande för att friluftsplanens strategier och kommunens beslut ska kunna omsättas i konkreta resultat.

5. Strategiska inriktningar för genomförande

Detta kapitel anger de strategiska inriktningarna för Sala kommuns fortsatta arbete med friluftsliv. Inriktningarna ska vägleda kommunens prioriteringar, ansvarsfördelning och utformningen av den kommande handlingsplanen.

För varje åtgärd i handlingsplanen ska ansvarig nämnd eller verksamhet, utförande funktion, samverkande aktörer, tidplan, resursbehov, finansiering och former för uppföljning anges.

Åtgärder som medför ekonomiska åtaganden ska beslutas av ansvarig nämnd eller annat behörigt beslutsorgan och hanteras inom kommunens ordinarie verksamhets- och budgetprocess.

Under planperioden ska arbetet särskilt präglas av följande övergripande prioriteringar:

- förvalta och kvalitetssäkra befintliga friluftsresurser,
- etablera tydlig samordning, ansvarsfördelning och långsiktiga arbetssätt,
- förbättra tillgängligheten och använda friluftslivet som resurs för folkhälsa, lärande och attraktivitet.

5.1 Samordning och förvaltning

Säkerställa långsiktig kvalitet för kommunens friluftsliv

Kommunen ska säkerställa en långsiktig förvaltning av kommunens infrastruktur för friluftsliv och leder.

Ansvar, kvalitetsnivå och former för tillsyn och underhåll av kommunens leder och friluftsanläggningar ska fastställas i handlingsplanen.

Arbetet ska utgå från de tio nationella friluftsmålen, det nationella ramverket för vandringsleder och Trails of Västmanland.

Integrera friluftslivets värden i kommunens skogsstrategi

Kommunens skogar ska förvaltas så att de stärker friluftsliv, rekreation och naturupplevelser. Vid planering, skötsel och utveckling av kommunal skogsmark ska friluftslivets värden beaktas för att skapa attraktiva och tillgängliga miljöer.

Utveckla kommunens friluftsområden utifrån deras särskilda funktioner

Kommunen ska prioritera och förvalta områden som har särskild betydelse för friluftslivet utifrån deras olika förutsättningar och funktioner. Järndammsområdet är en viktig resurs för friluftsliv och rekreation. Sala Silvergruva utgör en central nod där friluftsliv, kulturmiljö och besöksnäring möts.

5.2 Tillgänglighet och friluftsliv för fler

Prioritera vardagsnära friluftsliv

Kommunen ska prioritera utvecklingen av natur- och friluftsmiljöer som många invånare kan nå i sin vardag. Sammanhängande gröna stråk, tätortsnära naturmiljöer och rekreationsskogar ska utvecklas och förvaltas som attraktiva och lättillgängliga miljöer för rörelse och naturkontakt. Exempel på sådana miljöer är Gröna gången, Stadsskogen och Hyttskogen.

Göra kommunens friluftsresurser tillgängliga för fler

Kommunens leder och friluftsområden ska vara lätta att hitta, nå och ta del av. Genom tydlig digital information, fysisk skyltning och storytelling, tillgängliga miljöer och riktade insatser ska fler invånare och besökare ges möjlighet att ta del av natur och friluftsliv. Information ska samordnas och hållas aktuell i fysisk och digital kommunikation.

Möta framtidens friluftsliv

Sala kommun ska följa utvecklingen inom friluftsliv och aktivt beakta nya lösningar som kan öka tillgängligheten till naturen och stärka friluftslivets utveckling. Nytänkande och utveckling ska vara en naturlig del av arbetet. Elcykeln är ett exempel på en utveckling som bidrar till att fler människor får möjlighet att ta del av natur- och friluftslivet. Där det är lämpligt och förenligt med naturvärden, säkerhet och övriga friluftsintressen ska kommunens leder och friluftsområden vara tillgängliga för denna typ av friluftsliv.

5.3 Folkhälsa, utbildning och engagemang

Integrera friluftsliv i kommunens folkhälsoarbete

Kommunens natur- och friluftsliv ska användas som en resurs inom det förebyggande folkhälsoarbetet. Genom samarbete mellan kommunens verksamheter, civilsamhället och särskilt föreningslivet ska natur- och friluftsaktiviteter användas för att stärka hälsa, gemenskap och livskvalitet för olika målgrupper.

Särskild vikt ska läggas vid insatser som främjar ett aktivt åldrande, stödjer social inkludering och ökar tillgängligheten till natur och friluftsliv, särskilt genom lågtröskelaktiviteter för personer som sällan tar del av friluftslivet.

Stärka barns och ungas relation till naturen

Barn och unga ska vara en prioriterad målgrupp i kommunens arbete med friluftsliv. Sala kommun ska verka för att alla barn och unga ges möjlighet att regelbundet vistas i naturen genom förskola, skola och fritidsverksamhet. Kommunens skolnära natur, tätortsnära friluftsområden och ledsystem ska användas för att stärka barns och ungas kunskap om naturen, rörelseglädje och förståelse för sin närmiljö. Föreningslivets kunskap, verksamheter och engagemang ska tas tillvara för att skapa fler möjligheter för barn och unga att upptäcka och utveckla ett intresse för friluftsliv.

Stödja lokalt engagemang och initiativ inom friluftslivet

Kommunen ska ta tillvara och stödja initiativ från föreningslivet och civilsamhället som skapar fler möjligheter till organiserat och spontant friluftsliv. Genom dialog, samverkan och stöd ska kommunen bidra till att lokalt engagemang kan utvecklas och nå fler målgrupper.

5.4 Attraktivitet, besöksnäring och hållbar utveckling

Stärka Salas attraktivitet genom natur, friluftsliv och kulturhistoria

Kommunen ska använda natur- och friluftsresurserna som en del av arbetet med platsutveckling, attraktivitet och besöksnäring. Arbetet ska i första hand bygga vidare på och stärka värdet av befintliga leder, friluftsområden, kulturmiljöer, besöksmål och boendeanläggningar.

Genom att utveckla och synliggöra sambanden mellan dessa resurser ska Sala skapa attraktiva och sammanhängande upplevelser och stärka sin identitet som en plats där natur, friluftsliv och kulturhistoria möts. Särskild vikt ska läggas vid kopplingarna mellan Sala Silvergruva, kommunens leder och övriga friluftsresurser.

Använda friluftslivet som en motor för landsbygdsutveckling

Friluftslivet ska bidra till att stärka lokala initiativ, föreningsliv, företagande och besöksnäring i hela kommunen. Genom samverkan med lokala aktörer, landsbygdsråd och utvecklingsinitiativ som Leader Nedre Dalälven ska kommunens natur- och friluftsresurser bidra till hållbar utveckling och attraktiva livsmiljöer på landsbygden. Särskild vikt ska läggas vid att ta tillvara potentialen i områden med höga värden för friluftsliv, såsom Svartådalen som är av riksintresse för friluftsliv, samt att stärka relationen mellan andra friluftsområden och destinationer över kommungränserna.

6. Organisation och ansvar

6.1 Kommunövergripande samverkan – LEDSAM

Genomförandet av friluftsplanen är ett kommunövergripande ansvar som förutsätter samarbete mellan flera nämnder och verksamheter. Friluftslivets frågor berör fysisk planering, folkhälsa, föreningsliv, skogsförvaltning, näringsliv, landsbygdsutveckling och platsutveckling, vilket ställer krav på samordning, gemensamma prioriteringar och ett långsiktigt arbetssätt.

För att säkerställa ett samordnat genomförande ska Sala kommun införa ett kommunövergripande tjänstepersonsforum, **LEDSAM – Samverkansforum för friluftsliv och leder**.

Forumet ska vara kommunens arena för samverkan i friluftslivsfrågor och fungera som en motor i genomförandet av friluftsplanen. Här samlas berörda verksamheter för att planera, samordna, prioritera och följa upp kommunens arbete med friluftsliv. Vid behov kan även externa aktörer bjudas in när deras kunskap eller ansvar är betydelsefullt för genomförandet.

LEDSAM är ett samordnande forum och övertar inte det ansvar som enligt reglemente eller avtal ligger på respektive nämnd, kontor eller extern aktör.

LEDSAM ansvarar för:

- att samordna framtagandet, genomförandet och uppföljningen av friluftsplanens handlingsplan samt lämna förslag till revideringar,
- identifiera behov av samverkan mellan kommunens verksamheter och externa aktörer,
- initiera och följa upp kommunövergripande utvecklingsinsatser inom friluftsliv,
- samordna prioriteringar och erfarenhetsutbyte mellan berörda verksamheter.

6.2 Kultur- och fritidsnämndens ansvar

Kultur- och fritidsnämnden har det samordnande ansvaret för kommunens arbete med friluftsliv samt för samordningen och uppföljningen av friluftsplanens och handlingsplanens genomförande.

Nämnden ansvarar särskilt för att:

- sammankalla och leda LEDSAM,
- samordna framtagande och uppföljning av handlingsplaner,
- utveckla, kvalitetssäkra och förvalta de leder och friluftsanläggningar där kommunen har huvudmannaskap genom ägande eller avtal,
- samordna arbetet med föreningslivet kring skötsel, aktiviteter och utveckling av leder och friluftsområden,
- samordna utveckling och förvaltning av kommunala friluftsområden,
- tillämpa det nationella ramverket för vandringsleder i kommunens arbete,
- samordna kommunens medverkan i Trails of Västmanland,
- samverka med länsstyrelsen kring leder och friluftsliv i skyddad natur,
- främja ett aktivt åldrande genom natur- och friluftsaktiviteter,
- främja barns och ungas naturvana, lärande och rörelse genom natur- och friluftsaktiviteter.

6.3 Kommunstyrelsens ansvar

Kommunstyrelsen ansvarar för att friluftslivets frågor integreras i kommunens långsiktiga utveckling, planering och strategiska styrning. Arbetet sker genom Näringslivsenheten, Tekniska kontoret och Samhällsbyggnadskontoret, som tillsammans säkerställer att friluftslivets värden beaktas i arbetet med platsutveckling, skogsförvaltning, landsbygdsutveckling och hållbar samhällsutveckling.

6.3.1 Näringslivsenhetens ansvar

Näringslivsenheten har en central roll i att stärka sambandet mellan friluftsliv, platsattraktivitet, besöksnäring och landsbygdsutveckling. Genom samverkan med företag, föreningsliv och andra aktörer bidrar verksamheten till att utveckla friluftslivet som en resurs för lokal utveckling och ett attraktivt Sala.

Verksamheten ansvarar särskilt för att:

- stärka kopplingen mellan friluftsliv och besöksnäring,
- synliggöra Sala kommuns natur- och friluftsresurser som en del av platsutvecklingen,
- bidra till utveckling av friluftslivet på landsbygden genom samverkan med lokala aktörer, landsbygdsråd och utvecklingsinitiativ som Svartådalen och Leader Nedre Dalälven.

6.3.2 Tekniska kontorets ansvar

Tekniska kontoret har en central roll i att skapa goda förutsättningar för friluftsliv genom förvaltning och utveckling av kommunens skogar, gruvans vattensystem, parker och andra gröna miljöer. Genom en långsiktigt hållbar förvaltning kan natur- och rekreationsmiljöer bevaras, utvecklas och göras tillgängliga för kommuninvånare och besökare.

(Vid beslut om en egen teknisk nämnd övergår samma ansvarsområden till den tekniska nämnden.)

Verksamheten ansvarar särskilt för att:

- integrera friluftslivets värden i kommunens skogsförvaltning,
- integrera friluftslivets värden i förvaltningen av gruvans vattensystem,
- stärka förutsättningarna för vardagsnära natur,
- beakta friluftslivets behov vid skötsel och utveckling av kommunal mark.

6.3.3 Samhällsbyggnadskontorets ansvar

Samhällsbyggnadskontoret har en central roll i att långsiktigt säkerställa tillgången till natur- och friluftsområden genom kommunens fysiska planering. Genom översiktsplanering, detaljplanering och annan fysisk planering skapar verksamheten förutsättningar för ett tillgängligt och sammanhängande friluftsliv.

Verksamheten ansvarar särskilt för att:

- säkerställa tillgång till natur- och friluftsområden i den långsiktiga samhällsplaneringen,
- säkerställa att friluftslivets värden beaktas i översiktsplanering och annan fysisk planering.

6.4 Social- och arbetsmarknadsnämndens ansvar

Social- och arbetsmarknadsnämnden har en viktig roll i att använda natur- och friluftsliv som en resurs för social hållbarhet, inkludering och hälsa. Genom nämndens verksamheter kan friluftslivet bidra till ökad livskvalitet för deltagare samtidigt som arbetsmarknadsinsatser kan stärka utvecklingen och tillgängligheten i kommunens friluftsmiljöer.

Nämnden ansvarar särskilt för att:

- använda natur- och friluftsliv som en resurs för ökad folkhälsa och personlig utveckling genom lågtröskelaktiviteter och rehabilitering,
- skapa möjligheter för deltagare inom arbetsmarknadsinsatser att bidra till skötsel, utveckling och tillgängliggörande av kommunens friluftsresurser som en del av arbetsträning och kompetensutveckling,
- verka för att medarbetare har kunskap om kommunens natur- och friluftsmöjligheter så att natur och friluftsliv kan användas som en tillgänglig, förebyggande och hälsofrämjande resurs inom nämndens verksamheter.

6.5 Äldre- och omsorgsnämndens ansvar

Äldre- och omsorgsnämnden har en viktig roll i att använda natur- och friluftsliv som en resurs för hälsa, välbefinnande och livskvalitet. Genom naturbaserade aktiviteter kan fler ges möjlighet till gemenskap, återhämtning och ett aktivt liv utifrån sina egna förutsättningar.

Nämnden ansvarar särskilt för att:

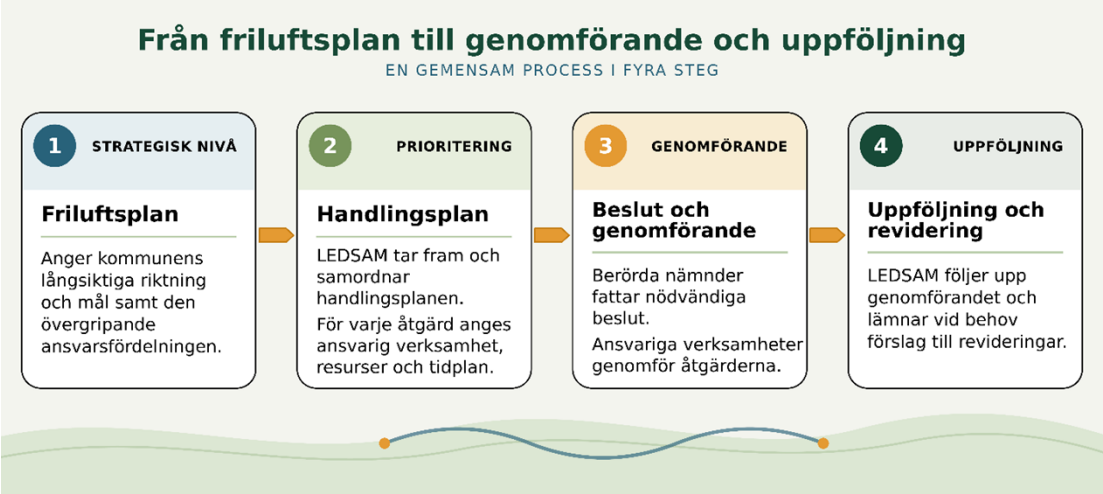
- främja delaktighet, hälsa och livskvalitet genom natur- och friluftsaktiviteter,
- utveckla arbetssätt där natur och friluftsliv används som en del av det hälsofrämjande arbetet,
- verka för att medarbetare har kunskap om kommunens natur- och friluftsmöjligheter så att natur och friluftsliv kan användas som en tillgänglig, förebyggande och hälsofrämjande resurs inom nämndens verksamheter.

6.6 Skolnämndens ansvar

Skolnämnden har en central roll i att ge barn och unga möjlighet att utveckla en livslång relation till naturen. Genom undervisning och vistelse i naturen skapas förutsättningar för rörelse, lärande och förståelse för natur- och kulturmiljöer. Naturvistelse främjar hälsa och välbefinnande samtidigt som den lägger grunden för ett aktivt friluftsliv genom hela livet. Genom skolan får alla barn och unga möjlighet att ta del av natur- och friluftsliv, vilket stärker jämlikhetsperspektivet.

Nämnden ansvarar särskilt för att:

- använda skolnära natur och kommunens friluftsresurser som pedagogiska miljöer,
- stärka barn och ungas naturvana och rörelseglädje,
- öka kunskapen om natur, Salas kulturmiljö och friluftsliv,
- samverka med föreningslivet för att skapa fler möjligheter för barn och unga att upptäcka och delta i friluftsliv.

7. Uppföljning och utvärdering

7.1 Syfte med uppföljning

Friluftsplanen ska kontinuerligt följas upp och utvecklas utifrån nya behov och förändrade förutsättningar. Uppföljningen ska säkerställa att planens mål och strategier omsätts i praktiskt arbete samt ge underlag för framtida revideringar.

7.2 Genomförande av uppföljning

LEDSAM ansvarar för genomförandet av uppföljningen.

Uppföljningen genomförs på två nivåer:

- **Handlingsplanen** följs upp och uppdateras årligen för att säkerställa att beslutade åtgärder genomförs och vid behov omprioriteras.
- **Friluftsplanen** följs upp vartannat år för att bedöma om planens mål och strategier fortsatt är relevanta. Planen revideras vid behov under planperioden och samlat inför nästa planperiod.

Som stöd för uppföljningen tar LEDSAM fram indikatorer i samband med handlingsplanen. Indikatorerna ska vara relevanta och möjliga att följa över tid.

Exempel på indikatorer kan vara:

- antal leder och friluftsanläggningar med aktuell skötsel- och underhållsplan
- antal leder och friluftsanläggningar med aktuell fysisk och digital information
- antal tillgänglighetsanpassade leder och friluftsanläggningar
- antal besökare vid kommunens friluftsområden
- upplevd kvalitet och standard på leder och friluftsanläggningar
- genomförda samverkansinsatser inom LEDSAM
- genomförda utvecklingsinsatser enligt handlingsplanen

Indikatorerna utvecklas i samband med framtagande av handlingsplanen.

8. Bilagor

”*Analys Sala kommuns friluftslivsenkät 2026*”
”Leder Friluftsplan 2027–2032”

9. Slutord

Friluftsplanen ger Sala kommun en gemensam riktning för hur kommunens friluftsliv ska förvaltas och utvecklas. Den tydliggör ansvar, former för samverkan och de prioriteringar som ska vägleda arbetet under planperioden.

Nästa steg är att omsätta planens inriktningar i konkreta handlingsplaner, följa upp arbetet och anpassa insatserna efter framtida behov och erfarenheter.

Planens värde avgörs ytterst av vad den leder till i praktiken.

Friluftsplan
Kommunstyrelsen

SALA KOMMUN
Telefon: 0224-74 70 00 | E-post kommun.info@sala.se | Postadress Box 304, 733 25 Sala

Felrapport - Ofullständig konvertering av e-post bilagor.

- **Undantag:**
- **Fel:**
    - **Ett 'NullReferenceException' fel inträffade vid konvertering av 'Leder Friluftsplan 2027–2032.pdf': Objektreferensen har inte angetts till en instans av ett objekt.**

Vandringsled: Helgonmossen

Beskrivning Helgonmossen:

Helgonmossen är en vandringsled som går runt mossen och dess historiska dammvallar. Leden bjuder på en tydlig vildmarkskänsla – med stilla vattenspeglar, öppna mossar och tallskog.

Sträckan följer spåren av det omfattande vattensystem som byggdes för att förse Sala Silvergruva med kraft under 1500–1800-talen.

Stigen har lätta partier från huvudentrén ned till mossen, men runt mossen kan det blött på vissa partier och innehåller inslag av spång och steniga passager på skrå.

Upplevelse

- Vildmarkskänsla nära staden
- Utsikt över mosse och vatten
- Gruvhistorisk koppling

FAKTA

Längd: 7,5 km

Typ: Vandring

Svårighetsgrad: medel

Underlag: Stig och spång

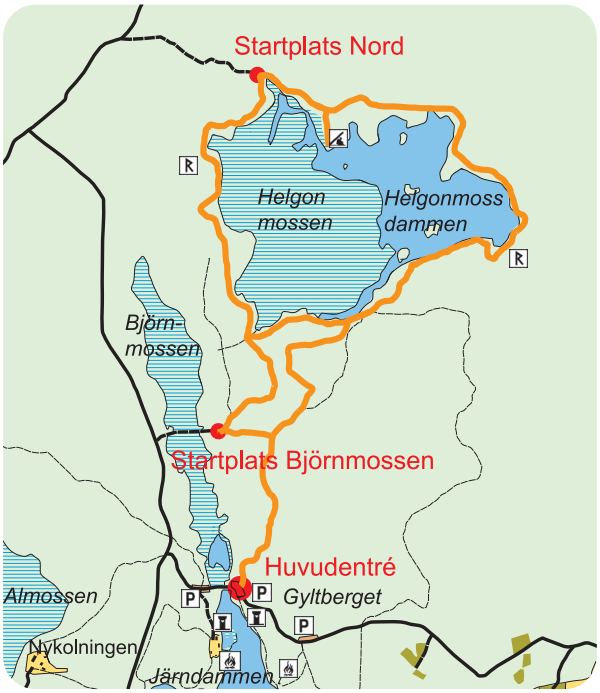
Parkering: Ja

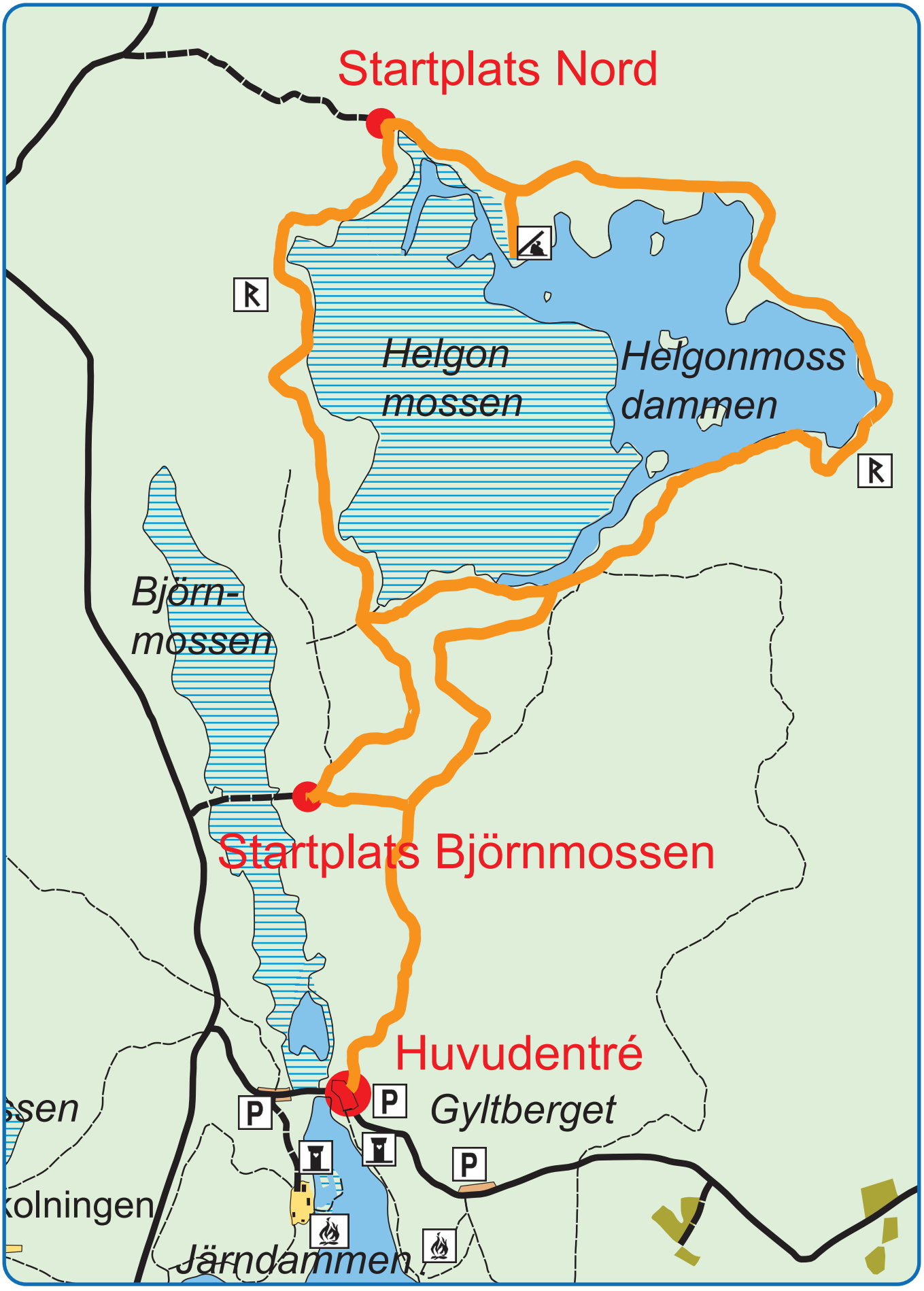
Service: Vindskydd med grillplats, dass vid parkeringen.

Startportal: Vid huvudentrén och två alternativa, Entré Björnmossen och Entré Nord.

Digital karta: Sala - Helgonmossen - Naturkartan.se

Startplats Nord
Helgon mossen
Helgonmoss dammen
Björn-mossen
Startplats Björnmossen
Huvudentré
Gyltberget
Järndammen

SALA KOMMUN

Vandringsled: Gruvdammsrundan

Beskrivning Gruvdammsrundan:

Gruvdammsrundan är en 26 kilometer lång vandringsled genom Salas historiska gruvlandskap.

Leden följer delar av det omfattande vattensystem som byggdes för att försörja Sala Silvergruva med vattenkraft och passerar skogar, mossmarker och flera sjöar.

Terrängen är övervägande flack och varierar mellan skogsstig, grusväg, spång och vissa steniga partier.

Hela rundan kan delas upp i en nedre slinga på 22 kilometer och en övre slinga på 11 kilometer.

Upplevelse

- Historiska gruvdammar
- Skogar, mossmarker och sjöar
- Flera möjliga rundslingor

FAKTA

Längd: 26 km (alternativt 22 eller 11 km)

Typ: Vandring

Svårighetsgrad: Medel

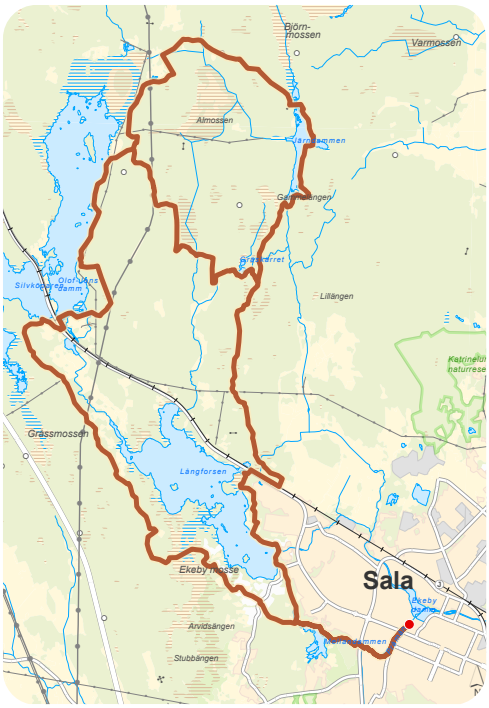
Underlag: Skogsstig, grusväg, spång och vissa steniga partier

Parkering: Sala centrum och Järndammen

Service: Fyra vindskydd med eldstad, fyra utedass, rastplatser och tältmöjligheter

Startportal: Stadsparken, alternativt start vid Järndammen för den övre slingan

Digital karta: Sala - Gruvdamms-rundan — Naturkartan

Björn-
mossen
Varmossen
Almossen
Järndammen
Gammelängen
Gräskärret
Silvköparen
Olof-Jons
damm
Lillängen
Grässmossen
Långforsen
Ekeby mosse
Sala
Ekeby
damm
Arvidsängen
Mellandammen
Stubbängen

Multiled: Ekebymosseloopen

Beskrivning Ekebymosseloopen:

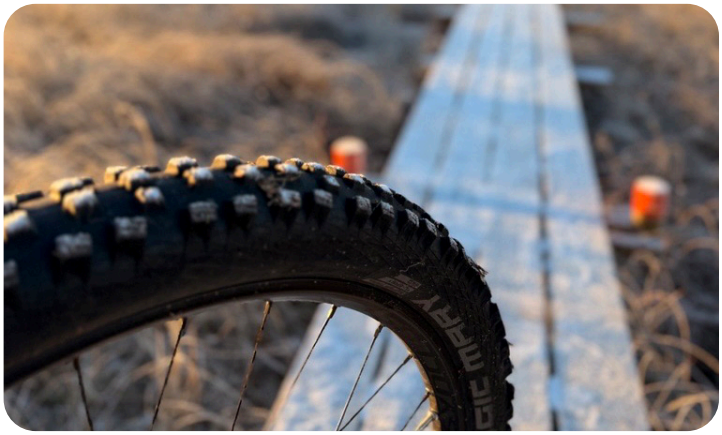
Ekebymosseloopen är en åtta kilometer lång multiled som startar och slutar vid Sala Silvergruva.

Leden passar både vandrare och MTB-cyklister och går genom Aspentorps naturreservat, förbi gruvhål och kulturhistoriska miljöer med spår från tidigare kopparbrytning och äldre odlingslandskap. En av ledens höjdpunkter är den 179 meter långa spången över Ekebymossen.

Leden är relativt flack och går mestadels på lättare naturstigar, men har även vissa steniga och mer tekniska partier. För stigcyklister är leden huvudsakligen blå med några röda inslag.

Upplevelse

- Salas längsta spång över Ekebymossen
- Gruvhål, stigar, mosse, grusväg genom kulturlandskap
- Varierad multiled för vandring och MTB

FAKTA

Längd: 8 km

Typ: Vandring och mountainbike

Svårighetsgrad: Blå med röda inslag för mountainbike

Underlag: Naturstig, grusväg och spång

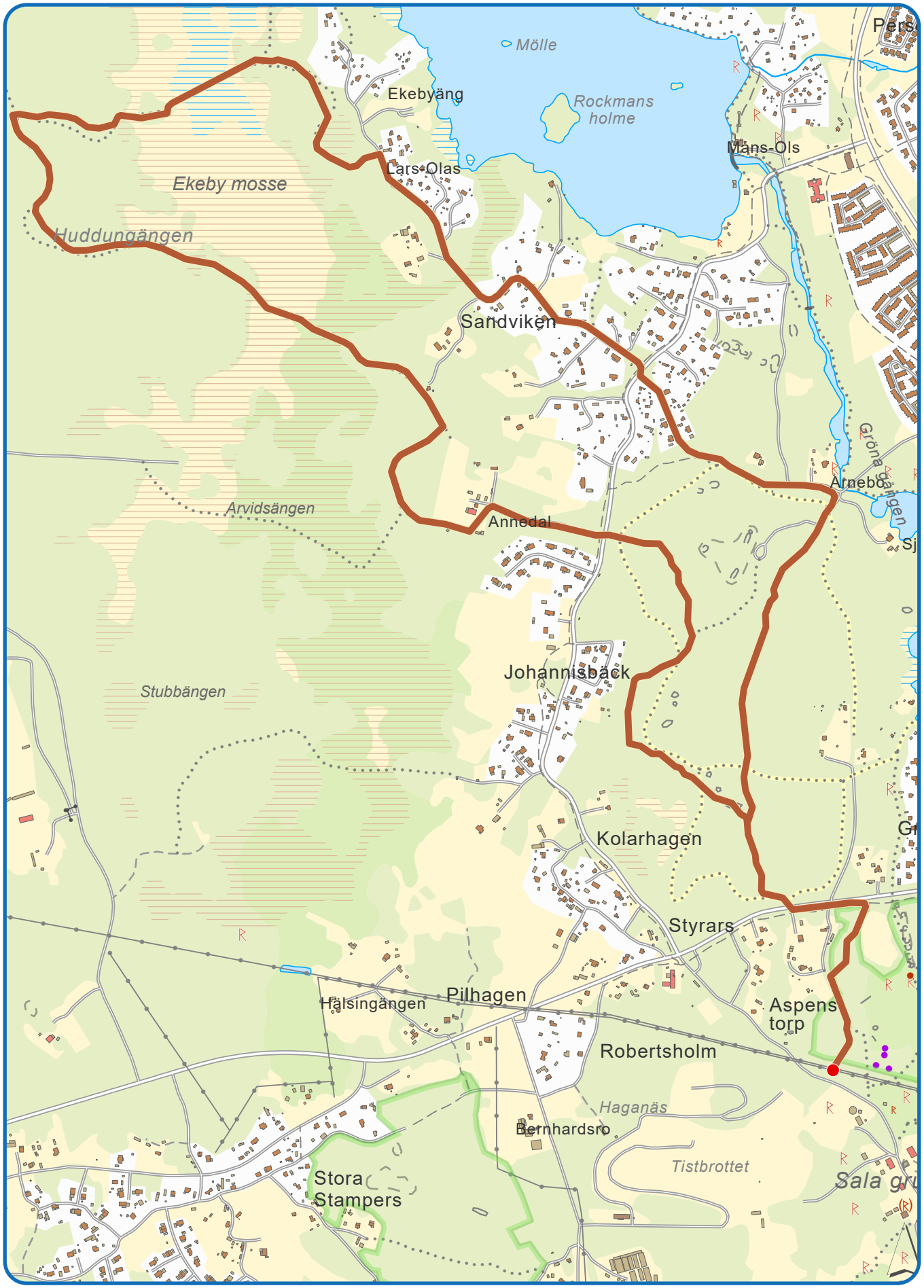
Parkering: Ja, vid startplatsen

Service: Toalett och restaurang - se Sala Silvergruvas öppettider

Startportal: I anslutning till Sala Silvergruva

Digital karta: Sala - Ekebymosse Loopen — Naturkartan

Mölle
Ekebyäng
Rockmans holme
Måns-Ols
Lars-Olas
Ekeby mosse
Huddungängen
Sandviken
Arnebo
Grönagången
Arvidsängen
Annedal
Johannisbäck
Stubbängen
Kolarhagen
Styrars
Hälsingängen
Pilhagen
Aspens torp
Robertsholm
Haganäs
Bernhardsro
Tistbrottet
Stora Stampers

Mountainbikeled: Knektleden

Beskrivning Knektleden:

Knektleden är en nästan sju kilometer lång MTB-led vid Sala Silvergruva som går genom ett gruvhistoriskt landskap i varierad terräng.

Leden kombinerar tekniska partier med mer lättcyklade avsnitt och passerar flera spår från områdets långa gruvhistoria, bland annat dammvallar, en rockgarden från 1700-talet och Tistbrottet där brytning av dolomitmarmor och kalk fortfarande pågår.

Leden passar främst cyklister med viss erfarenhet, men de svåraste partierna är korta och kan ledas förbi. Det finns även möjlighet att korta av turen längs vägen.

Upplevelse

- Stigcykling i varierad terräng
- Historiskt gruvlandskap
- Tekniska partier och naturligt flow

FAKTA

Längd: 7 km

Typ: Mountainbike

Svårighetsgrad: Röd med stora partier i blått

Underlag: Stigar och gruvhistoriska stenmassor

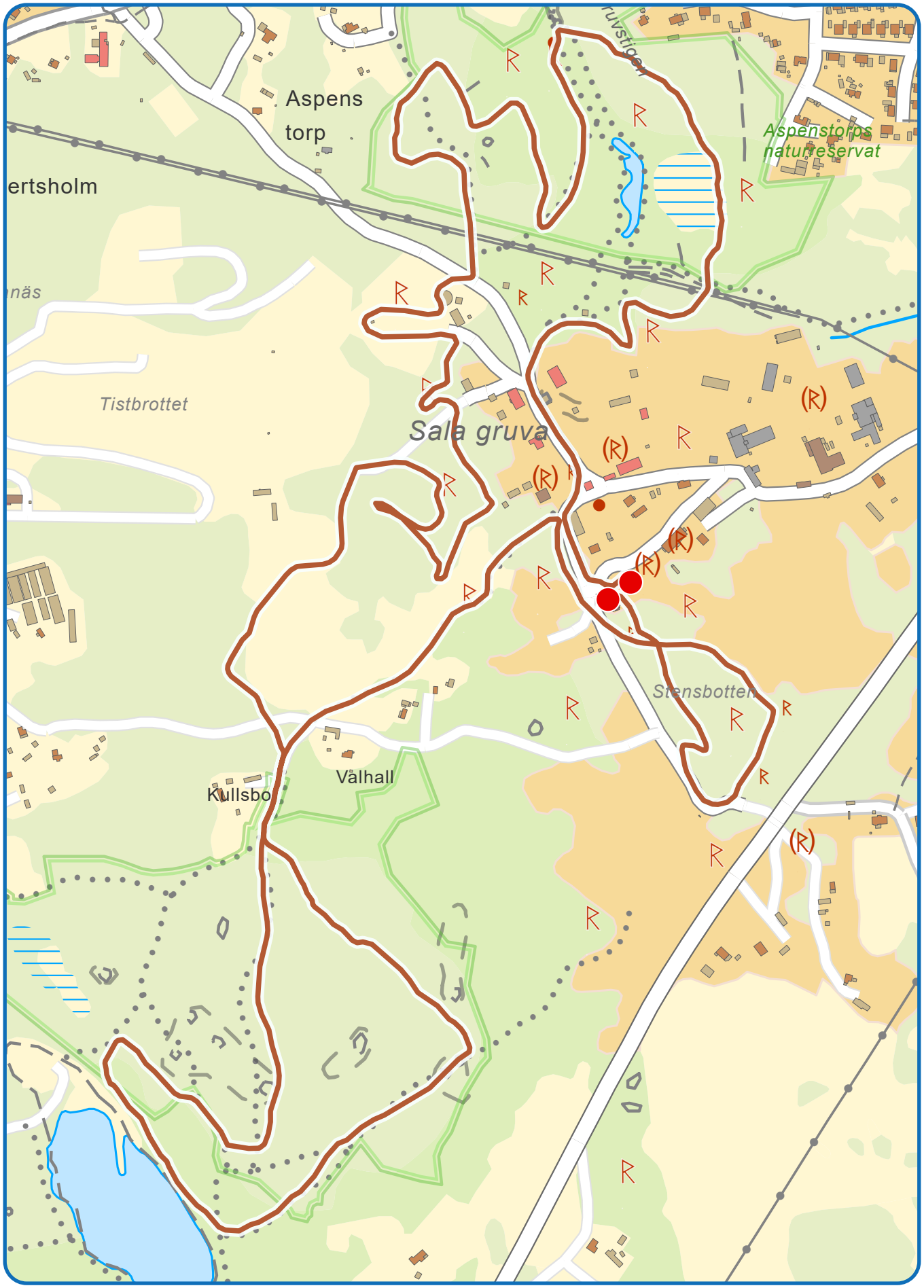
Parkering: Ja, i anslutning till Sala Silvergruva

Service: Toalett och restaurang, se Sala Silvergruvas öppettider

Startportal: Vid Knektschaktet, söder om gruvområdet

Digital karta: Sala Knektleden - MTB Röd — Naturkartan

Aspens
torp
ertsholm
näs
Tistbrottet
Sala gruva
Aspenstorps
naturreservat
Stensbotten
Vålhall
Kullsbo

SALA KOMMUN

Mountainbikeled: Strå Flowtrail

Beskrivning Strå Flowtrail:

Strå Flowtrail är en 2,3 kilometer lång, maskinbyggd MTB-led i det tidigare industriområdet vid Strå kalkbruk. Leden är byggd av återbrukat kalkmaterial och bjuder på mjuka kurvor och massor av fint flyt för både nya och erfarna cyklister.

Kalkbruket grundades 1906 och var länge en av Salas största arbetsplatser. Bruket lades ned 1997 och revs senare, men spår av industrilämningar finns kvar. Vid ledens högsta punkt finns det bunkerliknande formationer som vittnar om platsens historia.

Upplevelse

- Flowiga kurvor och mindre hopp
- Historisk kalkbruksmiljö
- Industrilämningar och Bunker Hill

FAKTA

Längd: 2,3 km

Typ: Mountainbike

Svårighetsgrad: Blå

Underlag: Maskinbyggd led av lokalt kalkmaterial

Parkering: Ja, nära leden

Service: Ingen service vid leden

Startportal: Vid Strå bruksområde

Digital karta: Sala - Strå Flowtrail MTB — Naturkartan

Avfallsanläggning
Kalkugns-
ruin
trå

Gruscykelled: Brunn till gruva

Beskrivning Brunn till gruva:

Brunn till Gruva är en lättcyklad grusled som binder samman Sätra Brunn och Sala Silvergruva.

Den 12 kilometer långa sträckan går genom kulturlandskap med odlingsmark, skog och stillsamma grusvägar. Leden är gjord för att upplevas i lugnt tempo och passar både vana och ovana cyklister.

Gula pilar visar vägen mellan de båda besöksmålen, komplettera med digital karta vid osäkerhet. Leden passerar Västeråsvägen där särskild försiktighet krävs.

Upplevelse

- Två historiska besöksmål
- Lättcyklade grusvägar
- Levande kulturlandskap

FAKTA

Längd: 12 km enkel väg

Typ: Cykling

Svårighetsgrad: Grön - lätt

Underlag: Främst grus och skogsvägar

Parkering: Ja, Sala Silvergruva och Sätra brunn

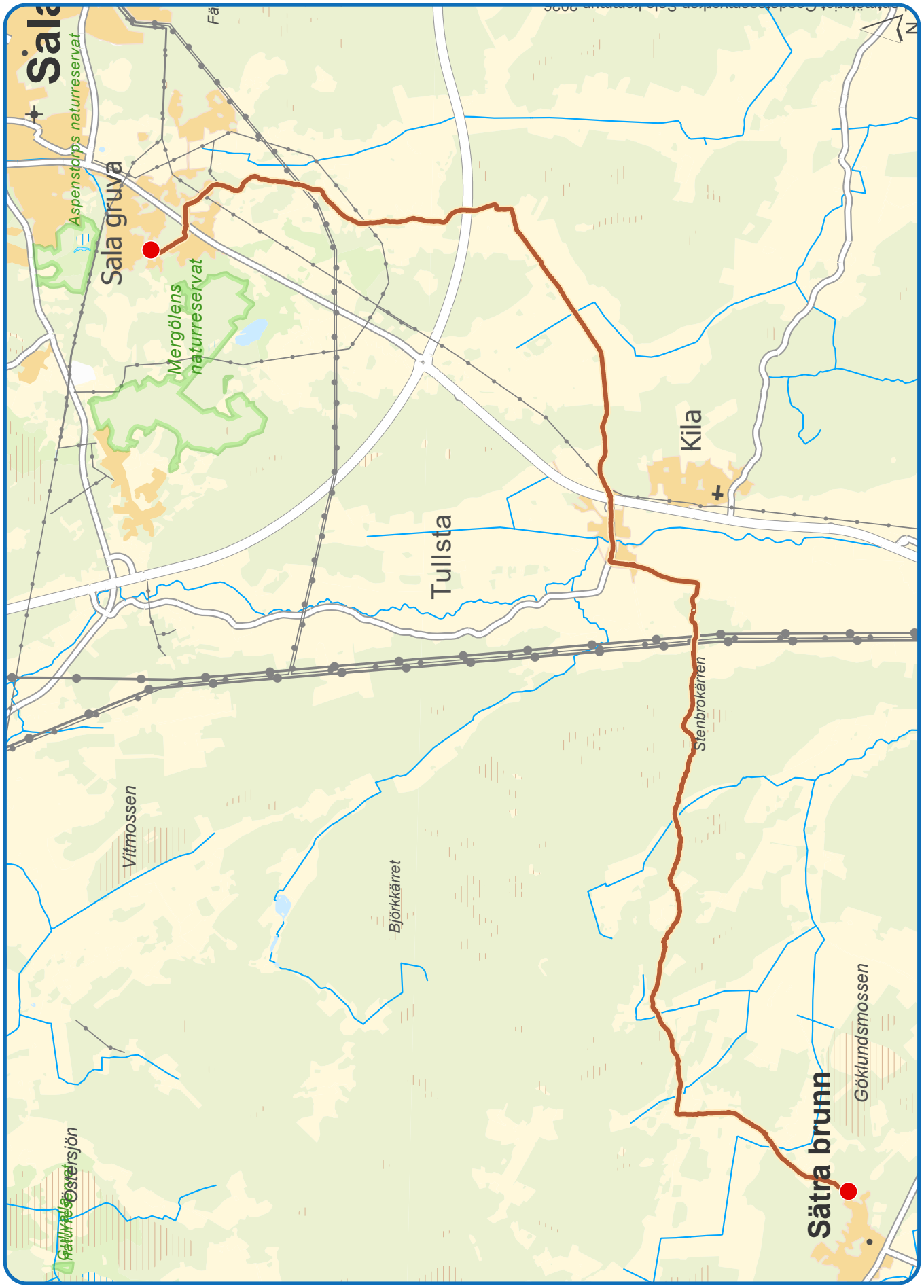
Service: Mat, boende och besöksservice vid båda destinationerna. Cykeluthyrning vid Sätra brunn

Startportal: Vid Knektschaktet vid Sala Silvergruva och receptionen vid Sätra brunn söder om gruvområdet

Digital karta: Från Brunn till Gruva — Naturkartan

Sala gruva
Aspenstorps naturreservat
Mergölens naturreservat
Kila
Tullsta
Stenbrokärren
Vitmossen
Björkkärret
Göklundsmossen
Sätra brunn
Östersjön

Vård- och omsorgskontoret
Anneli L Sundin
Tf. vård- och omsorgschef

Missiv - Synpunkter, klagomål och förslag, tertial 2, 2026

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Genom att lämna synpunkter och klagomål har medborgare möjlighet att bidra till utvecklingen av kommunens verksamheter. Utifrån perspektivet av en lärande organisation är det viktigt att synpunkter och klagomål behandlas på ett sätt som kan komma verksamheterna till gagn.

Under tertial 2, 2026 har 19 synpunkter, klagomål och förslag inkommit till vård- och omsorgskontoret.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet kommer inte att innebära några ekonomiska konsekvenser.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att godkänna redovisning av synpunkter, klagomål och förslag, tertial 2, 2026

Bilagor:

1 ÄON Statistikrapport – synpunkter, klagomål och förslag, tertial 2, 2026

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Barnperspektivet

FN:s barnkonvention fastslår att ”*barnets bästa skall alltid komma i första hand*”. Detta innebär att ett antal frågor som direkt eller indirekt berör barn ska ställas och beaktas före beslut angående till exempel policy, riktlinje och budget i kommunens samtliga styrelser och nämnder.

Berör ärendet barn direkt eller indirekt	JA ☐	NEJ ☒
Vid JA besvara följande frågor:		
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden	JA ☐	NEJ ☒
Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir lättare eller svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det skapas fler eller färre jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det ökar eller minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐

VÅRD OCH OMSORG
Marie Svens
Registrator

Sammanställning av inkomna synpunkter och klagomål för ÄON tertial 2 (maj till augusti) 2026

Jämförande sammanställning tertial 2 för 2026 och 2025

Tidsperiod	Särskilt boende	Hemtjänst	Funktions-hinder	Hälso- och sjukvård	Totalt
Tertial 2 2026		13	4	2	19
Tertial 2 2025	1	5	3		9

Sammanställning av vilka kategorier synpunkterna handlar om för tertial 2, 2026

Kategori:	Särskilt boende	Hemtjänst	Funktions-hinder	Hälso- och sjukvård
Bemötande			2	
Information och kommunikation				
Omvårdnad eller utförande av insats		7	2	
Handläggning, rättssäkerhet och dokumentation				
Hälso- och sjukvård				2
Samverkan				
Övrigt		6		

SALA1000, v 2.0, 2012-08-02 C:\Users\johnyb96\AppData\Local\Temp\evoat.tmp\Statistikrapport.pdf

SALA KOMMUN
Vård och omsorg
Box 304
733 25 Sala

Besöksadress: Fredsgatan 23, Sala
Telefon: 0224-74 70 00
Fax: 0224-192 98
vardomsorg@sala.se
www.sala.se

SALA KOMMUN
Vård och omsorg

Samtliga synpunkter tertial 2, 2026

Ankomstsätt	E-tjänst nr 65209
Diarienummer	ÄON 2026/42
Område	Äldreomsorg
Verksamhet	Hemtjänst
Kategori	Övrigt
Kommentar	En person har hittat en tom dospåse med personuppgifter vid sopsortering.
Åtgärd	Enhetschef tackar för inkommen synpunkt. Det behöver inte vara hemtjänsten som varit inblandad då många får sina mediciner levererade på det sättet. Händelsen tas upp på en arbetsplatsträff och EC informerar om att det är viktigt att hemtjänsten inte slarvar med soppåsar utan föregår med gott exempel.

Ankomstsätt	E-post
Diarienummer	ÄON 2026/43
Område	Äldreomsorg
Verksamhet	Hemtjänst
Kategori	Övrigt
Kommentar	Synpunkter på att personal står ute och röker och att det ligger fimpar på marken.
Åtgärd	Ärendet hör både till hemtjänst och öppenvård då båda verksamheterna finns i lokalerna. Verksamhetschef hemtjänst tar upp det på sitt område, tror inte att det är medarbetare från hemtjänsten som röker så synligt. Det är ett rökfritt kontor och det är inte tillåtet att röka i arbetskläder.

Ankomstsätt	E-post
Diarienummer	ÄON 2026/44
Område	Äldreomsorg
Verksamhet	Hemtjänst
Kategori	Omvårdnad eller utförande av insats
Kommentar	Mottagare av hemtjänst har synpunkter på uteblivna insatser och hur insatser utförs.
Åtgärd	Mottagaren har fått återkoppling. En fördjupad utredning har genomförts och resulterat i en handlingsplan.

Ankomstsätt	Synpunktsblankett
Diarienummer	ÄON 2026/48
Område	Äldreomsorg
Verksamhet	Hemtjänst
Kategori	Omvårdnad eller utförande av insats
Kommentar	Anhörig har synpunkter på att det går för lång tid innan larm går vidare till hemtjänsten då den som larmar inte kan svara larmcentralen.
Åtgärd	Hemtjänsten var på plats 20 minuter efter inkommet larm. Är en situation av mer akut karaktär ska man alltid kontakta 112 för hjälp. Enhetschef har ringt och informerat anhörig att händelsen har analyserats och utretts. Anhörig förstår situationen men tycker att det vore bra om vi hade en larmpatrull som endast hanterar inkommande larm och inte har andra insatser.

Ankomstsätt	E-post
Diarienummer	ÄON 2026/50
Område	Äldreomsorg
Verksamhet	Hemtjänst
Kategori	Övrigt
Kommentar	Synpunkter på att någon från hemtjänsten framfört fordon i för hög hastighet och delvis på fel sida av vägen i skarp kurva vilket hade kunnat leda till frontalkrock.
Åtgärd	Enhetschef svarade på synpunkten och har kollat av med medarbetare som inte uppfattar att fordon framförts olämpligt men att vägen är smal. Det är svårt att avgöra vad som hänt och det behöver inte ha varit just hemtjänstens fordon i den aktuella händelsen.

Ankomstsätt	E-tjänst nr 67018
Diarienummer	ÄON 2026/51
Område	Äldreomsorg
Verksamhet	Hemtjänst
Kategori	Omvårdnad eller utförande av insats
Kommentar	Mottagare av hemtjänstinsatser har synpunkter på att tid dras från utförandet av städning om personen behöver hjälp med annat som hen inte klarar av att göra själv.
Åtgärd	Enhetschef svarar personen att biståndshandläggare bedömer vilken typ av hjälp som motsvarar personens behov och har också till uppgift att besluta om vilket stöd man ska få från kommunen. Hemtjänsten utför de beviljade insatserna enligt de rutiner som gäller i Sala kommun. Personen har rätt att överklaga biståndsbeslutet.

SALA KOMMUN

Vård och omsorg

Ankomstsätt	Synpunktsblankett
Diarienummer	ÄON 2026/52
Område	Funktionshinder
Verksamhet	LSS-bostad
Kategori	Bemötande
Kommentar	Synpunkter från en boende att en del av personalen inte lyssnar på personen.
Åtgärd	Enhetschef har haft kontakt med personal i ärendet och en uppföljningsträff är inbokad.

Ankomstsätt	E-tjänst nr 67137
Diarienummer	ÄON 2026/56
Område	Äldreomsorg
Verksamhet	Hemtjänst
Kategori	Omvårdnad eller utförande av insats
Kommentar	Hemtjänstmottagare har synpunkter på att hen inte kan få hjälp med apoteksvaror och på att hen vill kunna få hämtning av beställda varor från två olika livsmedelsbutiker.
Åtgärd	Enhetschef har svarat personen har det inte finns någon beviljad insats om hämtning av apoteksvaror och uppmanar personen att kontakta biståndshandläggare. Det går att få inköp från annan butik vid enstaka tillfällen om hela inköpet sker där vid dessa tillfällen.

SALA KOMMUN

Vård och omsorg

Ankomstsätt	Brev
Diarienummer	ÄON 2026/57
Område	Funktionshinder
Verksamhet	Daglig verksamhet
Kategori	Bemötande
Kommentar	Synpunkter på olämpligt utformade lokaler som inte fungerar för deltagare samt att hen inte fick något bra bemötande när hen behövde byta från en verksamhet till en annan.
Åtgärd	Synpunkten är hanterad med åtgärderna att enhetschef har pratat med berörda personer och skickat ett svar till insändaren.

Ankomstsätt	E-post
Diarienummer	ÄON 2026/59
Område	Äldreomsorg
Verksamhet	Hemtjänst
Kategori	Övrigt
Kommentar	Synpunkter på att en medarbetare inom hemtjänsten har kört för fort.
Åtgärd	Enhetschef har undersökt händelsen och pratat med medarbetarna.

Ankomstsätt	Brev från Patientnämnden
Diarienummer	ÄON 2026/60
Område	Äldreomsorg, Hälso- och sjukvård
Verksamhet	Hemsjukvård och sjuksköterskor LSS
Kategori	Hälso- och sjukvård
Kommentar	Boende på LSS-boende har synpunkter på att hen fått för mycket av ett läkemedel.
Åtgärd	Enhetschef sjuksköterskor har skickat ett svar till Patientnämnden. Enhetschef har undersökt händelsen, det hade blivit fel i ordinationen från läkare, det har rättats till omedelbart.

Ankomstsätt	E-post
Diarienummer	ÄON 2026/61
Område	Äldreomsorg
Verksamhet	Hemtjänst
Kategori	Omvårdnad eller utförande av insats
Kommentar	Anhörig hör av sig då med synpunkter på en utebliven insats av hemtjänsten.
Åtgärd	Enhetschef har utrett händelsen, det hade missats att lägga in en tillfällig insats i dokumentationen hos hemtjänsten. Detta åtgärdades dagen därpå då personen själv larmade på morgonen.

Ankomstsätt	Brev från Patientnämnden
Diarienummer	ÄON 2026/63
Område	Äldreomsorg, Hälso- och sjukvård
Verksamhet	Hemsjukvård och sjuksköterskor LSS
Kategori	Hälso- och sjukvård
Kommentar	Synpunkten gäller att patienten anser att sjuksköterska brister i kompetens och utförande. Patientens uppfattning är att sjuksköterska i dialog med läkare sett till att patienten satts in på medicinering utan saklig grund. Patienten har även synpunkter på läkares kompetens i aktuellt ärende, samt hur boendets personal utför sitt arbete i kontakt med henne och även andra boende.
Åtgärd	Enhetschef har utrett de situationer som beskrivits och följande åtgärder planeras: Uppföljning av följsamhet till rutiner för dokumentation och bemötande, Uppföljning av rutiner och arbetssätt för att säkerställa att patienter och boende är delaktiga i sin vård och planering av insatser. Gemensamt uppföljningsmöte.

Ankomstsätt	E-tjänst nr 68219
Diarienummer	ÄON 2026/66
Område	Funktionshinder
Verksamhet	LSS-boende
Kategori	Omvårdnad eller utförande av insats
Kommentar	Anhörig till boende har synpunkter på att personal inte har haft koll på var boende var under ett besök på stan och att ingen hörde av sig och kollade av.
Åtgärd	Enhetschef har följt upp den inträffade med den anhöriga via telefon samt vidtagit åtgärder i verksamheten för att det inte ska hända igen.

Ankomstsätt	E-tjänst nr 68386
Diarienummer	ÄON 2026/67
Område	Äldreomsorg
Verksamhet	Hemtjänst
Kategori	Övrigt
Kommentar	Person som har synpunkter på att hemtjänstpersonal kör för fort i ett område.
Åtgärd	Enhetschef tar alltid upp vårt sätt att köra bil på våra gemensamma APT och att vi ska hålla de anvisade hastigheterna. Synpunkten är anonym, går inte att återkoppla.

Ankomstsätt	E-tjänst nr 68414
Diarienummer	ÄON 2026/68
Område	Funktionshinder
Verksamhet	LSS-boende
Kategori	Omvårdnad eller utförande av insats
Kommentar	Anhörig har synpunkter på att personal inte gjort åtgärder när boende mådde dåligt och behövde provtagning
Åtgärd	Enhetschef har följt upp detta ärende med personalen på boendet och vidtagit åtgärder, samt återkopplat till den anhöriga som lämnat synpunkten.

Ankomstsätt	E-tjänst nr 68690
Diarienummer	ÄON 2026/69
Område	Äldreomsorg
Verksamhet	Hemtjänst
Kategori	Omvårdnad eller utförande av insats
Kommentar	Mottagare av hemtjänst har synpunkter på att personal har kommit med kraftiga förkylningssymptom, Känner att de inte har blivit lyssnade på och att det ibland har kommit personal trots att de har avbokat besök.
Åtgärd	Enhetschef svarar att det finns rutiner gällande sjukdom och när medarbetare ska stanna hemma och när smittorisken är borta och det går att komma tillbaka i arbete. Enligt rutin för avbokning ska mottagaren själv kontakta samordnare för att avboka insatsen, men enhetschef ber om ursäkt för de gånger det blivit fel.

SALA KOMMUN
Vård och omsorg

Ankomstsätt	E-post
Diarienummer	ÄON 2026/70
Område	Äldreomsorg
Verksamhet	Hemtjänst
Kategori	Övrigt
Kommentar	Synpunkter på att hemtjänsten kör för fort.
Åtgärd	Återkoppling till personen samt utredning av händelsen.

Ankomstsätt	Synpunktsblankett
Diarienummer	ÄON 2026/71
Område	Äldreomsorg
Verksamhet	Hemtjänst
Kategori	Omvårdnad eller utförande av insats
Kommentar	Mottagare av hemtjänst har synpunkter på att en del vikarier inte kan bädda sängar och att det finns brister i svenska språket.
Åtgärd	Enhetschef har kontaktat hemtjänstmottagaren angående synpunkterna. Mottagaren berättar att hen är nöjd med hemtjänsten i stort men mindre nöjd med vikarier under sommaren, bra nu när ordinarie är tillbaka från semestern. EC ger mottagaren sitt nummer och informerar om att hen kan kontakta EC om något inte fungerar.

Vård-och omsorgskontoret
Anneli. L. Sundin
T.F Vård- och omsorgschef

Äldre- och omsorgsnämnden

MISSIV

Tillgänglighetsrond 2026

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Kommunfullmäktige beslutade 2010-10-23, § 66, att anta Policy för tillgänglighetsarbete och Plan för tillgänglighetsarbete för Sala kommun. I beslutet finns ett uppdrag till styrelse, nämnder och kommunala bolag att arbeta fram egna handlingsplaner för hur tillgänglighetsarbete inom den egna verksamhetens skall gå till. På Vård- och omsorgskontoret består handlingsplanen av att årligen i september from 2015 göra en egenkontroll av tillgängligheten inom alla verksamheter. Årets tillgänglighetskontroll har avsett uppföljning av tillgänglighet i byggnader och lokaler.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Äldre- och omsorgsnämnden föreslås besluta,

att godkänna redovisning av tillgänglighetsarbete för Äldre- och omsorgsnämndens verksamhetsområde för år 2026, samt

att överlämna den till Kommunstyrelsen för vidare hantering.

Anneli. L. Sundin
T.F Vård- och omsorgschef

Bilagor:

1 ÄON Tjänsteskrivelse - Redovisning av tillgänglighetsarbete för Vård och omsorg 2026

Vård-och omsorgskontoret

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☒	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐

Om **NEJ** – varför inte?

Vård-och omsorgskontoret

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet
Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet
Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer
Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Vård och omsorgskontoret
Anneli. L. Sundin
Tf Kontorschef ÄON

Äldre- och omsorgsnämnden

TJÄNSTESKRIVELSE

Redovisning av tillgänglighetsarbete för Vård- och omsorgskontoret 2026

BAKGRUND

Kommunfullmäktige beslutade 2010-10-23, § 66 att anta Policy för tillgänglighetsarbete och Plan för tillgänglighetsarbete för Sala kommun. I beslutet finns ett uppdrag till styrelse, nämnder och kommunala bolag att arbeta fram egna handlingsplaner för hur tillgänglighetsarbete inom den egna verksamheten skall gå till. På Vård- och omsorgskontoret består handlingsplanen av att årligen i september from 2015 göra en egenkontroll av tillgängligheten på hela verksamhetsområdet. Egenkontrollen genomförs utifrån fastställda checklistor som hämtats från Myndigheten för delaktighet (MFD).

Bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning infördes som en ny form av diskriminering i diskrimineringslagen. Det nya diskrimineringsförbudet gäller från den 1 januari 2015. ”Bristande tillgänglighet är när en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att en verksamhet inte vidtar skäliga tillgänglighetsåtgärder för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning. Den som är ansvarig för en verksamhet är skyldig att genomföra skäliga åtgärder för att verksamheten ska vara tillgänglig för en person med funktionsnedsättning. Den som underlåter (låter bli) att genomföra, skäliga tillgänglighetsåtgärder kan komma att göra sig skyldig till diskriminering. Underlåtenhet kan både vara att den som är ansvarig för en verksamhet inte gör något alls eller att de åtgärder som denne genomfört inte är tillräckliga. Åtgärderna är tillräckliga om de leder till att en person med en funktionsnedsättning kommer i jämförbar situation med en person utan denna funktionsnedsättning. Exempel på åtgärder som kan krävas kan vara att ta bort trösklar, att läsa upp menyn på en restaurang eller att erbjuda hjälpmedel som någon behöver för att kunna delta i skolan eller på jobbet ” (Diskrimineringsombudsmannen 2022) hämtad 2022-10-07 https://www.do.se/diskriminering/olika-former-av-diskriminering/bristande-tillganglighet-ar-diskriminering

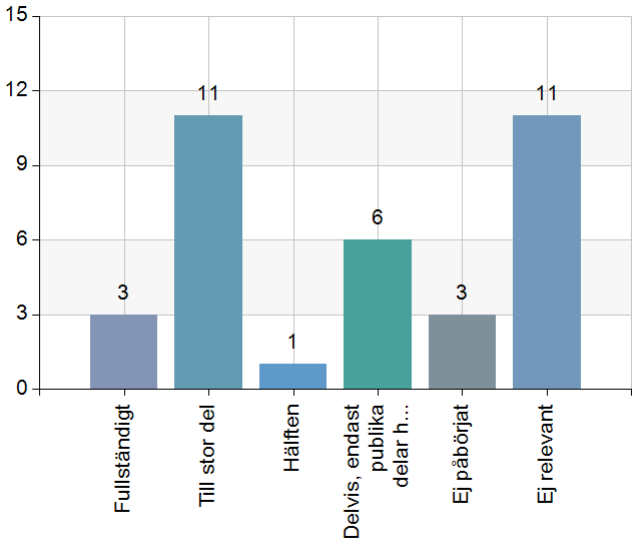
SALA KOMMUN

GENOMFÖRANDE

Vård och omsorg har vid den årliga uppföljningen valt ut tillgänglighet i byggnader och lokaler som område att genomlysa i tillgänglighetsronden för 2026. Verksamheterna har använt sig av checklistan egenkontroll i lokaler och samlat allt i enkätverktyget Microsoft Forms, se bifogat dokument, till en total sammanställning av Vård- och omsorgskontoret. Det ger därmed en samlad bild av tillgängligheten. I enkätverktyget Microsoft Forms kan det göras filtreringar på enhetsnivå vilket gör att det går att få fram på vilka enheter åtgärder behöver ske, det redovisas dock inte på enhetsnivå i den här sammanställningen.

1. I vilken omfattning har myndigheten åtgärdat byggnadens/lokalens brister i tillgängligheten, så att de fungerar för personer med funktionsnedsättning?

Namn	Antal	%
Fullständigt	3	8,6
Till stor del	11	31,4
Hälften	1	2,9
Delvis, endast publika delar har åtgärdats	6	17,1
Ej påbörjat	3	8,6
Ej relevant	11	31,4
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

Om du angett ej relevant, förklara varför:

Daglig verksamhet bedrivs integrerat i en livsmedelsbutik. Företaget följer arbetsmiljölagen för att inte diskriminera de anställda med anpassningar och tillgänglighet.
Lokalen lånar vi av Sala silvergruva.
Externt företag - Livsmedelsaffär där daglig verksamhet har en integrerad verksamhet.
Lokalen lånar vi av Salabostäder.

Det är inga förändringar det är lika som förra gången. Det som tillkommit är att vi ska få timers installerade till värmeplatta och kaffe bryggare.
Lokalen lånar vi av Sala bostäder
Har ej varit aktuellt
Har inte varit aktuellt.

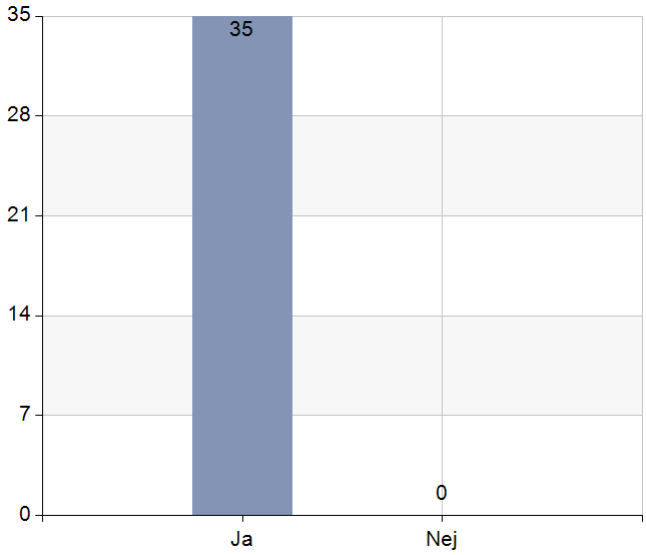
Verksamheter som svarat - Hälften, Delvis, endast publika delar har åtgärdats, Ej påbörjat är:
Ösby DV, Björkgården, Ekebygården, Styrars gruppbostad, Centrum servicebostad Baslgh Hyttgatan, Två servicebostäder Baslgh Johannesbergsgatan, Två servicebostäder Baslgh Karpgatan, Karpgatan 1 gruppbostad, DalhemJakobsbergs servicebostad Baslgh Jakobsbergsgatan, DalhemJakobsbergs servicebostad Baslgh Dalhem

2. Är utrymmena utformade så att de fungerar för personer med nedsatt rörelseförmåga?

a) Finns det angöringsplats inom 25 meter från entrén där färdtjänst och taxi kan stanna?

Namn	Antal	%
Ja	35	100
Nej	0	0
Total	**35**	**100**

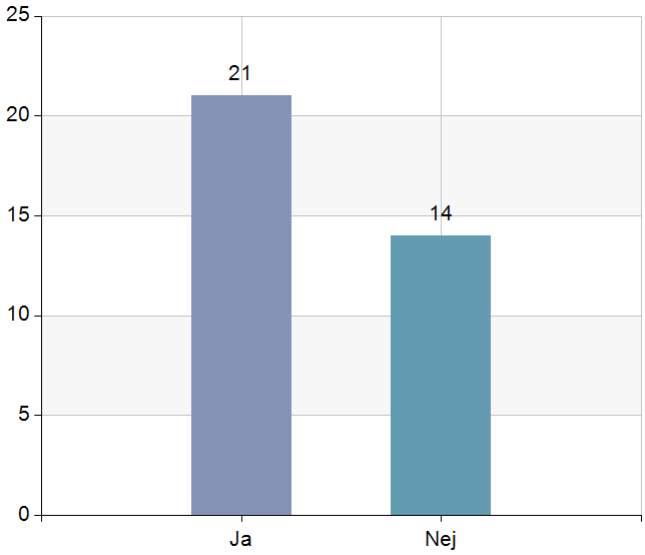
Svarsfrekvens
100% (35/35)

b) Finns parkeringsplats reserverad och skyltad för personer med nedsatt rörelseförmåga inom 25 meter från entrén?

Namn	Antal	%
Ja	21	60
Nej	14	40
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

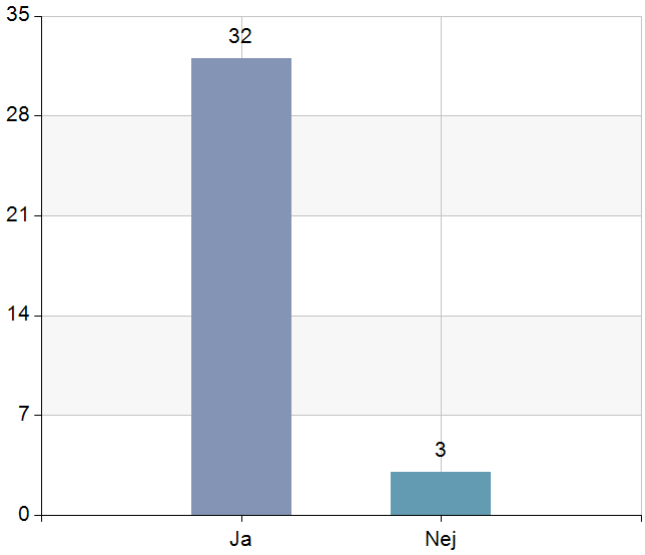
Verksamheter som svarat - Nej är:

Ösby DV, Servicegrupp Gruvan DV, Silverhuset DV, Columbus DV, Silverjyckens Hunddagis DV, TEAM Salabostäder DV, DalhemJakobsbergs servicebostad Baslgh Dalhem, DalhemJakobsbergs servicebostad Baslgh Jakobsbergsgatan, Karpgatan 2 vån 1 gruppbostad, Styrars gruppbostad, Gnistan, Bryggeriet, Ekebygården, Rehabteamet

c) Är gångvägen fram till entrén framkomlig för personer som använder rullstol?

Namn	Antal	%
Ja	32	91,4
Nej	3	8,6
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

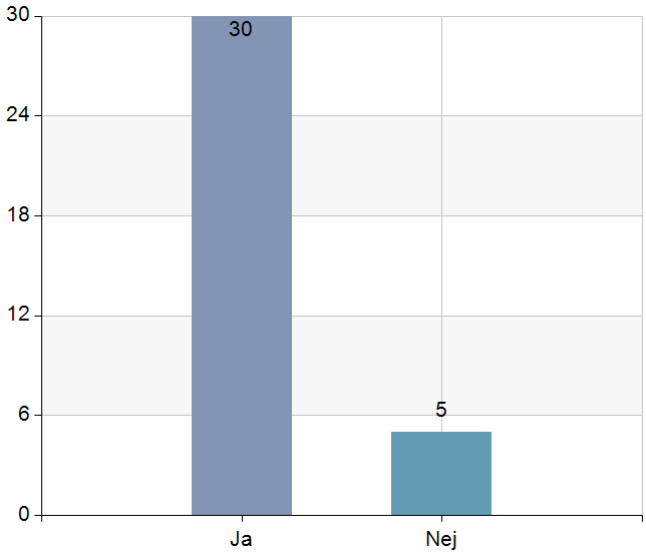
Verksamheter som svarat - Nej är:

Ösby DV, Gnistan, Ekebygården

d) Är entrén i marknivå, eller kompletterad med användbar ramp eller hiss om det finns trappsteg fram till entrédörren?

Namn	Antal	%
Ja	30	85,7
Nej	5	14,3
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

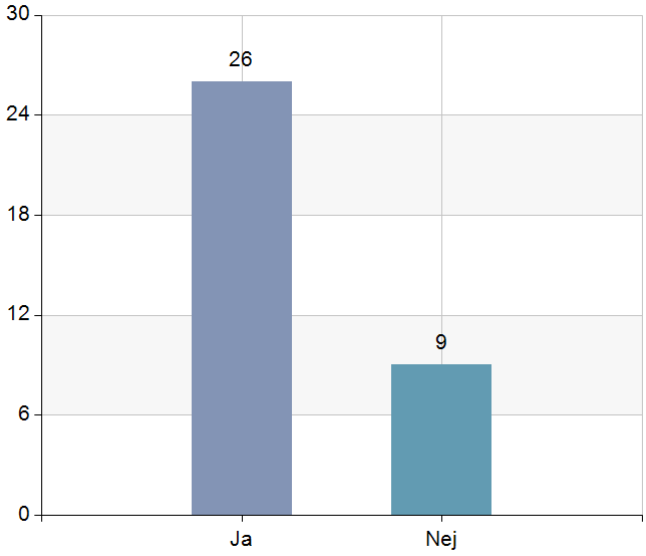
Verksamheter som svarat – Nej är:

Ösby DV, TEAM Salabostäder DV, Gnistan, Team 4 Möklinta

e) Har entrédörren automatisk dörröppnare?

Namn	Antal	%
Ja	26	74,3
Nej	9	25,7
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

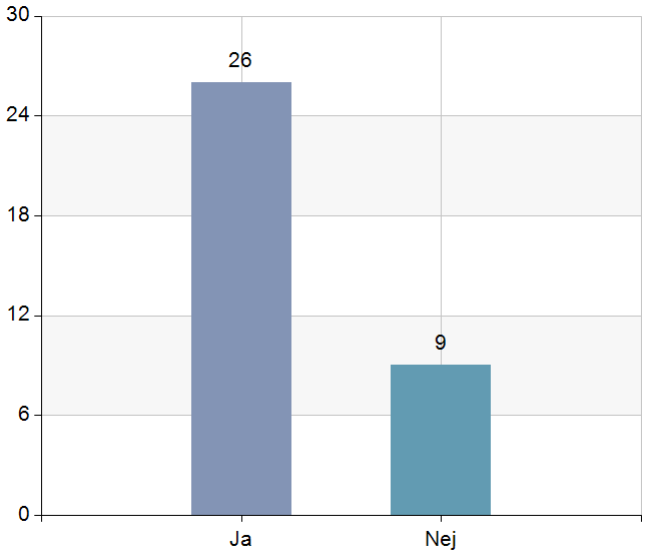
Verksamheter som svarat - Nej är:

Ösby DV, Servicegrupp Gruvan DV, TEAM Salabostäder DV, Jakobsbergsgatan 30 B gruppbostad, DalhemJakobsbergs servicebostad Baslgh Dalhem, DalhemJakobsbergs servicebostad Baslgh Jakobsbergsgatan, Freden och Boendestöd, Team 4 Möklinta,

f) Är dörröppning/ar till entrén fri/fria från tröskel, eller har en tröskel som är högst 20 millimeter och avfasad?

Namn	Antal	%
Ja	26	74,3
Nej	9	25,7
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

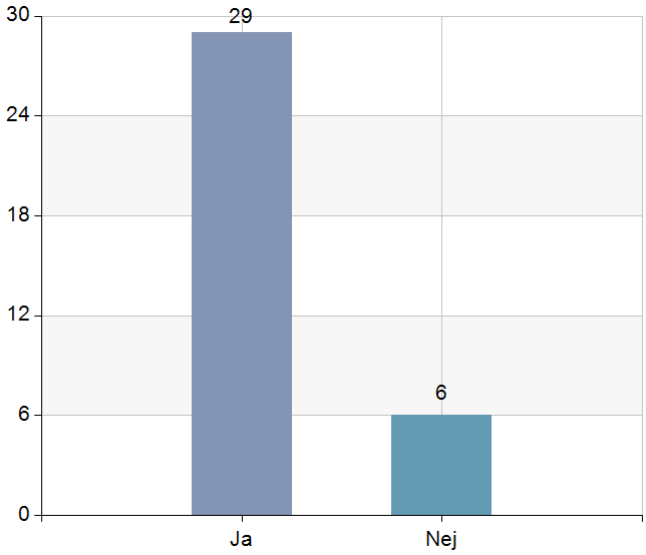
Verksamheter som svarat - Nej är:

Ösby DV, Servicegrupp Gruvan DV, Silverhuset DV, TEAM Salabostäder DV, DalhemJakobsbergs servicebostad Baslgh Dalhem, Karpgatan 1 gruppbostad, Josefsdalsvägen 12 gruppbostad, Gnistan, Bergsmansgatan 30,

g) Kan man ta sig från entrén till receptionen, kapprum och toalett, samt till utrymmen som ofta används av besökare utan att passera trappsteg?

Namn	Antal	%
Ja	29	82,9
Nej	6	17,1
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

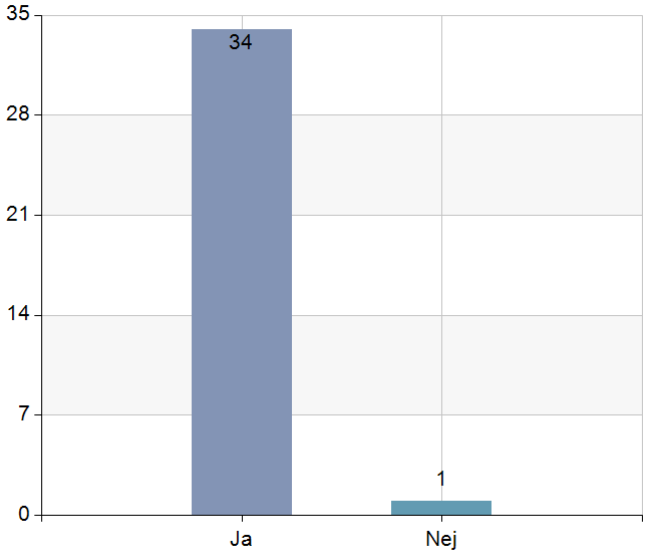
Verksamheter som svarat - Nej är:

Ösby DV, TEAM Salabostäder DV, Freden och Boendestöd, Centrum Servicebostad Baslgh Hyttgatan

h) Kan man förflytta sig till och i alla rum som används av besökare och anställda?

Namn	Antal	%
Ja	34	97,1
Nej	1	2,9
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

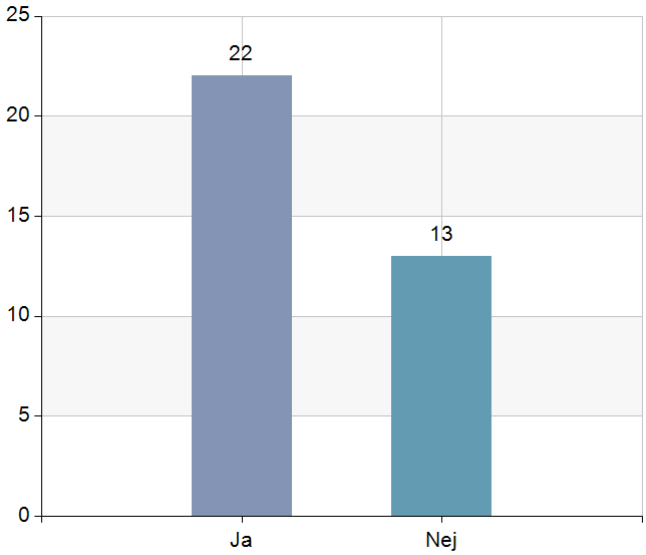
Verksamheter som svarat – Nej är:

Gnistan

i) Finns det anvisad plats för rökare som ligger en bit bort från entrén?

Namn	Antal	%
Ja	22	62,9
Nej	13	37,1
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

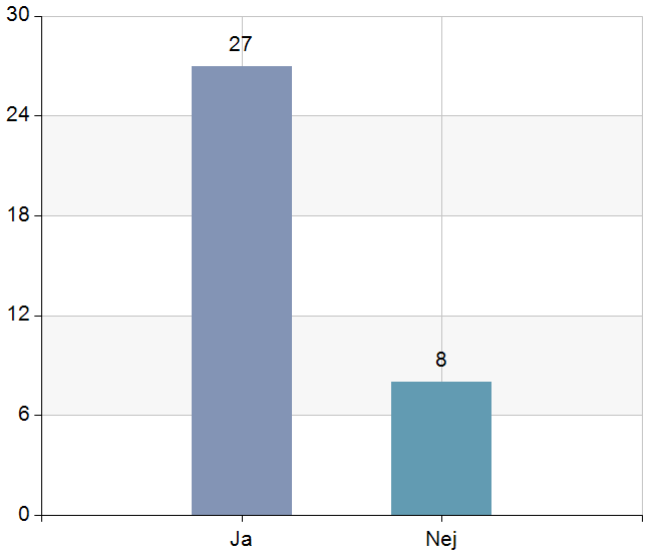
Verksamheter som svarat - Nej är:

Ösby DV, Silverjyckens Hunddagis DV, TEAM Salabostäder DV, Jakobsbergsgatan 30 B gruppbostad, DalhemJakobsbergs servicebostad Baslgh Dalhem, DalhemJakobsbergs servicebostad Baslgh Jakobsbergsgatan, Karpgatan 1 gruppbostad, Två servicebostäder Baslgh Johannesbergsgatan, Centrum Servicebostad Baslgh Hyttgatan, Josefsdalsvägen 12 gruppbostad, Bryggeriet, Jakobsbergsgården – Parklängan

3. Finns det minst en toalett i byggnaden/lokalen som personer med eldriven rullstol kan använda?

Namn	Antal	%
Ja	27	77,1
Nej	8	22,9
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

Verksamheter som svarat - Nej är:

Ösby DV, Silverhuset DV, Servicegrupp Gruvan DV, TEAM Salabostäder DV, DalhemJakobsbergs servicebostad Baslgh Dalhem, DalhemJakobsbergs servicebostad Baslgh Jakobsbergsgatan, Centrum Servicebostad Baslgh Brunnsgatan 1, Centrum Servicebostad Baslgh Hyttgatan

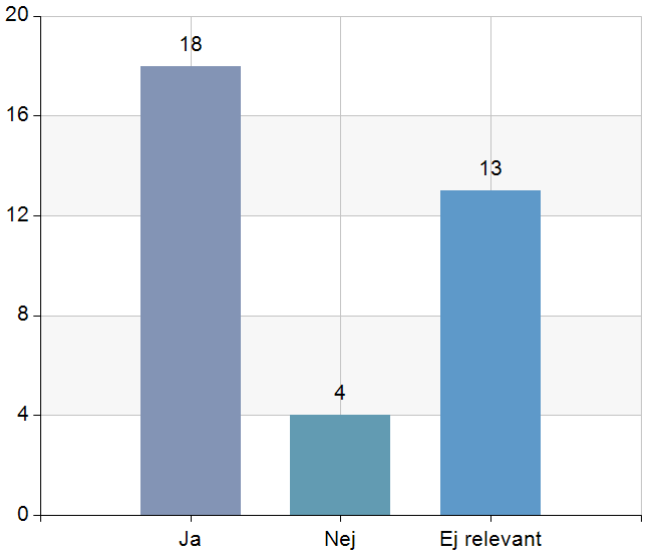
SALA KOMMUN

4. Är utrymmena utformade så att de fungerar för personer med nedsatt syn?

a) Är stora glasytor som kan misstas för öppningar tydligt markerade?

Namn	Antal	%
Ja	18	51,4
Nej	4	11,4
Ej relevant	13	37,1
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

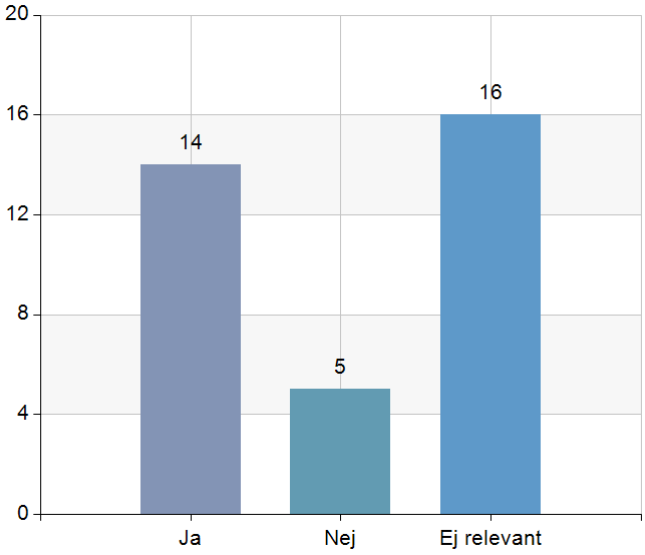
Verksamheter som svarat - Nej är:

Bergsmansgatan 30, Bryggeriet, Ekebygården, Hemsjukvården

b) Finns taktil markering, punktskrift eller reliefknappar på hissknappar?

Namn	Antal	%
Ja	14	40
Nej	5	14,3
Ej relevant	16	45,7
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

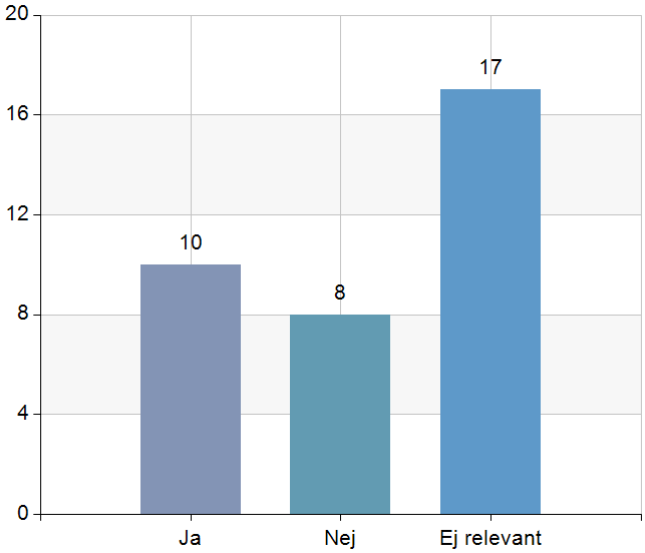
Verksamheter som svarat - Nej är:

Gröna Villan DV, Karpgatan 1 gruppbostad, Styrars gruppbostad, Gnistan, Bergsmansgatan 30,

c) Finns taltjänst i hissar, som informerar om vilken våning man befinner sig på?

Namn	Antal	%
Ja	10	28,6
Nej	8	22,9
Ej relevant	17	48,6
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

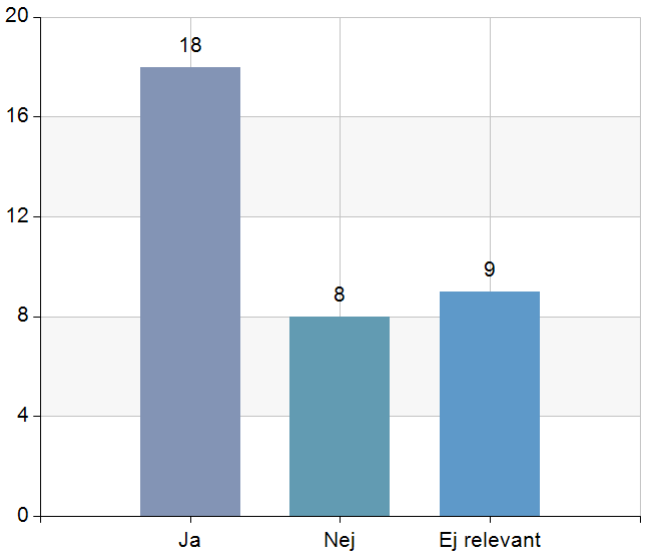
Verksamheter som svarat - Nej är:

Gröna Villan DV, Karpgatan 1 gruppbostad, Två servicebostäder Baslgh Karpgatan 2, Två servicebostäder Baslgh Johannesbergsgatan, Freden och Boendestöd, Styrars gruppbostad, Bergsmansgatan 30,

d) Är alla trappor kontrastmarkerade så att det är lätt att uppmärksamma trappan början och slut?

Namn	Antal	%
Ja	18	51,4
Nej	8	22,9
Ej relevant	9	25,7
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

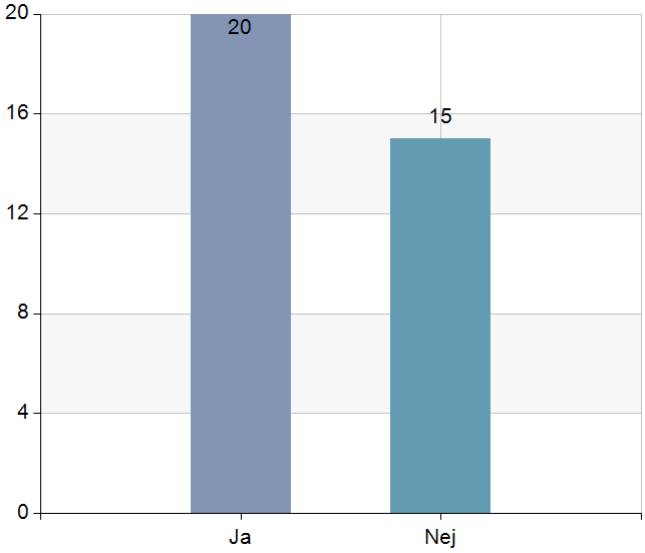
Verksamheter som svarat – Nej är:

Ösby DV, Servicegrupp Gruvan DV, Silverjyckens Hunddagis DV, TEAM Salabostäder DV, DalhemJakobsbergs servicebostad Baslgh Dalhem, Karpgatan 1 gruppbostad, Gnistan

e) Är dörrar eller dörrkarmar kontrasterade i ljushet mot omgivande väggar?

Namn	Antal	%
Ja	20	57,1
Nej	15	42,9
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

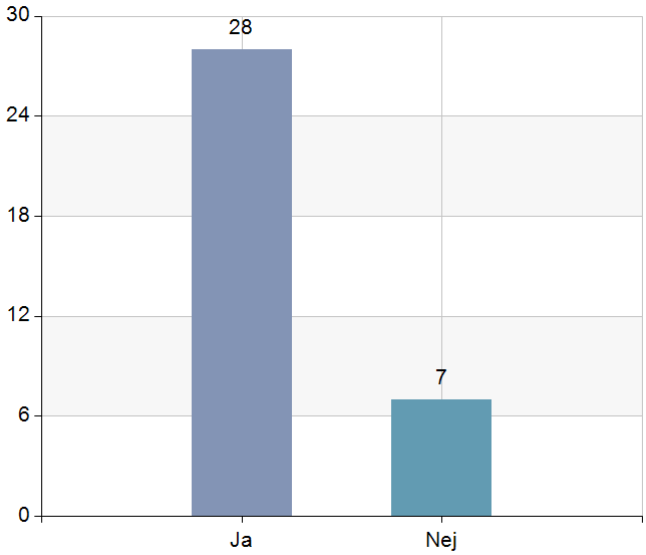
Verksamheter som svarat - Nej är:

Ösby DV, Servicegrupp Gruvan DV, Silverhuset DV, Silverjyckens Hunddagis DV, TEAM Salabostäder DV, DalhemJakobsbergs servicebostad Baslgh Dalhem, DalhemJakobsbergs servicebostad Baslgh Jakobsbergsgatan, Karpgatan 1 gruppbostad, Karpgatan 2 vån 1 gruppbostad, Styrars gruppbostad, Stadsträdgårdens lokaler för hemtjänst, Team 4 Möklinta, Björkgården, Bryggeriet, Ekebygården

f) Är skyltar, symboler och texter utformade så att de är lätta att läsa och placerade så att de är lätta att upptäcka?

Namn	Antal	%
Ja	28	80
Nej	7	20
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

Verksamheter som svarat – Nej är:

Ösby DV, Servicegrupp Gruvan DV, TEAM Salabostäder DV, DalhemJakobsbergs servicebostad Baslgh Dalhem, Styrars gruppbostad, Bryggeriet, Hemsjukvården

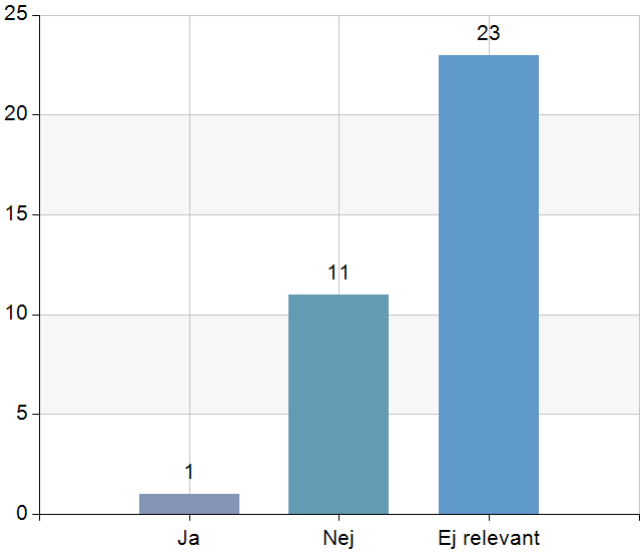
SALA KOMMUN

5. Finns hörselteknisk utrustning (minislinga, teleslinga, mikrofoner) i lokalen?

a) I receptionen

Namn	Antal	%
Ja	1	2,9
Nej	11	31,4
Ej relevant	23	65,7
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

Verksamheter som svarat - Nej är:

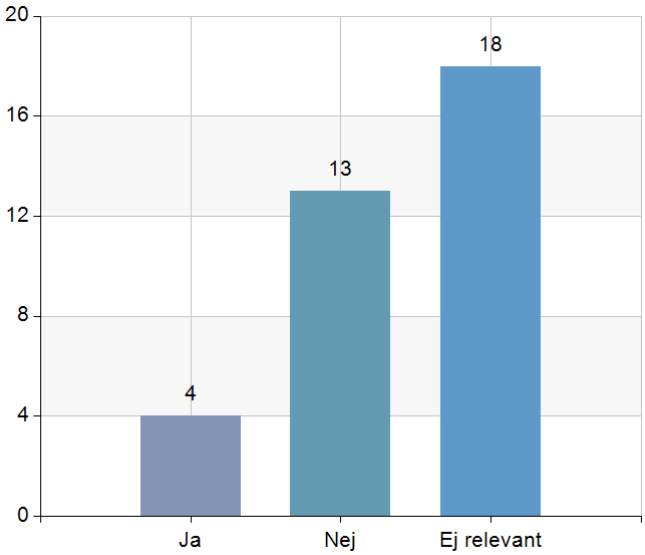
Ösby DV, Columbus DV, TEAM Salabostäder DV, Karpgatan 2 vån 1 gruppbostad, Bergsmansgatan 30, Björkgården, Bryggeriet, Ekebygården, Rehabteamet

SALA KOMMUN

b) I samlingssalar

Namn	Antal	%
Ja	4	11,4
Nej	13	37,1
Ej relevant	18	51,4
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

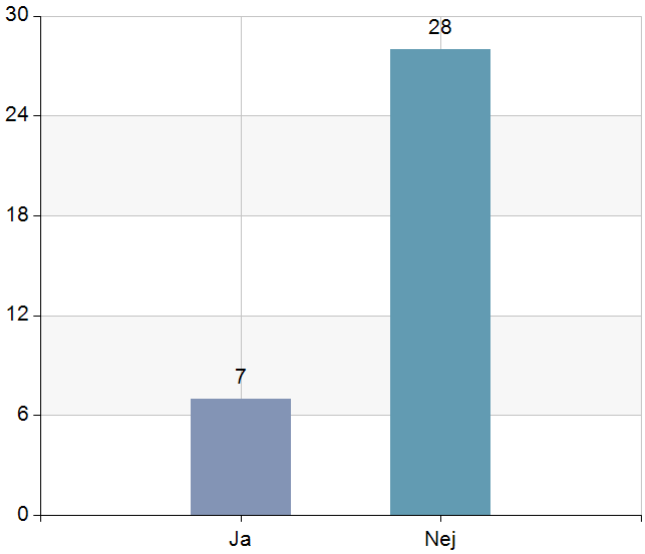
Verksamheter som svarat - Nej är:

Columbus DV, Silverjyckens Hunddagis DV, Karpgatan 1 gruppbostad, Centrum Servicebostad Baslgh Brunnsgatan 1, Karpgatan 2 vån 1 gruppbostad, Gnistan, Stadsträdgårdens lokaler för hemtjänst, Team 4 Möklinta, Björkgården, Bryggeriet, Ekebygården, Jakobsbergsgården – Parklängan, Rehabteamet

c) I minst ett konferensrum eller mötesrum

Namn	Antal	%
Ja	7	20
Nej	28	80
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

Verksamheter som svarat – Nej är:

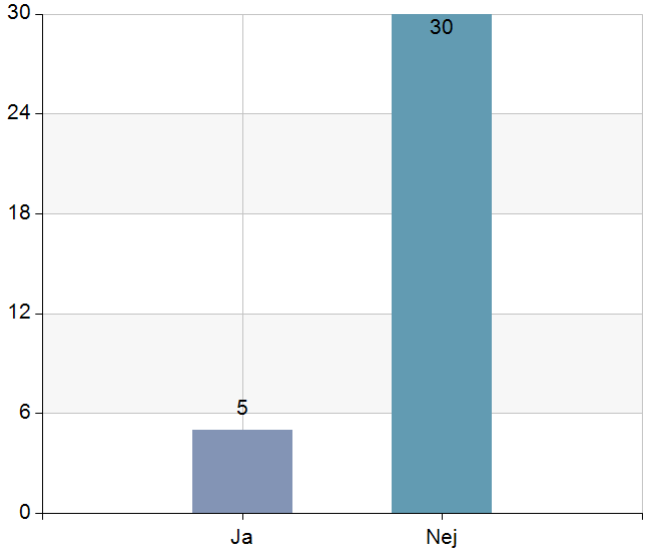
Ösby DV, Gröna Villan DV, Silverhuset DV, Café Silverkoppen, Columbus DV, Silverjyckens Hunddagis DV, TEAM Salabostäder DV, TEAM Willys DV, Jakobsbergsgatan 4E vån 1 gruppbostad, DalhemJakobsbergs servicebostad Baslgh Dalhem, DalhemJakobsbergs servicebostad Baslgh Jakobsbergsgatan, Karpgatan 1 gruppbostad, Två servicebostäder Baslgh Karpgatan 2, Två servicebostäder Baslgh Johannesbergsgatan, Centrum Servicebostad Baslgh Brunnsgatan 1, Centrum Servicebostad Baslgh Hyttgatan, Josefsdalsvägen 12 gruppbostad, Karpgatan 2 vån 1 gruppbostad, Skräddargränds korttids (B30), Styrars gruppbostad, Stadsträdgårdens lokaler för hemtjänst, Team 4 Möklinta, Björkgården, Bryggeriet, Ekebygården, Jakobsbergsgården – Parklängan, Rehabteamet

6. Uppfyller ni grundläggande krav för personer med allergi eller överkänslighet genom att undvika sådant som kan vara allergiframkallande eller innebära problem för personer med överkänslighet?

a) Finns det växter som kan vara allergiframkallande eller innebära problemför personer med överkänslighet? (T.ex. benjaminfikus, hyacint, björkris)

Namn	Antal	%
Ja	5	14,3
Nej	30	85,7
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

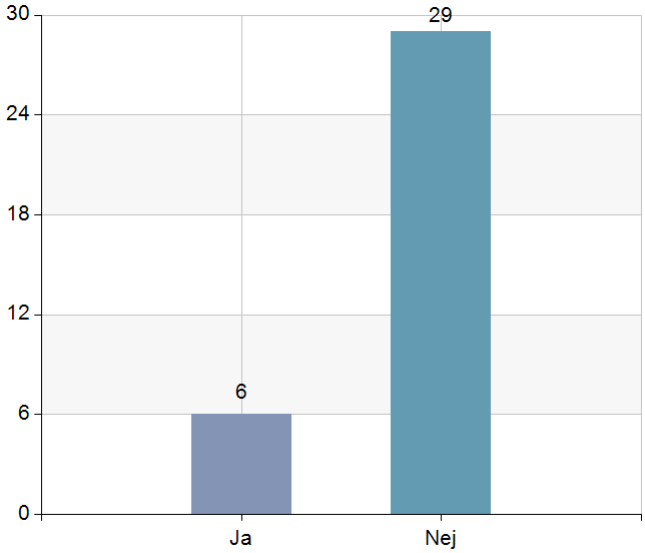
Verksamheter som svarat - Ja är:

Ösby DV, Silverhuset DV, TEAM Willys DV, Gnistan

b) Används rengöringsmedel vid städning som kan vara allergiframkallande eller innebära problem för personer med överkänslighet?

Namn	Antal	%
Ja	6	17,1
Nej	29	82,9
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

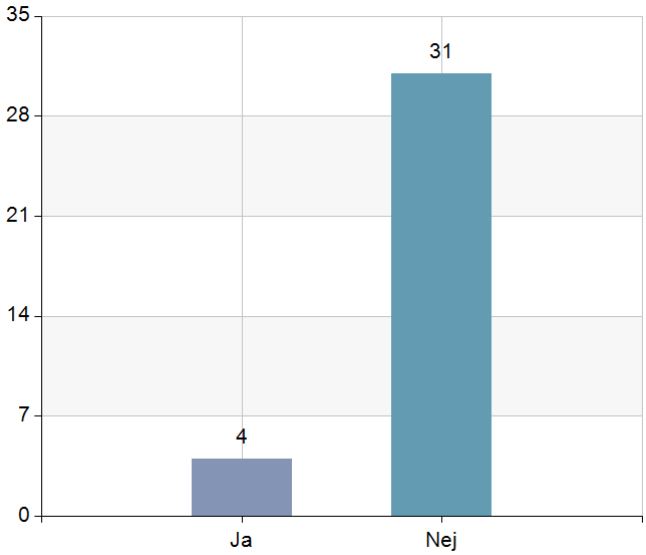
Verksamheter som svarat - Ja är:

TEAM Salabostäder DV, DalhemJakobsbergs servicebostad Baslgh Dalhem, Gnistan, Bryggeriet

c) Finns det parfymerad tvål på toaletter?

Namn	Antal	%
Ja	4	11,4
Nej	31	88,6
Total	**35**	**100**

Svarsfrekvens
100% (35/35)

Verksamheter som svarat - Ja är:

Ösby DV, Silverhuset DV, TEAM Salabostäder DV, DalhemJakobsbergs servicebostad Baslgh Dalhem

SALA KOMMUN

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☒	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	J ☒	NEJ ☐
Om **NEJ** – varför inte?		

SALA KOMMUN

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet
Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet
Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer
Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.